

Parteneriatul public-privat

---

soluție pentru un mai bun
management al comunităților
locale din România

---

ghid practic pentru
consiliile județene

ghid practic

Parteneriatul public-privat

soluție pentru un mai bun
management al comunităților
locale din România

ghid practic pentru
consiliile județene

aprilie 2004

Autor
Institutul pentru Politici Publice (IPP)
Bdul. Hristo Botev, nr. 3, et. 2, ap. 3
Sector 3, București
Tel/Fax: (+4 021) 314 1542
Email: office@ipp.ro
www.ipp.ro

Copyright © IPP, 2004
Drepturile de copyright sunt rezervate IPP. USAID, DAI, GRASP și
AED au dreptul să reproducă, publice și să folosească acest material.

București, aprilie 2004

Prezentul document – Ghid practic *Parteneriatul public-privat, soluție pentru un mai bun management al comunităților locale*, a fost realizat de Institutul pentru Politici Publice din București (IPP) cu fonduri de la Development Alternatives Incorporated, cu finanțare din partea Guvernului Statelor Unite prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în baza Acordului de Cooperare Nr. 186-A-00-02-00107-00 referitor la Reforma Administrației Publice prin Parteneriate Durabile (GRASP), proiect care se desfășoară în România. Opiniile exprimate în cadrul prezentului document sunt ale autorilor și nu reflectă în mod necesar opiniile USAID.

Proiectul a fost implementat de IPP în perioada septembrie 2003 - februarie 2004, în parteneriat cu Asociația Secretarilor de Județe din România (ASJR), căreia dorim să îi mulțumim pentru colaborare.

Mulțumim doamnei Doina Ciomag, Consultant din partea ASJR pentru contribuția din cadrul capitolului cu privire la analiza relației dintre administrația publică și mediul de afaceri românesc, precum și doamnei Conf. univ. dr. Dana Tofan, Catedra de Drept Public, Facultatea de Drept, Universitatea București care a contribuit la realizarea analizei cadrului legal cu privire la parteneriatul public-privat.

O contribuție deosebit de importantă la revizuirea și finalizarea materialului, în special a capitolelor “Parteneriatul public-privat, instrument pentru dezvoltarea locală”, “Aspecte de natură legală privind parteneriatul public-privat în România”, precum și la partea de concluzii și recomandări a avut-o domnul Valentin M. Ionescu, căruia dorim să îi mulțumim.

Mulțumim în mod special domnului Romeo Paul Postelnicu, Președinte al Asociației Secretarilor de Județe din România și al Agenției Naționale a Funcționarilor Publici din România pentru sprijinul acordat pe tot parcursul realizării proiectului. Mulțumim de asemenea: Maria Buga, Director, Banca Română pentru Dezvoltare, Mircea Chișu, Vicepreședinte, Asociația Secretarilor de Județe din România, Dorin Ciomag, Director, Ministerul Administrației și Internelor, Marin Negoită, Director General, Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului.

În realizarea studiilor de caz care ilustrează ghidul practic am primit sprijin din partea următoarelor persoane cărora le mulțumim (*în ordine alfabetică*): *Constanța* - Mariana Belu, Secretar General, CJ Constanța, Stelian Duțu, Președinte, CJ Constanța, Adrian Mîndroi, Coordonatorul Proiectului, Autoritatea Națională pentru Persoanele

cu Handicap; *Mureș* - Valeriu Bățașă, Seful Serviciului de Dezvoltare Regională și Integrare Europeană, CJ Mureș, Paul Cosma, Consilier Juridic, CJ Mureș, Ioan Vasluian, Vicepreședinte, CJ Mureș; *Prahova* - Aurelian Gogulescu, Președinte, Camera de Comerț și Industrii Prahova, Gabriel Hornoiu, Vicepreședinte, CJ Prahova, Gabriela Paraschiv, Director, SC Asesoft International SA Ploiești, Gheorghe Rizea, Director Executiv, CJ Prahova, Nicu Vasile, Sef Serviciu Infromatică, CJ Prahova; *Timiș* - Sergiu Bălașa, Director Executiv, Agenția de Dezvoltare Economico-Socială Timiș, Aurelia Junie, Directorul Departamentului de Integrare Europeană, Primăria Municipiului Timișoara, Petrișor Nădăștean, Secretar General, CJ Timiș, Nicolae Robu, Prorector, Universitatea Politehnica Timișoara; *Vaslui* - Ion Cobacinski, Director, Asociația Patronatului IMM-urilor din județul Vaslui, Ion Manole, Președinte, CJ Vaslui, Gheorghe Stoica, Secretar General, CJ Vaslui; *Vâlcea* - Constantin Dirinea, Secretar General, CJ Vâlcea, Florea Mierluș, Director Executiv, CJ Vâlcea, Ioan Păușanu, Director al Direcției Tehnice, CJ Vâlcea. Mulțumim de asemenea tuturor celor care au contribuit la realizarea ghidului având amabilitatea de a ne acorda interviuri și de a ne pune la dispoziție materiale utile.

Coordonator proiect - Anca Ghinea

Asistent proiect - Monica Tobă

Prelucrări statistice și reprezentări grafice - Adrian Moraru

CUPRINS

Introducere.....	5
Metodologia de realizare a ghidului	10
Parteneriatul public-privat (PPP), instrument de cooperare pentru dezvoltarea locală	13
Aspecte de natură legală privind parteneriatul public-privat în România și posibilitățile sale de realizare la nivel județean	31
Exemple de parteneriate publice-privat încheiate la nivel județean - prezentarea studiilor de caz	43
Abordarea PPP de către consiliile județene - concluziile studiilor de caz	53
Relația dintre administrația publică și comunitatea de afaceri în contextul PPP	58
Concluzii și recomandări	61
Bibliografie	64
Anexe	67

INTRODUCERE

În România primele structuri de parteneriat public-privat (PPP) s-au format ad-hoc la nivel național încă de la jumătatea anilor '90 cu prilejul elaborării unor strategii sectoriale ori naționale (Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă - 1999, Strategia de Dezvoltare Economică pe Termen Mediu - 2000), precum și ca structuri instituționalizate, cum sunt Comisia Tripartită și Consiliul Economic și Social. Aceste parteneriate au contribuit treptat la realizarea unui mediu de cooperare între actorii sociali și cei politici deși, de multe ori au jucat și încă mai joacă rolul de legitimare a unei acțiuni politice, fiind mai puțin implicate în procesul decizional sau de monitorizare a politicilor. De asemenea, se întâlnesc forme de parteneriat public-privat între stat și parteneri locali pentru lucrări în infrastructură, cum este cazul proiectului Vivendi (privatizarea distribuției de apă) în Municipiul București. Asemenea structuri de parteneriat fac obiectul analizei ghidului de față și nu cele constituite la nivel național.

În ultimii doi ani, autoritățile locale din România au început să încheie parteneriate cu sectorul privat și societatea civilă în vederea realizării unor investiții în infrastructură și pentru operarea unor servicii publice de interes local. Această nouă orientare, care de altfel se înscrie într-un trend general pe plan european, ține preponderent de avantajele pe care, de principiu, le presupune un parteneriat public-privat, respectiv: de împărțire a costurilor realizării unei investiții, a riscurilor asociate exploatarea acestora și parțial de lipsa resurselor din administrația publică locală destinate investițiilor¹. Pe de altă parte, extinderea formelor de parteneriat public-privat în România se datorează și unor reglementări care au fost emise de Guvernul României începând cu 2002 și care au permis autorităților locale să cunoască această nouă oportunitate de finanțare a dezvoltării locale, chiar dacă oportunitățile pe care le generează nu sunt încă pe deplin estimate din lipsă de practică.

Oportunitățile pe care le oferă O.G. nr. 16/2002 privind parteneriatul public-privat, precum și impactul economic și financiar pe care PPP îl poate avea în realizarea unor proiecte de investiții sau de dezvoltare a serviciilor publice au determinat Institutul pentru Politici Publice (IPP) să elaboreze, în sprijinul consiliilor județene dar nu numai, materialul de față.

¹ Există o tendință de creștere a veniturilor din transferuri de la bugetul de stat odată cu adoptarea O.U.G. nr. 45/2003 privind finanțele publice, dar și a gradului de dependență a veniturilor fiscale din bugetul de stat.

Având în vedere implicațiile juridice și financiare ale unui parteneriat public-privat, precum și rolul de coordonator al dezvoltării la nivel județean pe care Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală îl conferă consiliilor județene², IPP și-a ales ca grup țintă numai acest nivel al administrației publice locale. IPP a beneficiat pe parcursul realizării proiectului de sprijinul și expertiza Asociației Secretarilor de Județe din România (ASJR), aceștia având un rol din ce în ce mai important în contextul realizării unor proiecte în parteneriat cu sectorul privat.

Modalitatea de colaborare în cadrul unui consiliu județean din România, existența unei proiecții clare de dezvoltare, precum și structurarea unui sistem coerent de management financiar în scopul întăririi disciplinei financiare și asigurării transparenței bugetare influențează realizarea unui parteneriat public-privat. Unul dintre obiectivele principale ale cercetării organizate în scopul realizării ghidului practic a fost acela de a identifica modele de organizare a administrației publice la nivel județean pentru a evalua oportunitățile, iniția și implementa proiecte de parteneriat public-privat, prezentând avantajele și dezavantajele fiecăruia. Deși nu se poate propune un model standard de organizare a administrației în vederea accesării PPP, explicarea formelor sub care actualmente se realizează un parteneriat public-privat în România este extrem de utilă pentru autoritățile județene cărora le este destinat acest ghid.

Din punctul de vedere al palierelelor de analiză, ghidul se concentrează asupra:

- Conceptului de parteneriat public-privat;
- Analizei procedurilor, etapelor și tipurilor de contract prin care se realizează un parteneriat public-privat conform reglementărilor legale de bază, cu precădere cele încheiate în temeiul O.G. nr. 16/2002. Ghidul oferă totodată și recomandări pentru îmbunătățirea cadrului legal;
- Prezentării unor studii de caz care reflectă experiența consiliilor județene Constanța, Mureș, Prahova, Timiș, Vaslui și Vâlcea, care au încheiat contracte de parteneriat public-privat, ori sunt în curs de a încheia parteneriate, a relației dintre autoritățile locale și comunitatea de afaceri locală;
- Concluzii și recomandări privind modul de organizare a administrației publice locale pentru evaluarea oportunităților și realizarea parteneriatelor cu sectorul privat;

² Art. 104 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală.

-
- Recomandări privind îmbunătățirea cadrului legislativ.

Natura relației dintre administrație și mediul de afaceri reprezintă un alt element de succes în realizarea parteneriatelor, rolul major în acest sens aparținând celor două părți dar și unor terțe instituții de la nivel local sau central. Ghidul practic își propune și o trecere în revistă a acestora.

METODOLOGIA DE REALIZARE A GHIDULUI

Pentru realizarea ghidului de față IPP a efectuat o cercetare sociologică la nivelul autorităților publice centrale și județene în perioada septembrie 2003 - ianuarie 2004. La nivel central IPP a realizat interviuri semi-structurate iar la nivel județean s-au colectat informații prin distribuirea de chestionare tuturor consiliilor județene. În mod complementar, a fost realizată o analiză documentară focalizată pe județele alese ca studii de caz, precum și una legislativă care au ajutat la interpretarea rezultatelor și la formularea recomandărilor de îmbunătățire a cadrului legal.

Interviurile de la nivel central au fost realizate cu reprezentanții autorităților implicate în dezvoltarea parteneriatelor și cu persoane specializate în problematica ghidului. Scopul acestor întâlniri a fost de a cunoaște rolul pe care îl au diverse autorități centrale în realizarea parteneriatului public-privat. Astfel, au fost contactați reprezentanți ai Ministerului Transporturilor (inițiatorii legislației în domeniu), Autorității Naționale pentru Reglementarea Serviciilor de Gospodărire Comunală, Ministerului Finanțelor Publice, Agenției Române pentru Investiții Străine, Băncii Române pentru Dezvoltare, Camerei de Comerț și Industrie a României, etc.

La nivel local, studiile de caz au fost selectate cu sprijinul Asociației Secretarilor de Județe din România și cu consultarea GRASP³. Aceste studii de caz prezintă modul în care câteva consilii județene au realizat parteneriate sau au avut asemenea inițiative care nu s-au concretizat în final în proiecte PPP. Astfel, au fost selectate următoarele studii de caz⁴:

- Constanța (proiectul “Centrul - Pilot de Servicii Comunitare pentru Persoane cu Handicap și de Instruire Techirghiol”, parteneriat între Consiliul Județean, Banca pentru Dezvoltare a Consiliului European, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap și o rețea de ONG-uri irlandeze, printre care Fundația pentru o Viață Mai Bună, Focus on Romania, Trade Aid și Aurelia Trust);

³ GRASP (Governance Reform and Sustainable Partnerships) este un program finanțat de Agenția de Dezvoltare Internațională a Statelor Unite (USAID) și implementat de Development Alternatives Inc. (DAI) și partenerii săi, având scopul de a încuraja și de a sprijini parteneriate eficiente și durabile între autoritățile locale și societatea civilă.

⁴ Informațiile prezentate în cadrul ghidului de față au la bază o cercetare de teren realizată până în decembrie 2003.

- Mureș (proiectul “Depozit ecologic zonal în județul Mureș”, partenerii implicați sunt Consiliul Județean, consiliile locale de pe raza județului Mureș și firma VASTE Italia, reprezentată în România prin SC Agenda 21 SA);
- Prahova (“Sistem Informatic Integrat pentru Administrația Publică Locală” prin care sistemul informatic integrat propriu consiliului județean să interacționeze cu cel de la nivelul fiecărei primării din județ, pentru a eficientiza activitățile și a optimiza circulația documentelor; parteneriat între Consiliul Județean și o firmă privată de IT, SC ASESOFIT International SA);
- Timiș (proiectul “Incubator de Afaceri și Centru de Transfer Tehnologic în Domeniul Software Timișoara”, parteneriat între Consiliul Județean Timiș, Consiliul Local al Municipiului Timișoara, Universitatea Politehnica Timișoara, IBD/GTZ, Programul Guvernului German de Promovare Economică și Ocupare a Forței de Muncă în România);
- Vaslui (nu a fost realizat nici un parteneriat public-privat până în prezent, dar există o inițiativă ce are în vedere încurajarea parteneriatelor în acest județ susținută de către Departamentul pentru Dezvoltare Internațională a Guvernului Marii Britanii - DFID);
- Vâlcea (proiectul “Dezvoltarea sistemului regional de distribuție a apei în județul Vâlcea”, a fost realizat acordul de parteneriat între Consiliul Județean și o firmă germană, Luders, Rudeck & Partners, dar firma privată s-a retras, astfel încât nu a fost încheiat contractul de parteneriat public-privat).

IPP a distribuit chestionare consiliilor județene pe 30 și 31 octombrie 2003, întrebările fiind adresate direct președinților de consilii județene. IPP a urmărit astfel să colecteze informații cu privire la domeniile de realizare a unui PPP, anul încheierii contractelor, beneficiile dar și problemele întâlnite până la încheierea contractului și ulterior încheierii acestuia. În cazul consiliilor județene care nu au realizat un parteneriat public-privat, IPP a investigat motivele pentru care, fie nu au existat inițiative concrete, fie cele existente nu au fost finalizate. În final, chestionarul IPP a solicitat ambelor categorii de respondenți sugestiile lor privind îmbunătățirea sistemului de parteneriat public-privat. Rata de răspuns la chestionarele trimise de IPP a fost de 88%.

Analiza documentară din cadrul studiilor de caz a urmărit două direcții: cea a culegerii de informații despre parteneriatul din fiecare localitate și cea a informării asupra contextului socio-economic și politic al județului ales ca studiu de caz. Pentru această a doua direcție au fost folosite datele privind statistica teritorială furnizate de Institutul Național de Statistică, dar și prezentările județelor elaborate pe baza unor informații puse la dispoziție de consiliile județene. De asemenea, a mai fost folosit indicele de dezvoltare al județului, construit prin agregări factoriale succesive din 11 indicatori primari referitori la capitalul uman, ocuparea forței de muncă, modernitatea demografică și capitalul material al gospodăriilor⁵.

⁵ Indicele de dezvoltare a județului a fost construit de Dumitru Sandu, vezi *Sociabilitatea în spațiul dezvoltării*, D. Sandu, Polirom, Iași, 2003. Toate valorile corespunzătoare indicelui de dezvoltare al județului din 1998 sunt prezentate conform bazei de date "Nivelul de dezvoltare a satelor României" (sursa: <http://www.sociologieromaneasca.ro/baze/sate.htm>, data accesării: 7 ianuarie 2004).

PARTENERIATUL PUBLIC-PRIVAT, INSTRUMENT DE COOPERARE PENTRU DEZVOLTAREA LOCALĂ

Ce este parteneriatul public-privat?

Sistemele de parteneriat au o lungă tradiție în Franța prin colaborarea între autorități și sectorul privat în privința concesiunii (concession) bunurilor publice, încă de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, perioadă în care se formează doctrina franceză a serviciilor publice.⁶ În SUA întâlnim de asemenea forme de parteneriat în construcția căilor ferate în a doua jumătate a sec. XIX (TransContinental Railroad, 1860).

Sistemul de parteneriat public-privat la nivel local, după modelul pe care îl întâlnim în prezent, se conturează la începutul anilor 80 ai sec. XX în Europa Occidentală și SUA, sub forma cooperării între autoritățile locale și sectorul privat pentru implementarea unor proiecte ca reabilitarea zonelor industriale aflate în declin.⁷ Concomitent, apar acte publice, legi pentru a da un suport inițiativelor locale. Un exemplu în acest sens este legea publică din SUA “Job Training Partnership Act”, care a intrat în vigoare la 1 octombrie 1983. Această lege reglementează colaborarea între autorități și sectorul de afaceri pentru furnizarea de servicii de formare profesională în folosul adulților și tinerilor dezavantajați economic, muncitorilor șomeri, precum și altor persoane care întâmpină dificultăți la angajare.

Un exemplu de parteneriat public-privat dezvoltat îl constituie și modelul irlandez ce s-a conturat inițial la nivel național printr-un program ce configura un sistem de parteneriat de tip social (Program for National Recovery 1987-1990 - Programul de Recuperare Națională). Acesta a fost extins la nivel local prin alte două programe: “National Program for Economic and Social Progress - PESP” (Programul Național pentru Progres Economic și Social), 1990-1993 și “Program for Competitiveness and Work” (Programul pentru Competitivitate și Muncă), 1994-1996.

⁶ Voinea, Ana. *Prestarea serviciilor publice prin agenți privați*, București: Editura All Beck, Studii Juridice, 2003

⁷ *Local partnership for better governance*, OECD, Paris, 2001, page 15, precum și *Partnerships, Participation, Investment, Innovation Meeting the Challenge of Distressed Urban Areas Dublin*, 17 - 19 June 1998 Conference Report, Rapporteur: Maureen Conway, OECD Consultant A joint conference of OECD and the European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions with the support of the European Commission (DG XVI), European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

În Franța, forme de parteneriat între autoritățile locale și comunitate, în înțelesul pe care îl acceptăm astăzi, apar începând cu anii '80 pentru prevenirea și combaterea delincvenței, precum și pentru asigurarea coeziunii sociale⁸. Este interesant însă de precizat că Franța, deși are o contribuție de pionierat în domeniul parteneriatului public-privat, nu și-a dezvoltat cadrul instituțional decât într-un palier îngust, respectiv în domeniul concesiunii serviciilor publice, cu precizarea că acest model nu își găsește corespondent în sistemul de common law.⁹

Prin urmare, conceptul de parteneriat public-privat exprimă o modalitate de cooperare între o autoritate publică și sectorul privat, respectiv organizații neguvernamentale, asociații ale oamenilor de afaceri, ori companii, pentru realizarea unui proiect care produce efecte pozitive pe piața forței de muncă și în dezvoltarea locală.

Întrucât domeniile de cooperare sunt diverse, conceptul de parteneriat public-privat nu trebuie asimilat cu forma juridică de realizare a unei afaceri (activități cu scop lucrativ), cum sunt societățile comerciale sau asocierile în participațiune. Acestea din urmă sunt forme concrete de realizare a parteneriatului. Pe de altă parte, activitățile ce se pot desfășura sub titulatura de parteneriat public-privat pot avea ca scop obținerea unui profit, cum este orice afacere, dar pot avea în vedere și activități care nu urmăresc obținerea unui profit. Exemple în acest sens sunt serviciile sociale sau activități precum întreținerea parcurilor.

Prin urmare, parteneriatul reprezintă un instrument de colaborare ce se concretizează într-un proiect de îmbunătățire a serviciilor publice. Parteneriatul nu trebuie analizat și definit exclusiv după natura activității desfășurate, caracterul ei (profitabilă, neprofitabilă), ori în funcție de contractul prin care se realizează, întrucât parteneriatul se situează pe un palier politic, nicidecum juridic sau strict financiar.

În privința rezultatelor, parteneriatul constituie premisa asigurării coerenței aplicării unor programe și a transparenței realizării lor. În

⁸ Crearea Consiliilor Comunale de Prevenire a Delincvenței (Conseils Cammunaux de Prevention de la Deliquance), iar mai apoi Legea *d'Orientation et de Programmation de la Sécurité* (1995) și în 1997 apariția *Contrats Locaux de Sécurité* – CLS, între autorități locale și parteneri locali pentru prevenirea delincvenței și asigurarea coeziunii sociale (Sursa: Report of the Seminar Public-Private Partnership, Hague, Netherlands, 16 - 17 December, 2002).

⁹ În dreptul englez, concesiunea ca instituție juridică apare odată cu construcția tunelului de cale ferată sub Canalul Manecii.

același timp, parteneriatul contribuie implicit la întărirea sistemului de guvernare și la dezvoltarea locală. Toate aceste aspecte însă depind în mare măsură de gradul de descentralizare a administrației publice, precum și de identificarea prealabilă a agendei de dezvoltare locală.

Ținând cont de diversitatea formelor de colaborare între autoritățile publice și sectorul privat, nu trebuie formulată o definiție standard a parteneriatului public-privat. Fără îndoială, există percepții diferite, după natura experiențelor care există în diferite țări, în special în Europa, așa cum există sisteme diferite de organizare administrativă și a serviciilor publice (descentralizat - centralizat - deconcentrat), precum și o diversitate de culturi politice, comunitare și religioase. Din acest motiv, definirea conceptului de parteneriat poate porni fie de la o abordare “centralistă”, fie “descentralizată” sau “mixtă”¹⁰ ori “integrată”¹¹ ținând cont atât de modelul de organizare a administrației publice (centralizat - descentralizat) cât și de natura unui program/proiect ce urmează a fi realizat (caracter inter-sectorial, aplicare la nivel local, aceasta constituind regula sau cu impact național - cazuri rare). Se constată de altfel că în țările europene nu există și nici nu se poate impune un sistem standard de parteneriat, chiar dacă acesta se modelează în ultimii ani tot mai mult sub influența anglo-saxonă în funcție de două obiective majore: a) ocuparea forței de muncă și b) dezvoltarea locală în scopul asigurării coeziunii economice și sociale.

Așadar, parteneriatul public-privat reprezintă:

1. “acord între sectorul public și cel privat în scopul elaborării unui proiect ori furnizării unui serviciu, care în mod tradițional este furnizat de sectorul public”;¹²
2. înțelegere/contract (“arrangement”)¹³ între o autoritate publică (“State authority”) și o persoană (“person/partner”) pentru a proiecta, construi un bun (“asset”) împreună cu operarea serviciilor legate de acel bun sau numai pentru unele din aceste operațiuni legate de exploatarea acelui bun, fie pentru a transfera un interes sau părți de interes cu privire la un bun către o persoană privată¹⁴ (Legea irlandeză din 2002 privind raporturile de parteneriat public-privat: Public Private Partnership Arrangements Act 2002);

10 Northern Ireland – UK: The Office of the First Minister and Deputy First Minister, *Review of Opportunities for Public Private Partnerships in Northern Ireland*,

11 *Local Partnership for Better Governance*, OECD, Paris, 2001, page 55.

12 *Guidelines for successful public-private partnerships*, European Commission, Directorate General Regional Policy, Bruxelles, 2003, pag. 16.

13 An agreement or settlement, a disposition.

14 *Public Private Partnership Arrangements Act*, 2002, Paragraful 3. (1).

3. “relație pe termen mediu și lung între sectorul public și cel privat (incluzând sectorul comunitar și voluntar) ce implică împărțirea riscurilor și câștigurilor și utilizarea funcțiilor multi-sectoriale, expertizei și finanțelor pentru furnizarea unui serviciu;¹⁵

4. “preluarea de către sectorul privat a activităților din sectorul public prin orice forme (parteneriat ori preluarea acțiunilor), utilizarea “Inițiativelor de Finanțare Privată” (Private Finance Initiative-PFI) ori a altor “aranjamente”, precum concesiunea serviciilor publice, menținerea, construcția de “infrastructuri necesare”, inclusiv vânzarea serviciilor publice sau alte forme de parteneriat (UK - “Public Private Partnership - the Government Approach”, 2000).

Asemănător legii irlandeze din 2002, legea română (O.G. nr. 16/2002) nu definește propriu-zis parteneriatul, ci descrie situațiile pe care le acoperă un parteneriat, respectiv: proiectare, finanțare, construcție, exploatare, întreținere și transfer al oricărui bun public (adică al infrastructurii fizice care facilitează furnizarea unui serviciu public). Prin urmare, legea română se apropie de teoria contractualistă în înțelegerea parteneriatului, abordare majoritară după cum se poate observa și în textul unor legi străine, documente, ghiduri ori rapoarte, cu diferența că în România un PPP se referă strict la realizarea unei investiții într-un bun public sau privat al statului și la exploatarea acestui bun, ceea ce îngustează sfera sa de aplicare.

Ce tipuri de parteneriat public-privat există?

Tipologia PPP prezintă particularități în funcție de sistemul administrativ existent, stadiul descentralizării serviciilor publice și nivelul dezvoltării capitalului social. Se pot distinge următoarele tipuri de PPP:

Parteneriate de tip “orizontal”, realizate la nivel local între autoritatea administrației publice locale de la nivelul de bază cu societatea civilă și/sau comunitatea de afaceri și care se realizează pentru:

¹⁵ Public Private Partnership is generally a medium to long-term relationship between the public and private sectors (including the voluntary and community sector), involving the sharing of risks and rewards and the utilization of multi-sectoral skills, expertise and finance to deliver desired policy outcomes that are in the public interest - PPP înțeles, în general, ca mediu pentru o relație pe termen lung între sectorul public și cel privat (incluzând sectorul voluntar și cel comunitar), care implică asumarea în comun a riscurilor, împărțirea beneficiilor și utilizarea deprinderilor, expertizei și finanțării multisectoriale pentru a genera efecte de politici care servesc interesul public. (Sursa: *Review of Opportunities for Public Private Partnerships in Northern Ireland*, Northern Ireland – UK: The Office of the First Minister and Deputy First Minister.)

- Executarea de către sectorul privat a unor acțiuni de orice tip finanțate de sectorul public pentru ocuparea forței de muncă și dezvoltare locală;

- Realizarea unor investiții în infrastructură;

- Operarea unui serviciu public în sistem privat;

- Preluarea sub orice formă a activităților din sectorul public de către operatori privați.

Aceste operațiuni se realizează utilizând contractul de concesiune, BOT (Build-Own-Transfer, Construcție-Posesie-Transfer) sau orice alte variante de contract care inițial derivau din concesiune, precum și închirierea ori vânzarea de acțiuni emise de o companie de interes local.

Parteneriate de tip “vertical” care se încheie între mai multe nivele ale administrației publice (nivelul de bază și nivelele superioare) și sectorul privat. Aceste parteneriate joacă un rol esențial în realizarea proiectelor finanțate din fonduri pre-structurale și fondurile structurale destinate dezvoltării regionale și locale.

Forme juridice de realizare a parteneriatului, conform practicii internaționale și legislației române

a. Concesiunea. Este “forma clasică” de realizare a unui parteneriat public-privat, în sistemul de drept roman. În legislația noastră, concesiunea este reglementată de Legea nr. 219/1998. Trebuie precizat că dispozițiile legale ce reglementează concesiunea nu sunt luate în considerare de O.G. nr. 16/2002 privind realizarea contractelor de parteneriat public-privat. Explicația constă în reglementarea unor tipuri de contracte prin care se realizează PPP care derivă din concesiune.

b. BOT (Build-Own-Transfer) - derivă din concesiune, după cum s-a precizat anterior și este “*un contract încheiat de o autoritate publică cu un “concesionar” pentru finanțarea și construcția unei facilități sau sistem de infrastructură ce conferă entității finanțatoare/concesionarului dreptul de operare comercială pentru o perioadă determinată de timp, cu returnarea facilității către autoritatea contractantă*” (definiție UNCITRAL). O.G. nr. 16/2002 definește BOT cât și variante ale acestui contract, cu excepția LDO (Leasing-Dezvoltare -Operare);

c. Achiziția publică/public procurement. Comparativ cu legislația altor țări, O.G. nr. 16/2002 exclude în mod expres achiziția publică din sfera PPP;¹⁶

d. “Contracting out” (contractarea de către administrație a diferite responsabilități pe care le îndeplinea în mod tradițional până în prezent) și contractele de delegare de gestiune/management;

e. “Joint ventures”. Consiliile județene și cele locale pot hotărî asupra participării cu capital, în numele și în interesul colectivităților locale pe care le reprezintă, la constituirea de societăți comerciale sau la înființarea unor servicii de interes public local ori județean.¹⁷ Se pot realiza astfel societăți comerciale potrivit Legii nr. 31/1990, privind societățile comerciale, republicată, ori partenerieri simple potrivit dispozițiilor art. 251-256 Cod comercial;

f. Preluarea unei societăți ori achiziția de acțiuni într-o societate comercială, fie de către un terț persoană de drept privat, fie participarea statului în calitate de acționar într-o societate comercială.¹⁸

Etapele realizării unui contract PPP

Inițierea și realizarea unui parteneriat public-privat trece prin două mari faze care de altfel sunt reglementate legal într-o succesiune logică: una ține de un proces politic ce se finalizează prin adoptarea unei decizii de a iniția realizarea unui parteneriat, iar cealaltă descrie o procedură administrativă ce asigură implementarea deciziei politice.

1. Formularea și adoptarea deciziei

Prima fază o întâlnim în situația în care un consiliu județean adoptă o hotărâre cu privire la realizarea unui parteneriat.¹⁹ Chiar dacă legea

¹⁶ Art.13 alin.(2) din O.G. nr. 16/2002.

¹⁷ Art.15 din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală.

¹⁸ *Public private partnership arrangements Act* (Irish law), 2002, Paragraph 3 (2) “O autoritate publică poate, cu acordul ministerului de resort:

(a) fie singură sau în parteneriat cu o altă entitate publică sau privată să înființeze și să înregistreze o societate comercială,

(b) fie să devină acționar într-o companie existentă având scopul de a realiza un proiect de parteneriat public-privat.

¹⁹ Art.104 lit.s) din Legea nr. 215 /2001.

nu precizează (nici nu ar fi nevoie să o facă), o asemenea decizie reflectă politica autorității locale într-un anumit domeniu. În acest caz, parteneriatul este una din măsurile prin care se aplică acea politică. Odată hotărârea adoptată, realizarea parteneriatului public-privat trece în cea de-a doua fază în care se execută procedurile reglementate de O.G. nr. 16/2002 și H.G. nr. 621/2002.

2. Implementare

Procedura administrativă reglementată de O.G. nr. 16/2002 și H.G. nr. 621/2002 se împarte la rândul său în două etape:

- prima etapă este cuprinsă între momentul elaborării și aprobării studiului de fezabilitate și momentul încheierii acordurilor de proiect cu investitorii selectați. Această etapă este descrisă atât de O.G. nr. 16/2002 cât și de normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002;

- cea de-a doua etapă este cuprinsă între momentul încheierii acordului de proiect (care este un precontract) și momentul semnării contractului PPP. Este important de precizat că această etapă este reglementată numai de O.G. nr.16/2002, fără să mai fie detaliată în normele metodologice, cum ar fi trebuit.

Mai jos sunt descrise aceste două etape, pas cu pas, după cum urmează:

1 - Elaborarea și aprobarea studiului de fezabilitate

Studiul de fezabilitate fundamentează realizarea unui PPP și cuprinde informații tehnice, economice și financiare cu privire la viitorul proiect, precum și efectele pe care le generează.²⁰ Studiul este întocmit de autoritatea publică ori de un consultant - persoană fizică sau societate comercială.

2 - Elaborarea documentului atașat la anunțul de intenție

În baza studiului de fezabilitate, autoritatea publică întocmește un document ce va însoți anunțul public (comunicarea propriu-zisă) de intenție pentru realizarea unui PPP. Documentul cuprinde informații despre inițiator (autoritate publică), informații în legătură cu proiectul ce urmează a fi realizat, precum și despre criteriile de evaluare a scrisorilor de intenție trimise de ofertanți.

3 - Decizia autorității publice privind publicarea anunțului și a documentului atașat, numirea comisiei de evaluare

În această etapă consiliul județean, prin președinte ori

²⁰ Anexa 2 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002.

vicepreședinte, adoptă mai multe decizii. Mai întâi, decide publicarea anunțului de intenție cu documentul atașat în Monitorul Oficial al României, Partea a VI-a. Anunțul de intenție poate fi publicat și în presa scrisă. Apoi, consiliul județean decide asupra:

- Programului de desfășurare a procedurii de selecție;
- Criteriilor de evaluare și modului de tratare a scrisorilor de intenție întârziate sau primite nesigilate;²¹
- Numirii comisiei de evaluare a scrisorilor de intenție.

Membrii comisiei provin din consiliul județean, însă pot fi numiți și specialiști din afara consiliului județean inițiator. Întrucât legea nu face altă distincție, acești specialiști pot fi din alte consilii județene ori din alte organizații. Legea face doar o singură precizare și anume că printre persoanele numite în comisia de evaluare este obligatoriu să se numere cel puțin un specialist tehnic, unul financiar și un consilier juridic specializat în contracte comerciale. De asemenea, consiliul județean poate utiliza consultanți – persoane fizice sau societăți comerciale pentru a ajuta comisia de evaluare. În cazul acestora, consiliul județean trebuie să facă o selecție de oferte.

4 - Publicarea anunțului privind intenția de a realiza parteneriatul

Publicarea intenției trebuie să aibă în principal rolul de a face cunoscută oferta și de a stabili în principiu condiții egale de competiție între operatorii eligibili. Din acest punct de vedere, O.G. nr. 16/2002 a reglementat în mod corect, pe de o parte dreptul exclusiv de inițiativă al autorității publice în realizarea unui PPP și pe de altă parte obligativitatea publicării intenției de inițiere a unui proiect PPP.

5 - Întâlniri pregătitoare

După publicarea anunțului consiliul județean poate organiza întâlniri pregătitoare cu părțile interesate în realizarea PPP. Aceste întâlniri nu sunt obligatorii, dar ajută autoritatea publică să explice mai bine scopul pentru care a inițiat realizarea unui PPP. Această etapă este prevăzută în anexa 1 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002 în aplicarea O.G. nr. 16/2002. Nu se precizează dacă asemenea întâlniri se organizează de către reprezentanții autorității publice, cum sunt de pildă membrii consiliului județean, ori de comisia de evaluare a scrisorilor de intenție numită prin decizia consiliului județean.

6 - Primirea scrisorilor de intenție

Într-un termen de până la 60 zile de la data publicării anunțului de

²¹ Pct. 6.3. din anexa 1 la normele metodologice adoptate prin H.G. nr.621/2002.

²² Art.5 alin.1 din O.G. nr. 16/2002.

inițiere a unui proiect de parteneriat public-privat, consiliul județean primește scrisori de intenție din partea operatorilor privați²² și este obligat să asigure securitatea și integritatea acestora²³. Dacă nu sunt depuse scrisori de intenție în termenul de 60 zile, procedura completă trebuie reluată. Art. 5 din O.G. nr. 16/2002 nu precizează ce se înțelege prin reluarea unei proceduri complete. Se poate înțelege că aprobarea documentației (poate implicit a studiului de fezabilitate), a anunțului și numirii comisiei ar trebui reluată. Aceasta înseamnă însă încă 60 zile.

7 - Evaluarea scrisorilor de intenție și a documentelor anexate

La termenul stabilit de consiliul județean, se întrunește comisia de evaluare a scrisorilor de intenție primite. Evaluarea acestora se face într-un termen de 30 de zile. Normele metodologice ale ordonanței care reglementează parteneriatul public-privat stipulează ca evaluarea scrisorilor de intenție să se facă de fiecare membru al comisiei pe baza criteriilor de evaluare și a grilelor de punctaj aprobate de autoritatea publică.

Este important de precizat faptul că membrii comisiei au obligativitatea de a păstra confidențialitatea absolută asupra oricăror documente, date și informații oferite în această etapă de investitori. Rezultatele evaluării sunt conținute într-un proces verbal care va include lista partenerilor privați selectați și rațiunile pentru care au fost respinși ceilalți ofertanți.

8 - Întocmirea raportului de evaluare și prezentarea acestuia autorității publice

În urma parcurgerii procedurilor menționate anterior comisia întocmește un raport de evaluare pe care îl prezintă ulterior autorității publice. După ce acest raport a fost aprobat comisia își încetează definitiv activitatea deoarece și-a atins scopul pentru care a fost constituită.

9 - Acordul de proiect

În baza selecției scrisorilor de intenție, consiliul județean încheie cu investitorii un acord de proiect. Este important de subliniat că art.6 din O.G. nr. 16/2002 și pct. 11.1 din anexa 1 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002 se referă la selecția investitorilor nu a unui singur investitor. Nu se mai explică ce se întâmplă dacă rămâne numai un investitor. De asemenea este important de precizat că O.G. nr. 16/2002 face referire în această etapă la “acordul de proiect” (“arrangement”) și într-o etapă ulterioară la “contractul de

²³ Pct. 8.1. din anexa 1 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002.

proiect”. După cum este menționat anterior, expresia “acord de proiect” desemnează un precontract nicidecum contractul de PPP, întrucât după semnarea “acordului de proiect” consiliul județean continuă negocierile cu investitorii selectați și concomitent întocmește un studiu de fezabilitate. Există o întregă procedură reglementată de art. 6 – 11 din O.G. nr. 16/2002 care cronologic pornește cu acordul de proiect și se finalizează cu contractul PPP. Toată această procedură este extrem de confuză și de aceea este important să se stabilească mai întâi o distincție între “acordul de proiect” și contractul PPP și să se identifice precis ce se întâmplă între momentul încheierii acordului de proiect și momentul contractului de proiect.

10 - Numirea comisiei/comisiilor de negociere, întocmirea concomitentă a studiului de fezabilitate

După încheierea acordurilor de proiect, consiliul județean numește prin decizie, “una sau mai multe comisii de specialiști care să analizeze toate aspectele economice, financiare, tehnice și juridice ale proiectului”²⁴. Comisia sau comisiile negociază și prezintă consiliului județean rezultatele negocierilor. În paralel cu aceste negocieri și până la prezentarea rezultatelor finale, consiliul județean trebuie să elaboreze studiul de fezabilitate. Acest studiu include multe informații ce se desprind și din selecția inițială și din negocierile care se derulează cu investitorii selectați.

11 - Selecția finală

În baza rezultatelor negocierilor și a informațiilor cuprinse în studiul de fezabilitate, consiliul județean emite o decizie care cuprinde lista investitorilor ierarhizați pe criteriul celei mai bune oferte din punct de vedere economic și financiar.

12 - Negocierea și încheierea contractului PPP

După trecerea termenului legal privind depunerea contestațiilor împotriva deciziei de selecție, consiliul județean trece la negocierea clauzelor contractuale cu investitorul selectat. Contractul de proiect PPP se supune spre aprobare consiliului județean ori Guvernului, în funcție de natura bunurilor care fac obiectul PPP.

Rațiunile economice care determină realizarea unui parteneriat public-privat; avantajele și riscurile potențiale ale unui PPP

În ultimii ani se constată o tendință accentuată de transfer a serviciilor publice de la guvernul central către cele locale, pe fondul majorării

²⁴ Art.6 alin.3 din O.G. nr. 16/2002.

transferurilor financiare (Legea nr. 189/1998 și mai apoi O.G. nr. 45/2003) în condițiile în care autoritățile locale nu sunt încă pregătite să asigure managementul acestora și, în același timp, să-și fixeze prioritățile de dezvoltare și alocare a resurselor financiare, după cum rezultă din cercetarea de teren realizată de IPP, precum și din evaluarea capacității instituționale realizată de unele consilii județene. În același timp, restructurarea economiei locale ori regionale creează condiții favorabile de restructurare a sectorului public și de apropiere a sectorului privat de preluarea unor activități care până nu demult constituiau monopolul exclusiv al statului. De asemenea, încheierea unui contract de parteneriat public-privat se justifică atunci când a fost depășită limita de îndatorare a autorității publice în urma contractării unui împrumut sau a unei emisiuni de obligațiuni.

Motivele pentru care administrația ar trebui să ia în considerare opțiunea parteneriatului public-privat sunt următoarele:²⁵

- “Reducerea costurilor proiectului, un argument principal fiind acela că partenerul privat poate împrumuta fonduri mai simplu și cu o rată a dobânzii mai scăzută decât o pot face instituțiile publice;
- Lipsa de expertiză a personalului tehnic din administrație;
- Pentru că firmele private se supun altor acte normative decât o face sectorul public, ele pot fi mai flexibile în conceperea și managementul proiectelor;
- Firmele private au de regulă o mai mare rapiditate în acțiune”.

Din cercetarea IPP rezultă că cele mai multe consilii județene resimt lipsa oportunităților pentru încheierea unor parteneriate, în timp ce 43% dintre ele acuză existența unor obstacole de natură legală.

Avantaje potențiale ale unui parteneriat public-privat, luând în considerare cadrul legal din România:

- Împărțirea costurilor de proiect între o autoritate publică și terți. În legea română se poate observa că se pune accent pe resurse financiare atrase în întregime sau în mare parte de la un investitor, și în mică măsură pe utilizarea banilor publici.²⁶ Aceasta înseamnă că, preponderent, costurile sunt asumate de sectorul privat.

²⁵ Seader, David L. *The United States Experience with Outsourcing, Privatization and Public Private Partnerships*, SUA, 2002.

²⁶ Art.2 lit.b din O.G. nr. 16/2002 aprobată și modificată prin Legea nr. 470/2002.

- Externalizarea unor activități din structura administrației publice ce pot fi mai bine realizate ca urmare a colaborării cu sectorul privat (de pildă, prin concesiune sau vânzare);
- Asigurarea transparenței financiare (în principiu, deși legea română are deficiențe în acest sens, pornind de la structura bugetelor locale), concentrarea de capital financiar în sfera serviciilor publice și a utilităților publice;
- Împărțirea riscurilor asociate unei activități economice, dacă parteneriatul se concretizează într-o activitate având ca scop obținerea de profit;
- Responsabilizarea și sensibilizarea comunității de afaceri pentru a se implica în proiecte ce interesează comunitatea locală;
- Apariția unor efecte pozitive în domeniul ocupării forței de muncă și asupra participanților la proiecte de interes pentru comunitate;²⁷
- Utilizarea eficientă a expertizei deținute de sectorul privat.

Experiențele consiliilor județene din România reflectate în răspunsurile la chestionarele adresate de IPP consiliilor județene, arată că asigurarea surselor financiare necesare realizării bunurilor publice este menționată de autoritățile județene chestionate ca unul dintre beneficiile decurgând din implementarea parteneriatului public-privat. Tot reprezentanții consiliilor județene au precizat că prin activitățile de parteneriat public-privat se poate asigura atât calitatea lucrărilor executate cât și o mai bună abordare a problemelor ce pot apărea pe parcurs. Alte beneficii țin de specificitatea domeniului în care a fost implementat proiectul de parteneriat public-privat.

²⁷ *Parteneriatul public-privat Timiș*, Consiliul Județean Timiș și Agenția de Dezvoltare Economico-Socială Timiș, Timișoara, 2001, pag. 10.

Riscuri potențiale ale unui parteneriat public-privat, luând în considerare cadrul legal din România:

- Nu există structuri (unități) la toate nivelele administrației (nivel de bază: comună și oraș, apoi județ și, în fine, la nivel național) pentru evaluarea oportunităților și a proiectelor de parteneriat, ceea ce nu permite corelarea programelor de dezvoltare regională cu cele locale;
- Lipsa garanțiilor pentru acoperirea riscurilor financiare și recuperarea investiției, aspect invocat de potențialii investitori;
- Pericolul abandonării parteneriatului de către unul din parteneri într-o fază avansată de implementare a parteneriatului când s-au realizat deja anumite investiții;
- Prioritate acordată proiectelor pe termen scurt în detrimentul celor strategice, ca urmare a lipsei unei planificări strategice de dezvoltare locală și de ierarhizare a priorităților;
- Ignorarea dispozițiilor legale cu privire la asigurarea unui mediu concurențial în privința funcționării utilităților publice;
- Lipsa de transparență și de asigurare a unui tratament egal în privința atribuirii unui contract prin care se realizează un parteneriat (conform mecanismului prevăzut de O.G. nr. 16/2002);
- Confuzia terminologică creată între “acordul de proiect” și “contractul de proiect” și procedura greoaie pe care o presupune încheierea “contractului de proiect” (adică finalizarea propriu-zisă a selecției investitorilor);
- Reglementarea exproprierii de terenuri în O.G. nr. 16/2002 (art.12 alin.2) agravată prin legea de aprobare (Legea nr.470/2002) nu numai că descurajează implicarea proprietarilor de terenuri să participe la realizarea unui PPP, dar transformă PPP într-o amenințare la adresa garantării dreptului de proprietate²⁸. Cu alte cuvinte, legea română în loc să încurajeze proprietarii de terenuri să participe la realizarea unui PPP a preferat introducerea unei măsuri de forță care produce un efect contrar celui dorit;

²⁸ Art.12 alin.(2) din O.G. nr.16/2002 modificat prin Legea nr. 470/2002.

- Limitarea posibilităților de privatizare a utilităților publice (ca soluție alternativă mai eficientă), dacă ținem cont de reglementările O.G. nr. 16/2002 coroborate cu cele ale Legii nr. 326/2001 privind serviciile publice de gospodărire comunală.

În plus față de aceste bariere instituționale, încheierea sau implementarea efectivă a unui PPP este afectată de dificultatea de a armoniza interesele tuturor partenerilor, de neîncrederea ce subzistă în perioada inițială de implementare a parteneriatului, de teama de a nu transforma parteneriatul într-o sursă imediată de venit, precum și de comunicarea dificilă cu investitorul. Întrucât, obiectul parteneriatului public-privat constă într-o investiție în infrastructură ce facilitează un serviciu public (utilități), unele probleme țin de percepția utilizatorilor față de performanțele managementul privat al unei utilități publice, precum și de creșterea tarifelor ca urmare a transferului de management. În acest caz, creșterea calității serviciului trece într-un plan secundar în sfera de interes a populației.

Elementele de bază pentru un PPP de succes²⁹

Consiliul Național pentru Parteneriatul Public-Privat din SUA a identificat cinci elemente de succes care pot fi luate în considerare în realizarea unui parteneriat public-privat.

Elementul politic

Un PPP își poate realiza obiectivele doar dacă există un angajament clar din partea factorilor de decizie. Persoane cu putere decizională din partea administrației trebuie să își dorească să se implice în mod activ și să sprijine conceptul de PPP, mai mult decât atât, trebuie să asigure coordonarea și conducerea fiecărui proiect de parteneriat.

Un conducător politic bine informat poate juca un rol important în minimalizarea posibilelor efecte negative datorate comunicării incorecte, percepțiilor greșite în legătură cu rezultatele scontate și beneficiile unui proiect de parteneriat în derulare.

Implicarea sectorului public

Din momentul în care PPP a fost agreat, sectorul public trebuie să rămână implicat în mod activ în derularea proiectului. Monitorizarea

²⁹ Pagina de web a Consiliului Național pentru Parteneriatul Public-Privat, SUA prezintă aceste cinci elemente punând la dispoziție și alte informații utile despre subiect, vezi www.ncppp.org

În cursul proiectului a performanțelor îndeplinite este un element de bază în asigurarea succesului.

Această monitorizare trebuie făcută în mod sistematic printr-un grafic zilnic, săptămânal, lunar pentru fiecare din activitățile cuprinse în proiect și pentru fiecare dintre partenerii implicați. De cele mai multe ori acest grafic de monitorizare face parte integrată din înțelegerea contractuală semnată de către parteneri. Monitorizarea va avea un rol pozitiv și va fi flexibilă propunerilor de soluții care vor trebui luate datorită schimbărilor apărute în mediul de afaceri și economic.

Un plan bine pus la punct

Încă de la început fiecare partener trebuie să își definească foarte exact obiectivele pe care și le propune. Plecând de la obiectivele propuse în plan proiectul va fi elaborat cu cea mai mare atenție. Dacă se consideră necesar, la acest punct se poate apela chiar la un expert independent, lucru care ar crește șansele de succes ale proiectului.

Un plan bine elaborat descrie în detaliu, în mod clar, responsabilitățile celor două părți atât pentru sectorul public cât și pentru partenerul privat dar mai ales mecanismul de soluționare a eventualelor litigii sau posibile neînțelegeri.

Comunicarea cu părțile implicate

Un proiect PPP are efecte nu doar asupra reprezentanților oficiali ai sectorului public și ai partenerilor proiectului public-privat ci și asupra altor categorii cum ar fi: salariații, cei care beneficiază de serviciul prestat, presa, sindicatele din domeniu, alte grupuri de interes. Toate aceste persoane pot avea o opinie personală și de cele mai multe ori o concepție greșită despre parteneriat și beneficiile lui pentru publicul larg.

Din acest punct de vedere este foarte importantă comunicarea deschisă cu toate părțile implicate sau grupuri de interes pentru a minimiza rezistența pe care ar putea să o opună pentru încheierea unui astfel de parteneriat. Prin comunicare se poate atrage comunitatea de partea proiectului iar acest lucru presupune atât înțelegerea diferențelor culturale, analizarea grupurilor de interes și nu în ultimul rând implicarea beneficiarilor de produse și servicii.

Alegerea corectă a partenerului

Oferta cea mai «ieftină» (lowest bid) nu este întotdeauna metoda cea mai bună pentru alegerea partenerului. Oferta cea mai «valoroasă»

(best value) este elementul critic într-o relație de parteneriat de lungă durată și este aspectul central al unui proiect de succes. Experiența candidatului în domeniul care face obiectul proiectului reprezintă modul prin care se poate face cel mai bine selecția partenerului. Cel mai simplu mod de selectare după acest ultim criteriu este listarea potențialilor parteneri printr-un mecanism unitar.

În țările cu mai multă experiență în domeniul PPP funcționează un organism la nivel național care are ca obiect de activitate acest domeniu al parteneriatelor de tip public-privat și unde se poate face această listare, respectiv informare.

Politici publice privind promovarea PPP în câteva țări ale Uniunii Europene

Irlanda

Irlanda a elaborat politici privind dezvoltarea PPP ce s-au integrat în politica de dezvoltare locală și regională. Există o unitate centrală pentru parteneriat public-privat (“Central Public Private Partnership Unit”) în cadrul Ministerului de Finanțe (Department of Finance) cu rol de coordonare. De asemenea, există unități privind parteneriatul public-privat în Ministerul Mediului și Administrației Publice Locale (“Department of the Environment and Local Government”), în Ministerul Întreprinderilor Publice (“Department of Public Enterprise”), în Autoritatea Națională a Drumurilor (“National Roads Authority”) precum și în Ministerul Educației și Stiinței (“Department of Education and Science”).

Există un nou cadru de acțiune pentru dezvoltarea infrastructurii, inclusiv realizarea de parteneriate de tip public-privat lansat în 1999 (“Framework for Action on Infrastructural Development, including Public Private Partnership”) inclus în Planul Național de Dezvoltare 2000-2006. Acesta se realizează într-o structură inter-ministerială (“Cross Departmental Team on Infrastructure and PPPs”) care cuprinde: Cabinetul Primului-Ministru (“Department of the Taoiseach”), Ministerul Finanțelor (“Department of Finances”), Ministerul Mediului și Administrației Locale (“Department of the Environment and Local Government”), Ministerul Întreprinderilor Publice (“Department of Public Enterprise”), Ministerul Comerțului, Întreprinderilor și Muncii (“Department of Enterprise, Trade and Employment”), Ministerul Justiției, Egalității și Reformei Legii (“Department of Justice, Equality and Law Reform”), Oficiul Procurorului General (“Office of the Attorney General”).

Olanda

În Olanda s-a înființat în 1999 în structura Ministerului de Finanțe un centru de informare PPP (“PPP Knowledge Centre”). Această structură dispune de un consiliu (“Advisory Council”) și de un comitet de experți (“Steering Group”). Centrul de informare PPP are rolul de a colecta date și studii de caz, de a formula politici în domeniul parteneriatului public-privat, de a evalua calitatea proiectelor de parteneriat public-privat (la nivel central) precum și de a formula propuneri de îmbunătățire a procedurilor și a contractelor.

Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord

Marea Britanie are probabil una dintre cele mai sofisticate și dezvoltate structuri pentru încurajarea sistemului de parteneriat public-privat precum și o politică la nivel național. În acest sens există un Consiliu Consultativ al Parteneriatelor Marii Britanii (“The Advisory Council of Partnerships UK”) înființat de Ministerul Trezoreriei (“HM Treasury”) și Partnership UK.³⁰ Consiliul are rolul de a sprijini Trezoreria și ministerele scoțiene prin recomandări asupra planurilor de afaceri în cazul realizării unor parteneriate, de a sprijini și monitoriza activitatea Partnership UK. Membrii consiliului (al cărui număr este în creștere) fac parte din ministere, structuri descentralizate ale administrației publice, reprezentanți ai autorităților locale, selectați de Trezorerie.

“Partnership UK este o companie mixtă cu capital privat și public deținută în proporție de 51% de sectorul privat al cărui rol este exclusiv de a dezvolta sectorul public. Partnership UK acordă Guvernului “sprijin în dezvoltarea politicilor PPP și în standardizarea contractelor utilizate în sistem PPP”. De asemenea, Partnership UK ajută la “evaluarea și implementarea proiectelor și acordă sprijin proiectelor PPP aflate în dificultate”³¹.

Structurile de parteneriat din Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord trebuie privite în contextul politicilor guvernamentale de dezvoltare a sistemului de parteneriat public-privat (“Public Private Partnerships – the Government’s Approach”- 2000), precum și în conexiune cu politicile publice de îmbunătățire a calității serviciilor publice (UK PFI – Private Finance Initiative – Meeting the Investment Challenge, 2003).

³⁰ Partnership UK este succesorul Treasury Taskforce.

³¹ Sursa: Partnership UK web site (www.partnershipuk.org).

Italia

Guvernul Italian nu are propriu-zis o politică în domeniul PPP. Există însă câteva aplicații practice de promovare a parteneriatului public-privat în programe/proiecte de dezvoltare a sudului Italiei și a Siciliei (Legea nr. 488/1992 privind stimularea dezvoltării afacerilor și Legea nr. 44/1995 de sprijinire a tinerilor antreprenori).³² La nivel central există o structură denumită "Unita Finanza di Progetto" în cadrul Comitetului de Politici Economice pentru al cărei scop este acela de a încuraja participarea sectorului privat la proiectele de investiții în infrastructură. Structura cuprinde reprezentanți ai Ministerului pentru Infrastructură și Transport, Ministerului Economiei și Finanțelor.

Franța

Există o lungă tradiție în privința parteneriatelor dintre sectorul public și cel privat, în special în domeniul concesiunilor pentru dezvoltarea infrastructurii. Poate sistemul francez este cel mai vechi. Cu toate acestea, modelul PPP din Franța nu a evoluat la dimensiunile pe care alte state le cunosc în prezent. De altfel nu există o politică la nivel național³³. În afară de proiectele din infrastructură au apărut câteva forme de PPP în prevenirea criminalității și asigurarea coeziunii sociale³⁴.

³² *Local Partnership for Local Governance*, OECD, Paris, 2001, pag. 215.

³³ *A Review of Public-Private Partnerships for Infrastructure Development in Europe*, UNITED NATIONS, Economic and Social Council, ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE, COMMITTEE FOR TRADE, INDUSTRY AND ENTERPRISE DEVELOPMENT, Working Party on International Legal and Commercial Practice, Fiftieth session, 2002.

³⁴ *Conseils Communaux de Prévention de la Délinquance –CCPD* în anii 80. Mai apoi a apărut legea *d'Orientation et de Programmation de la Sécurité* (1995) și în fine *Contrats Locaux de Sécurité* (1997).

ASPECTE DE NATURA LEGALĂ PRIVIND PARTENERIATUL PUBLIC-PRIVAT ÎN ROMÂNIA SI POSIBILITĂȚILE SALE DE REALIZARE LA NIVEL JUDEȚEAN

Considerații generale

Parteneriatul public-privat este reglementat în principal de O.G. nr. 16/2002. Există însă dispoziții cu privire la realizarea parteneriatului public-privat în Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații (art.2 lit.e), precum și în Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (art.15).

Art.15 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001 și O.G. nr. 16/2002 alcătuiesc împreună un corp de norme legale ce reglementează încheierea unui PPP în domeniul utilităților publice în care contractul de bază are un caracter comercial, pe când dispozițiile generale ale art. 2 lit.e) din O.G. nr. 26/2000 privesc realizarea unui PPP cu organizații neguvernamentale în activități necomerciale. În primul caz, există proceduri privind realizarea unui PPP, chiar foarte detaliate, pe când în cel de al doilea caz (O.G. nr. 26/2000) nu există nici o reglementare detaliată cu privire la modul în care s-ar putea realiza un PPP. Pe cale de consecință, orice PPP realizat cu o organizație neguvernamentală care urmărește un interes general/comunitar (după cum se exprimă O.G. nr. 26/2000 în art.1), se supune dispozițiilor Codului civil.

Comentarii generale cu privire la Ordonanța Guvernului nr. 16/2002
Parteneriatul public-privat este reglementat prin O.G. nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat, aprobată cu modificări prin Legea nr. 470/2002, la rândul ei modificată și completată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 15/2003 aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 293/2003.

Ordonanța Guvernului nr. 16/2002 se completează și găsește suport în dispozițiile art. 15 și art. 104, lit. s) din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală, Legea nr. 219/1998 privind regimul concesiunilor, Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul acesteia.

Trebuie precizat că O.G. nr. 16/2002 stabilește o echivalență între PPP și un contract. Întrucât PPP nu este văzut ca formă de

cooperare pentru realizarea unor programe ori proiecte ci este reglementat prin prisma instrumentului legal prin care se realizează, sfera de cuprindere a PPP este destul de limitată.

După cum prevede art. 1 din O.G. nr. 16/2002, printr-un parteneriat se poate realiza “proiectarea, finanțarea, construcția, exploatarea, întreținerea și transferul oricărui bun public”. Cu alte cuvinte, O.G. nr. 16/2002 are în vedere investițiile în infrastructura locală care, fără îndoială, servesc unui serviciu sau unei utilități publice, dar nu ia în considerare alte tipuri de posibile parteneriate, cum sunt cele din domeniul serviciilor sociale unde parteneri ar fi organizațiile neguvernamentale.

Un capitol distinct din O.G. nr. 16/2002 reglementează inițierea proiectului și respectiv, derularea procedurii de inițiere, iar un altul se ocupă de încheierea contractului de proiect denumit, ca urmare a modificărilor aduse prin legea de aprobare, contract de parteneriat public-privat.

În continuare sunt precizate în ansamblu, principalele etape în derularea inițierii proiectului, putând fi stabilite o serie de similitudini cu regimul juridic aplicabil inițierii unei concesiuni prevăzută în capitolul II al Legii nr. 219/1998 privind regimul concesiunilor, caz în care ne referim la un studiu de oportunitate, și nu de fezabilitate, studiu care în mod obișnuit este întocmit de autoritatea administrației publice. Percepția autorităților de la nivel județean chestionate și intervievate de IPP în cadrul documentării aferente realizării studiului, a fost aceea că procedurile de încheiere a PPP prevăzute de lege sunt prea complexe îngreunând partenerierea în sine, iar termenele alocate diferitelor activități sunt prea lungi.

Un element de noutate față de regimul concesiunii, îl constituie încheierea acordului de proiect care, potrivit art. 6 alin.2 din O.G. nr. 16/2002, trebuie să definească precis obligațiile și drepturile fiecărei părți, precum și modalitățile de stingere reciprocă a obligațiilor.

Capitolul III al O.G. nr. 16/2002, consacrat condițiilor de încheiere a contractului de parteneriat public-privat, a suferit unele modificări, neesențiale, atât prin Legea de aprobare, cât și prin O.U.G. nr. 15/2003 și Legea de aprobare a acesteia din urmă.

Articolul 10 modificat succesiv prin toate cele trei reglementări ulterioare ale O.G. nr. 16/2002, dispune obligativitatea supunerii spre aprobare Guvernului sau autorităților publice locale a contractului de

parteneriat public-privat în forma negociată, potrivit competenței și atribuțiilor legale aferente categoriei bunului public în cauză.

Similar condițiilor prevăzute de lege pentru contractul de concesiune, la finalizarea unui contract de parteneriat public-privat, bunurile publice se “transferă cu titlu gratuit autorității publice, în bună stare, exploatabile și libere de orice sarcină sau obligație”.

În capitolul IV și ultim al O.G. nr. 16/2002, intitulat “Dispoziții finale” sunt cuprinse mai întâi unele prevederi referitoare la terenurile care pot face obiectul unor astfel de contracte de parteneriat public-privat.

Ținând cont de sfera limitată de cuprindere a PPP, mecanismul de inițiere a proiectului, de evaluare și selecție a potențialilor investitori și de încheiere a unui contract, mai complicat în O.G. nr.16/2002 decât în cazul concesiunii sau a unei achiziții publice, aleșii locali preferă mai degrabă să încheie un parteneriat în temeiul art. 15 din Legea nr. 215/2001, după cum a demonstrat cercetarea de teren întreprinsă de IPP.

Aspecte procedurale privind decizia de a iniția și realiza un PPP, forme de contractare

Legea administrației publice locale a precizat printre atribuțiile consiliului județean (art. 104, al. 1, lit. s) faptul că acesta hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române sau străine, cu organizații neguvernamentale și cu alți parteneri sociali, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean”. Prin urmare, acest articol se referă la premisele realizării unui parteneriat, adică la decizia politică ce precede orice altă procedură de lansare, negociere, contractare și implementare a unui PPP. Pe cale de consecință, mai întâi consiliul județean trebuie să respecte prevederile Legii nr. 215/2002, hotărând asupra inițierii unui PPP în funcție de resursele, prioritățile de dezvoltare și planificarea pe care a elaborat-o și după aceea pune în aplicare procedurile reglementate de O.G. nr.16/2002.

Parteneriat care se realizează conform Codului civil și O.G. nr. 26/2000 privind asociațiile și fundațiile

Parteneriatul public-privat se poate realiza între o autoritate publică locală și sectorul non-profit, pentru realizarea unor programe/proiecte din domeniul serviciilor sociale, ori alte domenii de “interes general”/”comunitar”³⁵. “Acordul de parteneriat” poate fi întâlnit sub

alte denumiri precum: acord de colaborare, protocol de colaborare, etc. Activitățile pe care le acoperă un astfel de acord sunt: sesiuni de instruire, diferite forme de asistență socială, asistență tehnică pentru administrația publică locală, etc. Forța juridică a unui acord de parteneriat este slabă în comparație cu celelalte tipuri de contracte, întrucât nu cuprinde sancțiuni privind răspunderea contractuală. Clauzele contractuale sunt sumar redactate precum în cazul unui memorandum de înțelegere și se referă la responsabilitățile și beneficiile părților precum și la soluționarea unor eventuale litigii.

Acordul de parteneriat nu se supune procedurii uzuale de aprobare în consiliu, simpla decizie a președintelui consiliului județean fiind suficientă. Autoritatea publică împarte răspunderea cu partenerul său și este proprietara serviciului sau bunului realizat în urma partenerierii.

Datorită forței juridice slabe, nu este recomandată folosirea acestui tip de convenții/contract în cazul investițiilor de amploare, care implică firme private ce se angajează în construcția, modernizarea unor obiective de investiții publice, ci în proiecte cu parteneri reprezentanți ai societății civile.

Parteneriate înființate sub forma asocierilor în participațiune reglementate de Codul comercial

Unele autorități publice au uzat de prevederile art. 251-256 Cod comercial privind asocierea în participațiune pentru a realiza un parteneriat. În acest caz, autoritățile publice mai întâi au hotărât asupra realizării unui parteneriat în conformitate cu art.63 lit.t) din Legea nr. 69/1991 privind administrația publică locală, iar după abrogarea acesteia, au hotărât în temeiul art.15 din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală. Este vorba de parteneriate încheiate anterior O.G. nr. 16/2002, dar și după apariția acestui act public. PPP realizat sub forma asocierii în participațiune împarte riscurile și profiturile între părți proporțional cu cota lor de participare la capitalul asociației în participațiune.

Spre exemplificare, județul Timiș prin Agenția de Dezvoltare Economică Timiș (ADETIM) este prezentat în cadrul ghidului ca un model de parteneriere de acest tip pentru proiectul ce are ca obiect înființarea unui incubator de afaceri în domeniul software. Parteneriatul a fost consfințit printr-o hotărâre a consiliului județean, semnată de președintele acestuia și contrasemnată de secretarul general al județului și adoptată în urma prezentării de către ADETIM

a unui referat ce conținea descrierea proiectului și a partenerilor. Pentru încheierea asocierii, hotărârea de consiliu își găsește suport legal în O.G. nr. 14/2002 privind constituirea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice, aprobată prin Legea nr. 50/2003, art.251-256 Cod comercial, Legea finanțelor publice locale, Legea administrației publice locale nr. 215/2001.

Etapele și procedurile încheierii parteneriatului în acest caz nu sunt cuprinse într-un act public/lege, ele variind de la un caz la altul. Consiliul Județean Timiș și ADETIM au respectat următoarea procedură:

- Au selectat partenerul. Nu s-a organizat o licitație în acest sens ci au avut loc discuții preliminare între parteneri;
- Au întocmit un studiu de fezabilitate;
- ADETIM a elaborat un referat ce conținea informații despre investiția ce urma a fi realizată și despre partenerii implicați (Referat nr. 19/2003 pe care l-a supus aprobării consiliului județean;
- A fost adoptată hotărârea de consiliu care consfințește încheierea asocierii în participațiune;
- A fost înființată o societate comercială (SC Ubit SRL), fiecare partener dintre cei direct implicați contribuind la capitalul social;
- A fost încheiat un contract de mandat prin care asocieria în participațiune constituită anterior a mandatat societatea comercială să administreze proiectul.

Tipul de parteneriat folosit de județul Timiș oferă o libertate sporită autorităților publice locale cu privire la procedura de selecție a partenerului (ea nefiind impusă în acest caz), dar prezintă și dezavantajul existenței unui grad scăzut de transparență a deciziei publice.

Societăți comerciale

Un parteneriat public-privat poate fi realizat sub forma unei societăți comerciale, în situația în care consiliul județean hotărăște asupra participării cu capital în numele și în interesul comunităților locale pe care le reprezintă, la constituirea unei asemenea societăți³⁶. Sub aspect procedural, consiliul decide mai întâi asupra înființării unei societăți comerciale, urmând ca înființarea unei acesteia să se facă potrivit Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată.

³⁶ Art.15 din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală. O normă identică există în cuprinsul art.12 alin.2 din O.G. nr. 45/2003 privind finanțele publice locale.

Tipuri de contracte ce pot fi utilizate pentru realizarea unui PPP și care sunt reglementate de normele metodologice emise de guvern prin H.G. nr. 621/2002 ale O.G. nr. 16/2002

Conform H.G. nr. 621/2002 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat de tip public-privat există cinci tipuri de contracte: (1) proiectare - construcție - operare (DBO), (2) construcție - operare - reînnoire (BOR), (3) construcție - operare - transfer (BOT), (4) leasing - dezvoltare - operare (LDO) și (5) reabilitare - operare - transfer (ROT). Toate aceste tipuri de contracte sunt legate de o investiție într-un bun aflat în proprietate publică (infrastructura ce facilitează furnizarea unui serviciu) ce poate fi exploatat într-un termen determinat de părți, dar nu mai mare de 50 ani.

H.G. nr. 621/2002 reglementează contractul BOT, cel care la origine, a evoluat din contractul de concesiune, cunoscut în dreptul roman și germanic și utilizat pe scară largă în Franța încă din sec. XIX. Celelalte tipuri de contract derivă din BOT, cu excepția LDO. Diferența între o concesiune și celelalte contracte prevăzute de H.G. nr. 521/2002 constă în principal în natura lor comercială, concesiunea fiind un contract administrativ.

Definițiile oferite de legea română pentru contractele prin care se realizează PPP sunt, în general, diferite de definiția BOT și a variantelor sale întâlnite în plan internațional, cum ar fi de pildă în Ghidul UNCITRAL: "Privately financed infrastructure projects: draft chapters of a legislative guide on privately financed infrastructure projects", publicat în 2000.³⁷ În plus, Build-Own-Operate (BOO) este exclusă din H.G. nr. 621/2002. Recomandările UNCITRAL ar fi fost binevenite pentru a conferi rigoare, adică pentru a elimina orice ambiguități în privința definirii variantelor de contract prin care se realizează un PPP. În plus, ar fi fost de dorit ca sub aspectul procedurilor de aprobare să existe o armonizare cu prevederile Legii nr. 137/2002 privind unele măsuri pentru accelerarea privatizării care la art. 24 reglementează atât BOT cât și Build-Own-Operate (BOO) (Construi-Deține-Opera) pentru investiții în sectorul energetic. Pentru un PPP în care se implică un consiliu județean, acest ultim aspect prezintă importanță dacă o investiție se realizează pe un teren aflat în proprietatea județului.

³⁷ *Privately financed infrastructure projects: draft chapters of a legislative guide on privately financed infrastructure projects*, UNCITRAL - United Nations Commission on International Trade Law: Report of the Secretary General, pct.2 lit.d).

Reproducem mai jos tipurile principale de contracte prin care se realizează un parteneriat public-privat, după textul oficial al H.G. nr. 621/2002, Anexa 1, Pct. 2.2., după cum a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I:

a. *Proiectare – Construcție – Operare (DBO)* – este un contract încheiat între autoritatea publică și investitor, în care proiectarea (începând cu faza de proiect tehnic), construcția și exploatarea sunt transferate investitorului pe o durată de maximum 50 de ani. Contractul poate include și finanțarea proiectului public-privat de către investitor. Contractul poate prevedea că investitorul asigură și serviciile prin intermediul proiectului public-privat.

b. *Construcție – Operare – Reînnoire (BOR)* – investitorul își asumă finanțarea, construcția și costurile pentru operarea și întreținerea bunului public, pe o durată de maximum 50 de ani. Investitorului i se permite să perceapă, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, tarife corespunzătoare pentru utilizarea bunului public pentru o perioadă stabilită. În acest mod investitorul poate să recupereze investiția și să finanțeze întreținerea, putând să asigure în același timp și un profit rezonabil. Aceste niveluri de tarifare sunt stabilite în prima ofertă a investitorului. Ulterior, investitorului i se permite să renegocieze nivelul de tarifare la reînnoirea dreptului de exploatare a facilității pentru o nouă perioadă, la expirarea perioadei stabilite inițial, dacă aceasta a fost mai mică de 50 de ani. Durata totală a contractului inițial și a noii perioade nu poate depăși 50 de ani.

c. *Construcție – Operare – Transfer (BOT)* – un contract în care investitorul își asumă construcția, incluzând finanțarea, exploatarea și întreținerea unui bun public. Investitorului i se permite să perceapă tarife de utilizare pentru a-și recupera investiția și a-și acoperi costurile de întreținere, inclusiv pentru a obține un profit rezonabil.

d. *Leasing – Dezvoltare – Operare (LDO)* – un contract încheiat între autoritatea publică și investitor, în care investitorul preia în leasing un bun public existent (având inclusiv dreptul de a obține venituri din furnizarea anumitor servicii), pentru o perioadă care nu poate depăși 50 de ani. În acest tip de contract investitorul nu este obligat să investească în bunul public.

e. *Reabilitare – Operare – Transfer (ROT)* – un contract între autoritatea publică și investitor, în care bunul public este transferat investitorului. Investitorul finanțează, reabilitează, operează și întreține bunul public pentru o anumită perioadă, care nu poate depăși 50 de ani.

Cercetarea de teren realizată de IPP a relevat faptul că principalele forme juridice de realizare a unui PPP practicate de autoritățile publice județene în ultimii ani sunt: acordul/protocolul de parteneriat/colaborare, contractul de asociere în participație și tipul de contract reglementat de O.G. nr. 16/2002 privind parteneriatul public-privat.

Implicații de natură legală asupra parteneriatelor ce pot fi realizate de consiliile județene

- Există dispoziții legale parțial nearmonizate între art.15 din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală și O.G. nr. 16/2002 cu privire la forma juridică de realizare a unui parteneriat public-privat. Este adevărat că art.15 din Legea nr.15/2001 reglementează mai întâi decizia politică necesară pentru a iniția un PPP. Viciul de fond al acestui articol constă în enumerarea explicită și implicită de realizare a unui PPP ce limitează sfera sa de aplicare, respectiv în înființarea unei societăți comerciale (reglementare explicită) sau a unei asocieri în participațiune (reglementare implicită). Această dispoziție legală ar fi trebuit armonizată cu O.G. nr. 16/2002. Din păcate acest lucru nu s-a realizat, drept pentru care formele de realizare a unui PPP prevăzute de O.G. nr. 16/2002 se completează cu cele prevăzute de art. 15/2001. Trebuie precizat însă că se mai adaugă o contradicție în sensul că procedurile prevăzute de O.G. nr.16/2002 nu se aplică în cazul în care un consiliu județean hotărăște asupra înființării unei societăți comerciale sau asocieri în participațiune.
- În O.G. nr. 16/2002, PPP este echivalat cu un contract (acord de proiect³⁸), ceea ce constituie o eroare, deși nu numai legea română procedează de această manieră. S-a putut constata că și legea irlandeză are tot o abordare “contractualistă”. În același sens, nici Ghidul European nu

³⁸ Art.2, lit. e) din O.G. nr. 16/2002.

oferă o explicație satisfăcătoare. Acest aspect din O.G. nr. 16/2002 are efecte negative asupra raporturilor dintre părți, în special în privința stabilirii clare a drepturilor și obligațiilor, precum și împărțirii responsabilităților legate de managementul de proiect. Din punct de vedere tehnic, ar fi trebuit să se delimiteze contractul de management de alte contracte. Redefinirea PPP ar avea implicații și de altă natură: pe de o parte ar cuprinde toate formele legale de realizare, cum ar fi concesiunea, preluarea unei companii, achizițiile și lucrările publice în infrastructură, ori asocierile în participațiune, iar pe de altă parte ar permite unificarea și simplificarea dispozițiilor de selecție a investitorilor.

- Dacă în O.G. nr. 16/2002 PPP este un contract, în normele metodologice la acest act public, aprobate prin H.G. nr. 621/2002, PPP nu mai apare drept un contract.³⁹ Este posibil, așadar, ca această contradicție să fi apărut pe fondul existenței unor puncte de vedere diferite între Parlament și Guvern în privința înțelegerii conceptului de PPP și pe cale de consecință a reglementării sale.
- Legea nu se concentrează asupra mecanismelor de elaborare a structurilor de parteneriat care conduc la formarea unei agende de dezvoltare locală și la coordonarea politicilor de dezvoltare locală ci asupra programelor care se implementează în baza unui PPP⁴⁰. După cum este menționat anterior, în Regatul Unit al Marii Britanii și în Irlanda există asemenea structuri sub forma unor “unități la nivel central”, așa cum există rețele la nivel local. În plus, se stabilește o corelație între modul de funcționare a acestor structuri, parteneriatele pe care le evaluează și politicile de dezvoltare și ocupare a forței de muncă elaborate și implementate la nivel local.
- Noțiunea de “bun public” nu este utilizată corect. Este adevărat că O.G. nr. 16/2002 face trimitere la Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul acesteia, dar nu este suficient. Trebuie precizat că, noțiunea de “bun public” ține de școala franceză de drept și desemnează orice bun inclus în domeniul public al statului/proprietatea publică a statului sau a unei autorități administrativ - teritoriale. În

³⁹ În norme metodologice se precizează că “parteneriatul public-privat se poate realiza prin diverse tipuri de contracte, în funcție de nivelul de implicare a investitorului”.

⁴⁰ *Local Partnership for Better Governance*, OECD, Paris, 2001, pag. 20.

cazul O.G. nr. 16/2002 avem în vedere bunuri ce constituie infrastructura fizică ce facilitează furnizarea unui serviciu public. În cazul județelor, sfera acestor bunuri este limitată la drumuri județene, biblioteci, muzee, spitale județene și alte asemenea bunuri, dacă nu au fost declarate de uz sau interes public național sau local; rețelele de alimentare cu apă realizate în sistem zonal sau microzonal, precum și stațiile de tratare cu instalațiile, construcțiile și terenurile aferente acestora⁴¹. Prin urmare, rezultă că județele - prin consiliile lor - au oportunități de realizare a parteneriatelor mai reduse decât consiliile locale, în domeniul investițiilor în infrastructură și oportunități aproximativ egale în alte domenii, în măsura în care un serviciu se descentralizează la nivel județean. De altfel, art. 104, lit. s) din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală nu limitează posibilitatea încheierii unor parteneriate, exprimându-se explicit cu privire la posibilitățile consiliilor județene de a realiza asemenea forme de cooperare cu sectorul privat.⁴²

- După natura bunurilor ce fac obiectul unui PPP și ținând cont de tipul contractelor prin care se realizează, O.G. nr. 16/2002 este o piedică în calea privatizării și atragerii de investiții în utilități publice.
- Prevederea de la pct. 8.4. din anexa 1 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr.621/2002 prin care se lasă autorității publice dreptul să hotărască procedura de tratare a scrisorilor de intenție întârziate sau nesigilate, încalcă în mod flagrant principiul competiției egale.
- Confuzia terminologică creată între acordul de proiect și contractul de proiect (contractul propriu-zis prin care se realizează PPP) precum și procedura greoaie pe care o presupune încheierea contractului de proiect (adică finalizarea propriu-zisă a selecției investitorilor). Un acord de proiect este cu siguranță un precontract, dar acest lucru se

41 Anexă la Legea nr. 213/1998 pct.II: domeniul public județean și enumeră bunurile incluse în acest domeniu: respectiv: 1) drumurile județene; 2) terenurile și clădirile în care își desfășoară activitatea consiliul județean și aparatul propriu al acestuia, precum și instituțiile publice de interes județean, cum sunt: biblioteci, muzee, spitale județene și alte asemenea bunuri, dacă nu au fost declarate de uz sau interes public național sau local; 3) rețelele de alimentare cu apă realizate în sistem zonal sau microzonal, precum și stațiile de tratare cu instalațiile, construcțiile și terenurile aferente acestora.

42 Art.104, lit. s) hotărâște, în condițiile legii, "cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române sau străine, cu organizații neguvernamentale (ONG) și cu alți parteneri sociali, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean".

deduce din procedurile reglementate de lege. Pe cale de consecință, un contract de proiect desemnează un contract prin care se realizează un PPP. Pe ansamblu și nu numai în acest caz, trebuie remarcată inflația de termeni și expresii care din păcate sunt lipsite de rigoare.

- Există neclaritate în privința condiției impuse la procedura de selecție a unui grup de potențiali investitori pentru a semna acorduri de proiect (prima fază de selecție). Art. 6 din O.G. nr. 16/2002 și pct. 11.1 din anexa 1 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002 care reglementează o asemenea condiție, nu precizează ce se întâmplă dacă nu se selectează un grup de potențiali investitori.
- Procedura reglementată la art. 6-11 din O.G. nr. 16/2002 pentru finalizarea unui contract PPP este greoaie și nu garantează asigurarea competiției egale în vederea selecției de oferte.
- Exproprierea terenurilor aflate în proprietatea unor persoane fizice sau juridice pentru a realiza un parteneriat public-privat, după cum prevede art. 12 alin. (2) din O.G. nr. 16/2002 modificată prin Legea nr. 470/2002 poate conduce la abuzuri, în condițiile în care nu există o planificare strategică ce justifică realizarea unui PPP și nici o reglementare legală satisfăcătoare în privința asigurării transparenței unei licitații și asigurării unei competiții egale între persoanele de drept privat care participă la câștigarea unui proiect PPP. Articolul de lege menționat ia în calcul ipoteza în care un teren aparținând unei persoane fizice sau juridice poate fi expropriat invocându-se realizarea unui PPP cu alte persoane de drept privat, în condițiile în care se cunoaște faptul că O.G. nr. 16/2002 nu stabilește condițiile generale de realizare a unui PPP (program de dezvoltare locală sau de îmbunătățire a serviciilor publice) și nici nu reglementează un sistem transparent și de competiție egală între candidați eligibili din sectorul privat.⁴³ Numai pentru acest caz, PPP constituie o amenințare la adresa garantării proprietății private care s-a agravat odată cu Legea nr. 470/2002 prin care s-a aprobat cu modificări O.G. nr.

⁴³ Art.12 alin.(2) din O.G. nr. 16/2002 modificat prin Legea nr. 470/2002: "Pentru proiectele de parteneriat public-privat, terenurile aflate în proprietatea privată a județului, municipiului, orașului sau comunei ori a persoanelor fizice sau juridice se expropriază potrivit Legii nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică și intră în proprietatea publică a statului sau a unității administrativ-teritoriale, după caz.

16/2002. Relevant în acest sens este modul de redactare a art.12 alin.2 modificat care prevede că "...Pentru proiectele de parteneriat public-privat, terenurile aflate în proprietatea privată a județului, municipiului, orașului sau comunei ori a persoanelor fizice sau juridice se expropriază potrivit Legii nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică și intră în proprietatea publică a statului sau a unității administrativ-teritoriale, după caz".⁴⁴

Prezentăm principalele acte publice (legi, ordonanțe, hotărâri) cu incidență asupra parteneriatelor public-private:

Actul public: Lege, Ordonanță, Hotărâre a Guvernului	Articolul care reglementează implicarea consiliului județean într-un parteneriat
Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații	Art.15, art.104, lit. s) Art.2 lit.e)
- O.G. nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat - H.G. nr. 621/2002 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat	Text integral
Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia	Text integral + Punctul II din Anexa 1
Legea nr. 219/1998 privind regimul concesiunilor	Art.1, art.2 alin.(2), lit. a), c), g), k), p), Art. 3 - 40

Alte acte publice care influențează realizarea unui PPP relevante pentru un consiliu județean sunt:

- O.G. nr. 45/2003 privind finanțele publice locale și
- Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice

⁴⁴ Textul este reprodus integral din Legea nr. 470/2002.

EXEMPLE DE PARTENERIATE PUBLIC - PRIVATE ÎNCHEIATE LA NIVEL JUDEȚEAN - PREZENTAREA STUDIILOR DE CAZ

1. Constanța – Centru Pilot de Servicii Comunitare pentru Persoane cu Handicap și de Instruire Techirghiol

Descriere

Parteneriatul în care este implicat Consiliul Județean Constanța este cel mai complex dintre cele șase studii de caz cercetate deoarece presupune o multitudine de actori dar și de proceduri care necesită o coordonare atentă. Ideea creării Centrului a apărut pe fondul presiunilor mediatiche exercitate de reprezentanți ai societății civile, provenind din Irlanda în acest caz, care s-au și implicat ulterior în parteneriat.

Scopul parteneriatului se înscrie într-o abordare mai largă a modului în care sunt gestionate serviciile sociale în prezent, având la bază dezinstituționalizarea. Concret, el presupune desființarea unei instituții tradiționale de asistență pentru persoanele cu handicap de la Negru-Vodă și constituirea unui centru care să ofere un pachet de servicii ce reflectă noua abordare cu privire la asistența acordată persoanelor cu handicap, și anume cea care are la bază integrarea socială.

Parteneriatul în care este implicat Consiliul Județean Constanța are ca obiect, în primă instanță, construcția Centrului-Pilot de Servicii Comunitare pentru Persoane cu Handicap și de Instruire de la Techirghiol, iar în subsidiar se prevăd parteneriate pentru realizarea unor servicii în completarea Centrului cum sunt construcția de locuințe protejate pentru persoanele cu handicap din aceasta zonă. Anul demarării proiectului a fost 2003.

Partenerii implicați

Fiind în discuție un proiect care presupune o investiție în servicii sociale de o asemenea amploare, precum și o multitudine de activități conexe, există mai mulți parteneri cu roluri bine definite. Ca particularitate, este de remarcat în cadrul acestui PPP contribuția importantă financiară cu care se angajează consiliul județean.

1. Guvernul României prin Secretariatul de Stat pentru Persoanele cu Handicap - SSPH - (la nivel central coordonarea proiectului este

făcută însă din cadrul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap)

2. Consiliul Județean Constanța. Contribuția sa poate fi sintetizată astfel:

- alocarea unei sume de 300 000 Euro pentru construcția Centrului
- alocarea de resurse financiare necesare pentru funcționarea Centrului după finalizarea construcției
- facilitarea colaborării dintre SSPH și autoritățile din județ care au tangență cu proiectul

3. Organizații neguvernamentale:

- Fundația pentru o Viață Mai Bună (fosta Fundație Health Action Overseas România) care și-a asumat următoarele responsabilități:
  - asigurarea pregătirii personalului de îngrijire de specialitate și terapie pentru persoane cu dizabilități și înființarea de servicii de terapie
  - susținerea demersurilor întreprinse de SSPH în vederea implementării proiectului
  - furnizarea de informații echipei de proiect cu privire la asistații din Centrul de la Negru-Vodă și a oricărei alte informații utile pentru proiect
- Trei organizații neguvernamentale irlandeze de profil (Focus on România, Trade Aid, Aurelia Trust) care și-au asumat responsabilități în privința:
  - sprijin acordat CJ în selectarea personalului
  - organizarea unor seminarii de instruire
  - finanțarea în proporție de 50% a locuințelor protejate

4. Banca pentru Dezvoltare a Consiliului Europei

- va contribui financiar în realizarea proiectului

Pe lângă cei patru parteneri principali, proiectul implică și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) rolul său fiind acela de a gestiona fondurile întregului proiect și de a le repartiza diversilor parteneri.

Procedura realizării parteneriatului

În acest caz parteneriatul ar fi fost dificil de realizat în baza O.G. nr. 16/2002 datorită tipologiei sale. În același timp, complexitatea proiectului a generat întocmirea mai multor tipuri de proceduri:

- Declarații de intenție, necesare pentru inițierea primelor demersuri în vederea încheierii parteneriatului. Asemenea declarații au fost întocmite de Consiliul Județean Constanța și de Fundația Pentru O Viață Mai Bună. Ele reprezintă

documente fără valoare juridică ce exprimă intenția celor două instituții de a se implica în proiect, fiind precizate și responsabilitățile pe care și le asumă în cadrul acestuia.

- Contract de parteneriat încheiat între SSPH și Consiliul Județean Constanța și, respectiv acord de parteneriat încheiat între SSPH și Fundația Pentru O Viață Mai Bună. Cele două documente, deși au forță juridică, nu sunt întocmite după toate rigorile unui parteneriat public-privat, deoarece baza juridică este reprezentată de dreptul de asociere între sectorul public și privat exprimat în Legea administrației publice locale.
- În subsidiar s-au încheiat și alte tipuri de documente juridice/parteneriate necesare unor activități utile proiectului, cum ar fi cele pentru întocmirea studiilor de fezabilitate.

În prezent au fost parcurse majoritatea etapelor din cadrul realizării parteneriatului, etapa finală care va fi încheiată la începutul lui 2004 fiind aceea de aprobare a fondurilor de către Bancă.

Grupul-țintă al parteneriatului public-privat dezvoltat în județul Constanța este cel al persoanelor cu handicap grav și accentuat aflate actualmente în Centrul de recuperare pentru copii cu handicap din Negru-Vodă. Astfel, beneficiile care decurg din realizarea acestui parteneriat se referă, în primul rând, la rezolvarea unei probleme sociale acute, dar și la asigurarea unui centru de resurse pentru instruirea continuă a personalului în domeniu, cu sprijinul organizațiilor non-guvernamentale irlandeze partenere.

Din aceste considerente, se poate afirma că implicațiile de costuri financiare presupuse de acest parteneriat din partea Consiliului Județean Constanța, rezultă, în urma implementării acestui proiect, în beneficii sociale, și nu neapărat financiare cum poate fi cazul altor domenii de realizare a PPP, prezentate și în ghidul de față.

2. Mureș – Depozit ecologic zonal

Descriere

Primul parteneriat public-privat realizat în baza OG nr. 16/2002 urmărește realizarea obiectivului de investiție “Depozit ecologic zonal în județul Mureș”, constând din depozit, stații de transfer, incinerator, instalații de tratare a apelor și nămolurilor, utilaje, dotări, utilități și infrastructura aferentă.

Experiența pe care autoritățile din județul Mureș o au în realizarea acestei investiții demonstrează că PPP este cea mai bună formulă în abordarea unor proiecte de amploarea construcției unui depozit ecologic. Anterior, au fost încercate diverse alte formule printre care accesarea fondurilor europene nerambursabile, dar investiția a rămas la stadiul de proiect până în 2002. Perioada scursă de la inițierea ideii și până la realizarea parteneriatului a fost de aproximativ doi ani.

Partenerii implicați

1. Consiliul Județean Mureș
  - Gestionează proiectul în asociere cu ceilalți parteneri;
  - Asigură comunicarea și colaborarea dintre partenerii implicați în proiect;
  - Contribuie la realizarea studiilor de pre și fezabilitate.

2. Firma VASTE Italia, reprezentată în România prin SC Agenda 21 SA
  - Asigură finanțarea investiției propriu-zise;
  - Asigură proiectarea și executarea investiției.

3. Sapte consilii locale de pe raza județului Mureș care sunt implicate în principal ca urmare a amplasării geografice în preajma obiectivului investiției. Acestea sunt: CL Iernut, CL Luduș, CL Sînpaul, CL Sîngeorgiu de Pădure, CL Sovata, CL Târnăveni și CL Ungheni. Amplasarea propriu-zisă a investiției se va face pe teritoriul administrativ al comunelor Sînpaul și Ungheni.
  - sprijină consiliul județean și firma privată cu orice este necesar pentru realizarea investiției.

Procedura realizării parteneriatului

Ca bază juridică a încheierii parteneriatului s-au folosit prevederile O. G. nr. 16/2002 și a normelor metodologice în vigoare. Etapele sunt menționate mai jos, ele fiind descrise în detaliu anterior în cadrul ghidului.

- Realizarea studiului de fezabilitate
- Adoptarea de către Consiliul Județean a Hotărârii de inițiere a proiectului de parteneriat public-privat și aprobarea studiului de prefezabilitate
- Publicarea în Monitorul Oficial a anunțului de intenție
- Primirea scrisorilor de intenție
- Constituirea comisiei pentru analiza scrisorilor de intenție

-
-
- Întocmirea studiului de fezabilitate
  - Analiza scrisorilor de intenție și selectarea firmelor
  - Încheierea unui precontract, acord de proiect cu fiecare firmă selectată
  - Constituirea comisiei de negociere pentru stabilirea condițiilor de realizare a proiectului PPP pe baza rezultatelor studiului de fezabilitate
  - Stabilirea unui clasament al firmelor în urma negocierilor derulate și ierarhizarea firmelor pe criteriul celei mai bune oferte
  - Negocierea contractului cu firma clasată pe primul loc
  - Semnarea contractului.

În concluzie, domeniul de realizare a parteneriatului public-privat din județul Mureș este cel al protecției mediului, realizând un obiectiv care respectă normele legislative în vigoare și rezolvă în același timp problema administrării deșeurilor pentru mai multe localități de pe raza județului Mureș. Deși implicațiile financiare din partea Consiliului Județean Mureș în acest caz se referă cu preponderență la realizarea studiilor de pre și fezabilitate, se poate afirma că principalul beneficiu este reprezentat de rezolvarea unei probleme comunitare. În plan secund, autoritatea publică locală poate obține și beneficii financiare din partea societății care administrează proiectul, dar acestea sunt limitate de procentajul de participare la capitalul social al societății.

3. Prahova – Sistem Informatic Integrat pentru Administrația Publică Locală

Descriere

Unul dintre puținele parteneriate încheiate în România în baza celor mai noi reglementări în domeniu, proiectul implementat de Consiliul Județean Prahova și-a propus pe de o parte informatizarea administrației publice locale de pe teritoriul întregului județ și, în principal, realizarea unei structuri de calcul și comunicații care să înlesnească dialogul dintre autoritățile publice din județ. Ideea proiectului este una care, ulterior va fi implementată în toate județele din țară, parteneriatul public-privat fiind mijlocul cel mai la îndemâna autorităților locale, deoarece sectorul privat este singurul capabil să ofere atât expertiza dar și finanțarea necesare.

Dintre celelalte parteneriate prezentate procesul de elaborare al PPP care implică o firmă locală și Consiliul Județean Prahova a fost cel mai scurt din punctul de vedere al timpului scurs de la inițierea pro-

cedurilor și până la finalizarea acestora (6 luni). O altă particularitate a parteneriatului din Prahova o reprezintă faptul că el implică o firmă privată locală (cu sediul în Ploiești).

Partenerii implicați

1. Consiliul Județean Prahova. Inițiativa aparține acestei instituții publice care și-a asumat următoarele responsabilități în cadrul proiectului:

- Finanțarea parțială a investiției asigurând achiziționarea unor dotări absolut necesare pentru inițierea proiectului (servere și calculatoare de ultimă generație pentru consiliul județean și primării)
- Realizarea paginilor de internet ale primăriilor care nu dețin încă astfel de pagini
- Crearea rețelei voce-date care permite o comunicare rapidă și eficientă între primăriile din județ inclusiv realizarea videoconferințelor

2. SC Asesoft International SA, firmă specializată în domeniul informatic, care se ocupă de:

- Instalarea și configurarea echipamentelor de calcul din fiecare primărie și din consiliul județean
- Asigurarea funcționării interconectate a rețelei de calculatoare județene
- Crearea adreselor de email ale primăriilor
- Proiectarea sistemului informatic integrat
- Achiziționarea licențelor și instalarea softurilor necesare
- Instruirea utilizatorilor sistemului, etc.

Procedura realizării parteneriatului

Procedura realizării PPP Prahova respectă prevederile O.G. 16/2002. Astfel, procedura este identică cu cea din cazul PPP Mureș.

Proiectul de informatizare a administrației publice locale din județul Prahova a fost deja propus pentru a fi diseminat la nivel național ca model de bună practică, în urma implementării lui rezultând un mai bun flux informațional între Consiliul Județean Prahova și fiecare primărie din județ. Autoritatea publică locală în acest studiu de caz a contribuit, din punct de vedere al costurilor financiare, la achiziționarea dotărilor, menționate anterior, necesare implementării proiectului atât la nivelul Consiliului Județean, cât și la cel al primăriilor de orașe și comune. În același timp însă, autoritatea publică are posibilitatea, după o anumită fază a derulării parteneriatului public-privat, de a realiza beneficii financiare în urma exploataării sis-

temului informatic integrat, prin specificul activităților depuse (stocarea și crearea diverselor tipuri de informații necesare la nivelul administrației publice locale).

4. Timiș – Incubator de Afaceri și Centru de Transfer Tehnologic în Domeniul Software

Descriere

Parteneriatul încheiat în județul Timiș prezintă particularități, atât din punctul de vedere al domeniului de realizare, dar și al procedurilor folosite pentru încheierea parteneriatului. Este de menționat că autoritățile intervievate cu prilejul realizării ghidului au dovedit cea mai mare larghețe în definirea conceptului de parteneriat, precizând că nu este nevoie de încheierea unor “formalități suplimentare” cum sunt cele prevăzute de ordonanță și de normele metodologice.

Proiectul presupune constituirea unui incubator care va asigura spații de lucru dotate cu infrastructura tehnică necesară precum și a unui pachet minimal de servicii și dotări comune pentru firmele mici inițiate de către studenți sau tineri absolvenți în domeniul software. La baza inițierii acestei investiții au stat motivații precum: reducerea migrației tinerilor absolvenți din domeniul IT, stimularea demarării afacerilor în vederea reducerii șomajului precum și asigurarea continuității calității pregătirii profesionale.

Partenerii implicați

Contribuția partenerilor este relevantă de participarea în termeni de fonduri, locații și coordonarea proiectului, procentual situația prezentându-se astfel:

1. Consiliul Județean Timiș - 32,88%
2. Consiliul Local al Municipiului Timișoara - 32,88%
3. Universitatea Politehnică Timișoara - 23,79%
4. IBD/GTZ Programul Guvernului German de Promovare Economică și Ocuparea Forței de Muncă - 10,45%

Este de menționat astfel contribuția semnificativă pe care o aduce sectorul public românesc în cadrul proiectului, respectiv CJ Timiș și CL al Municipiului Timișoara.

Procedura realizării parteneriatului

Ca multe autorități publice locale care au încheiat parteneriate începând cu primii ani de după '90, PPP Timiș folosește ca bază juridică Legea administrației publice locale care permite asocierea

dintre o autoritate publică și o entitate privată, fără respectarea unor condiții foarte riguroase de procedură.

Încheierea propriu-zisă a parteneriatului îmbracă forma asocierii în participație, mai precis a constituirii unei societăți de administrare a proiectului (SC UBIT SRL) în care partenerii dețin părți sociale conform contribuției fiecăruia, beneficiile și riscurile fiind distribuite astfel proporțional.

În acest caz, Consiliul Județean Timiș a fost implicat și financiar în realizarea asocierii în participație, dar decurgând din această contribuție la societatea în administrare, aceeași autoritate publică locală va putea beneficia și de dividendele care se vor plăti anual asociaților în proporție cu cota de participare la capitalul social. În același timp, ca și în cazul celorlalte studii de caz prezentate, proiectul își propune rezolvarea unei probleme sociale (migrația forței de muncă înalt calificată din domeniul informaticii), dar și dezvoltarea economică (prin facilitarea dezvoltării afacerilor de către tinerii absolvenți din domeniul).

5. Vâlcea – Dezvoltarea Sistemului de Distribuție Regională a Apei

Descriere

PPP inițiat de Consiliul județean Vâlcea reprezintă un exemplu de “eșec” deoarece el a parcurs majoritatea etapelor prevăzute de legislație până în momentul încheierii parteneriatului propriu-zis, moment la care firma germană s-a retras, motivând absența unor garanții substanțiale în realizarea proiectului, fapt care implică riscuri pe care firma a decis în cele din urmă să nu și le asume.

Motivațiile eșecului țin în principal de natura investiției, o investiție semnificativă, care se recuperează pe o perioadă lungă de timp și în legătură cu care există de fapt riscuri destul de mari ca recuperarea să se realizeze în fapt. Este vorba despre crearea unei infrastructuri pentru alimentarea cu apă în zonele rurale ale județului. În acest caz PPP s-a dovedit a fi un instrument mai puțin util, următorul pas anunțat de autorități fiind acela de a accesa fonduri pe care organizații internaționale precum Banca Mondială și Uniunea Europeană le alocă pentru acest gen de investiții.

Partenerii implicați

1. Consiliul Județean Vâlcea
2. Luders, Rudeck & Partners din Germania

Responsabilitățile principale ar fi urmat să aparțină firmei germane care avea ca sarcină finanțarea, proiectarea și executarea investiției. Contribuția consiliului județean a constat în întocmirea documentației de început, a studiilor de pre și fezabilitate, urmând ca ulterior să aibă diverse sarcini punctuale în cadrul proiectului, sprijinind astfel firma în realizarea investiției.

Procedura realizării parteneriatului

Se avea în vedere ca PPP să se realizeze în baza O.G. nr. 16/2002, motiv pentru care au și fost parcurse majoritatea etapelor menționate în cazul județelor Mureș și Prahova. Consiliul Județean Vâlcea a ajuns până în etapa încheierii acordului de proiect.

Domeniul de realizare a acordului de proiect în cazul județului Vâlcea este acela al alimentării cu apă pentru mai multe localități din județ, domeniul fiind și unul dintre punctele cheie privind posibilitatea recuperării investiției de către firma privată, fapt menționat și în matricea de distribuție a riscurilor aferentă proiectului.

6. Județul Vaslui și necesitatea sprijinului pentru dezvoltarea parteneriatelor

În cazul județului Vaslui, deși au existat inițiative și eforturi depuse în acest sens, nu a fost încheiat la nivelul consiliului județean nici un parteneriat public-privat. Principalele motivații țin de:

- Nivel scăzut de dezvoltare economico-socială;
- Lipsa oportunităților de afaceri;
- Un mediu de afaceri mai puțin dezvoltat decât în alte județe;
- Existența unei abordări tradiționale a realizării investițiilor în administrație spre deosebire de alte județe unde abordarea programatică predomină.

În acest context și pornind de la premisele exprimate anterior Departamentul pentru Dezvoltare Internațională a Guvernului Marii Britanii (DFID) a conceput un program care să vină în sprijinul județelor mai puțin avantajate din punctul de vedere al condițiilor economico-sociale. Abordarea DFID este una diferită de cea a altor finanțatori care oferă sprijin pentru proiecte concrete. Astfel, programul care se desfășoară și în județul Vaslui dar și în Botoșani, își propune stimularea parteneriatelor între entități publice, private, neguvernamentale pentru a încuraja dezvoltarea economică și socială.

Ca urmare a implementării programului, în județul Vaslui au fost adoptate două inițiative:

1. Crearea unor grupuri de lucru tematice care urmează să coordoneze parteneriatele. Domeniile abordate în acest sens sunt:

- Agricultură și dezvoltare rurală;
- Infrastructură și mediu;
- Servicii sociale;
- Dezvoltarea mediului de afaceri local;
- Resurse umane.

2. Cea de-a doua inițiativă are în vedere crearea unui fond pentru dezvoltarea parteneriatelor (seed fund) care ar acorda granturi în valoare de 10 000 Lire sterline fiecărui astfel de parteneriat.

Programul implementat de DFID poate reprezenta o soluție pentru acele județe slab dezvoltate economic și social, însă marea provocare pe care el o ridică este aceea a sustenabilității ulterioare, deoarece filozofia PPP presupune inițiativă și contribuție din partea autorităților publice și nu menținerea lor în cadrul unui program de asistență.

În cazul județului Vaslui, se poate afirma că, deși nu există în prezent un parteneriat public-privat încheiat sau în curs de încheiere, Consiliul Județean Vaslui a accesat alte modalități de a-și completa veniturile și a răspunde nevoilor comunității, cum este aceea de a accesa programele din fonduri europene sau programul anterior prezentat, cel al Guvernului Marii Britanii.

ABORDAREA PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT DE CĂTRE CONSILIILE JUDEȚENE- CONCLUZIILE STUDIILOR DE CAZ

Ținând cont că scopul unui parteneriat public-privat este de a îmbunătăți calitatea serviciilor și utilităților publice și de a contribui la dezvoltarea economică locală, inițiativa încheierii unor astfel de parteneriate aparține numai autorităților publice locale. De altfel reglementările legale existente pun accent asupra acestui aspect. În același timp, coordonarea și monitorizarea modului în care se implementează parteneriatele aparține tot autorităților publice. Din această perspectivă succesul parteneriatului depinde de modul în care instituțiile administrației publice își fixează obiectivele, își organizează procesul decizional, managementul de proiect și pregătirea resurselor umane.

Astfel, înainte ca autoritatea publică să se implice în parteneriate de tip public-privat este esențial:

- Să existe o strategie de dezvoltare locală, în care să fie incluse planurile de dezvoltare a serviciilor și utilităților publice;
- Să se identifice structura sau persoana responsabilă din cadrul administrației publice responsabilă cu monitorizarea respectării etapelor de proiect și cu îndeplinirea deciziilor;
- Să se identifice experții din cadrul administrației de care proiectul are nevoie sau să se contracteze expertiză acolo unde este cazul;
- Să se stabilească un sistem de management de proiect.

Cum este organizat procesul decizional și de execuție al PPP

Procesul decizional într-o instituție a administrației publice este influențat de factori interni și externi, dintre care putem enumera:

- Conducere și planificare strategică (leadership, planificare, procese decizionale);
- Managementul resurselor umane, financiare, precum și managementul de proiect;
- Mediul extern (politic, economic, financiar, relația prefect -

consiliu județean) inclusiv presiunea părților interesate asupra deciziilor pe care le adoptă un consiliu județean;

- Cultură organizațională.

Acești factori influențează modul în care administrația se organizează din punct de vedere funcțional. Cele cinci județe care au avut inițiative PPP oferă modele diferite din acest punct de vedere.

- Deciziile cu privire la oportunitatea inițierii unui PPP sunt luate la nivelul organelor deliberative. De altfel, legea prevede că este necesară o hotărâre de consiliu pentru ca o primărie sau un consiliu județean să se implice într-un PPP. De cele mai multe ori însă, în spatele acestei hotărâri se află un consilier sau un președinte care va sprijini dezvoltarea proiectului pe tot parcursul său. Trecând de palierul decizional, IPP a identificat trei modele principale de organizare care ilustrează câteva abordări în instituțiile publice locale (județene) din România. Denumirile și respectiv titlurile reprezintă convenții folosite de IPP în elaborarea materialului.

1. Abordare strategică și axată pe managementul de proiect

În cazul acestui model, există o unitate în cadrul consiliului județean al cărei rol este acela de a gestiona proiectele de dezvoltare inițiate de consiliu sau la care consiliul este parte. Directorul acestei unități comunică direct cu palierul decizional și are în subordinea sa specialiști, experți atât în coordonarea proiectelor cât și pe diferite domenii. Personalul unității este deci redus ca număr dar cu un nivel de expertiză mai ridicat decât al celorlalți angajați ai administrației. Ceea ce particularizează acest model este abordarea strategică și programatică ce marchează activitatea întregului departament. În cadrul structurii administrației publice din România, în prezent unitățile care fac față unor asemenea standarde sunt departamentele de integrare europeană în cadrul cărora trebuie să existe cel puțin expertiza managementului de proiect.

Această unitate este cea care distribuie responsabilități și supervizează respectarea lor mai departe în administrație la acele departamente care au contribuții în cadrul proiectului (departamentul de buget sau cel juridic).

Un caz aparte în cadrul acestui model îl reprezintă județul Timiș care și-a creat o unitate separată în prelungirea structurii consiliului județean, având scopul general de stimulare a dezvoltării economice, dar care administrează și proiectele PPP. Este vorba despre Agenția de Dezvoltare Economică Timiș (ADETIM). ADETIM este o

organizație non profit de tip serviciu public înființată de Consiliul Județean Timiș în parteneriat cu Primăria Municipiului Timișoara și Camera de Comerț și Industrie Timișoara cu scopul de a sprijini dezvoltarea economică a județului. Activitățile pe care le desfășoară au în vedere:

Elaborarea de proiecte, studii și concepte de dezvoltare strategică locală și regională;

Management de proiect și realizare de proiecte specifice activității de dezvoltare economică;

Intermedierea de parteneriate și cooperări internaționale (joint ventures ș.a.);

Identificarea oportunităților de afaceri ale localităților județului și promovarea acestora;

Consultanță în afaceri.

Folosind exemplul de mai sus, reprezentăm în continuare schema modului de organizare de tip abordare strategică.

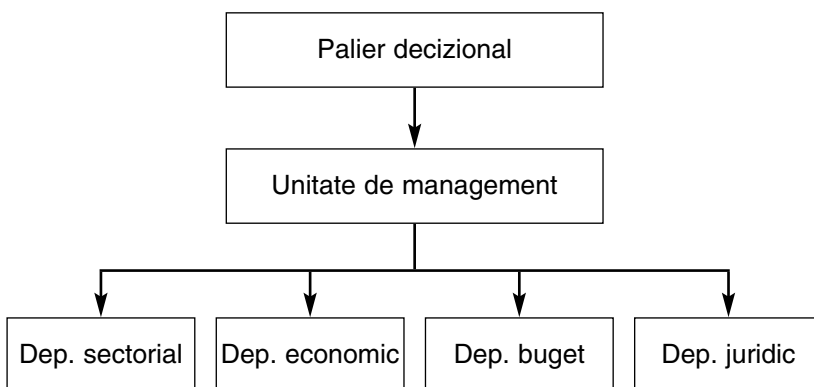

Fig.1 Model de abordare strategică a PPP

Principalele avantaje ale modelului:

Viziune strategică asupra proiectelor de dezvoltare;

- O mai mare specializare și profesionalizare a personalului administrației;
- Un singur punct de contact pentru investitori.

Principalele dezavantaje ale modelului:

- Unitatea de management nu conține întotdeauna o expertiză avansată pe domenii de specialitate;
- Poate presupune mobilizarea unor resurse financiare mari în momentul înființării.

2. Rolul Secretarului General al județului

Integrarea secretarului de județ în palierul decizional al unui sistem similar celui descris la punctul anterior constituie un model de management de proiect îmbunătățit. De altfel, este varianta întâlnită în cazul județului Constanța unde secretarul de județ are responsabilitatea coordonării tuturor celorlalte departamente din instituție.

Principalele avantaje constau în următoarele:

- Secretarul se află aproape de palierul decizional din punct de vedere al ierarhiei;
- Secretarul poate asigura continuitatea proiectelor PPP, fiind funcționar public cu stabilitate în instituție;
- Ar exista o singură 'voce' (secretarul) care asigură (sau măcar facilitează) comunicarea cu investitorul.

Principalele dezavantaje ale acestui model:

- Secretarul de județ are și alte atribuții în cadrul consiliului județean ceea ce îi permite doar o implicare parțială;
- Secretarul nu este în mod necesar, un specialist în coordonarea de programe.

3. Abordare birocratică

Acest model este cel mai răspândit în administrația publică locală din România. Palierul decizional are un rol pregnant atât în privința adoptării hotărârii de implementare a PPP, cât și în coordonarea echipei de proiect care, de această dată, nu se regăsește în cadrul unei unități speciale, ci este difuz răspândită în structura organizatorică funcție de natura proiectului ce urmează să fie implementat.

În acest caz, reprezentantul palierului decizional, care este în cazul a două din județele analizate (Mureș și Prahova) un vicepreședinte al consiliului județean, distribuie responsabilități diferitelor departamente din consiliu, asigurând astfel atât expertiza specifică necesară proiectului, cât și resursele umane pentru partea bugetară și juridică a proiectului.

În cazul acestui model este de recomandat ca responsabilitatea principală în cadrul proiectului să fie acordată unui singur departament în special din punctul de vedere al relațiilor externe ale instituției (reprezentantul sectorului privat ar trebui să aibă o persoană de contact în cadrul administrației pentru proiectul realizat

în comun). Prezentăm o nouă schemă aplicabilă modelului de organizare descris anterior.

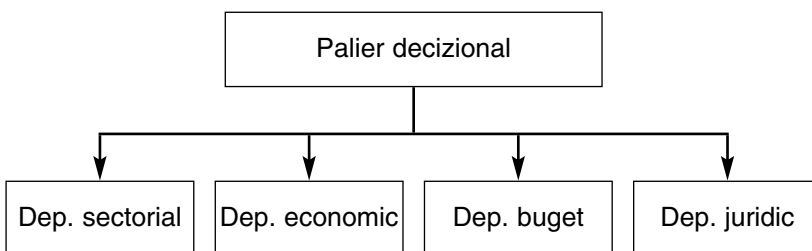

Fig.2 Model de abordare birocratică a PPP

Principalul avantaj al modelului:

- Un anumit grad de flexibilitate în abordarea PPP.

Principalele dezavantaje ale modelului:

- Nu există abordare strategică și programatică;
- Răspândirea difuză a responsabilităților în cadrul administrației face dificilă coordonarea proiectului;
- Absența unei 'voci unice' pentru investitor.

Cele trei modele prezentate reprezintă în fapt etape diferite în evoluția administrației publice din România, primul reprezentând o etapă avansată și care a dat rezultate, cel puțin la nivelul județului Timiș. Modelul acestui județ poate reprezenta un exemplu de urmat dar el nu poate fi importat ca atare, ci adaptat nevoilor de pe plan local. Managementul resurselor umane în administrație reprezintă un element esențial în implementarea PPP-urilor alături de ceilalți factori care asigură succesul acestora.

RELAȚIA DINTRE ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ ȘI COMUNITATEA DE AFACERI

Principalele probleme ce trebuie luate în considerare în relația sector public-sector privat țin de barierele instituționale (preponderent legale), precum și de pregătirea resurselor umane în cadrul administrației publice.

Ca o concluzie a aspectelor incluse în prezentul ghid, se poate spune că în România parteneriatul public-privat se află într-o fază incipientă, mai ales în realizarea unor investiții de interes general. Modul în care diversele autorități locale au rezolvat din punct de vedere administrativ responsabilitățile legate de PPP, respectiv înființarea unui birou sau alocarea unei persoane responsabile în diverse departamente în cadrul primăriilor, dovedește faptul că încă nu există o abordare instituțională unitară pentru acest gen de proiecte. De asemenea, se poate remarca și o rețineră din partea sectorului public în utilizarea PPP deoarece în cadrul primăriilor nu există responsabilități clar alocate așa cum nu se cunoaște nivelul de luare a deciziei. Fiind încă într-un stadiu de început în folosirea PPP, reprezentanții sectorului public tind să lase în seama sectorului privat cea mai mare parte a riscurilor, ceea ce face ca aceste parteneriate să devină puțin atractive. Pentru a căpăta încredere în folosirea acestui tip de proiect ar fi necesare mai multe exemple de succes comunicate publicului beneficiar despre realizarea obiectivelor propuse în proiectele derulate până în prezent concomitent cu identificarea cauzelor care au generat obstacolele deja existente și respectiv a modalităților concrete de surmontare.

Un alt motiv care a făcut, cel puțin până acum, ca sectorul privat să nu opteze pentru sistemul PPP a fost cel financiar. Un proiect în domeniul utilităților publice presupune cu rare excepții sume considerabile. Constrângerile legate de finanțare țin pe de o parte de forța financiară scăzută a sectorului privat (dacă luăm în calcul cu precădere investitorii români), iar pe de altă parte de gradul de acoperire a riscului financiar.

În acest sens, există posibilitatea clarificării unor dispoziții legale de natură fiscală și administrativă pentru investitorii privați. Nu este nevoie de acordarea unor facilități, ci este important să existe un mediu de afaceri prielnic pentru încurajarea investițiilor.

Analizarea și eliminarea barierelor instituționale cu care s-au

confruntat proiectele inițiate până acum, o mai bună comunicare între parteneri precum și între aceștia și beneficiarii serviciilor oferite, mediatizarea proiectelor de succes sunt doar câteva recomandări prin care PPP s-ar putea face mai atractiv. Cu siguranță că experiența pe care au dobândit-o până acum cele două părți implicate, sectorul public și cel privat, va fi benefică în viitor iar PPP se va dezvolta pe o scară cât mai largă nu numai în comunități mari (orașe și municipii mari) dar și în cadrul comunităților mai mici (comune) unde impactul poate fi mai puternic.

Comunicarea dintre sectorul public și cel privat este esențială pentru încheierea parteneriatelor. De aceea, se recomandă construcția unei baze de date accesibilă pe internet de care să poată beneficia atât autoritățile administrației publice, cât și reprezentanții sectorului privat: ONG-uri și companii.

La nivel central dar și local există puține organizații publice care și-au asumat un rol în intermedierea relației dintre sectorul public și mediul de afaceri. Există astfel la nivelul Ministerului Administrației și Internelor un Consilier al Ministrului pe probleme legate de parteneriatul public-privat, însă activitatea lui este încă la început, neexistând rezultate concrete. Există de asemenea în cadrul administrației publice centrale și alte organizații care și-au fixat drept obiectiv încurajarea parteneriatului între sectorul public și cel privat, cum sunt Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii sau Agenția Română pentru Investitori Străini, ai căror reprezentanți ne-au declarat însă că nu există preocupări concrete la nivelul acestor instituții în domeniul PPP.

Un rol mai pregnant în intermedierea acestei relații și l-au asumat Camera de Comerț și Industrie a României precum și o parte din camerele de comerț și industrie teritoriale. Camera de Comerț și Industrie a României a creat un “Grup de reflecție” ce urmărește elaborarea unor strategii pentru încurajarea parteneriatului public-privat. De asemenea, Camera de Comerț și Industrie a României are inițiativa înființării Centrului Român pentru Dezvoltarea Parteneriatului Public-Privat care își propune încurajarea inițiativelor de parteneriat public-privat precum și îmbunătățirea expertizei deținute de instituțiile administrației publice în administrarea unui PPP. Centrul va facilita contacte între sectorul public și cel privat pentru realizarea unor parteneriate. Inițiativa creării Centrului se află încă în fază de proiect, demersurile necesare înființării acestuia urmând să fie demarate în cursul anului 2004.

Cu toate că dezvoltarea parteneriatelor se află încă într-o etapă incipientă, în acest moment se pot prefigura o serie de măsuri pentru apropierea sectorului privat de cel public, printre care: crearea bazei de date cu oportunități privind realizarea parteneriatelor, promovarea unor experiențe de succes care să stimuleze implicarea celor doi parteneri în proiecte al căror rezultat îl constituie bunurile și serviciile de interes public.

CONCLUZII SI RECOMANDĂRI

Consiliile județene din România se află încă într-o etapă incipientă în privința accesării parteneriatului public-privat ca instrument al dezvoltării locale, astfel încât o parte din dificultățile prezentate în cadrul ghidului de față pot fi asociate acestui moment. Experiențele celor șase județe prezentate sunt primele inițiative în domeniu și de aceea ele constituie o lecție pentru celelalte autorități publice locale care nu și-au asumat încă riscul unui parteneriat public-privat.

Instruirea, identificarea oportunităților, evaluarea și mai apoi asumarea riscului unei afaceri sunt primele condiții pentru ca administrația să se implice în proiecte PPP. Nu este mai puțin adevărat faptul că de modul în care administrația înțelege să se organizeze din punctul de vedere al managementului de proiect depinde eficiența și în cele din urmă succesul unui parteneriat public-privat. Spiritul de inițiativă combinat cu o bună organizare au făcut ca o parte din consiliile județene să apeleze la parteneriatul public-privat chiar înainte de apariția cadrului legal specific domeniului, având ca bază juridică Legea administrației publice locale și Codul comercial.

Adoptarea O.G. nr.16/2002 a generat opinii diverse din partea administrației publice locale, reprezentanților sectorului privat și mediului academic. În timp ce noua legislație prezintă avantajul unei reglementări mai detaliate ale procedurilor pentru selecția partenerilor privați eligibili și a tipurilor de contracte prin care se realizează un PPP, acest act public este criticabil în privința limitării sferei de realizare a PPP, curențelor în asigurarea transparenței procesului de selecție, precum și sub aspectul procedurilor, mult mai complicate comparativ cu cele reglementate pentru achiziții publice, ori concesiune.

Pentru ca administrația să poată promova sistemul de parteneriat este esențială o abordare strategică a dezvoltării la nivel județean și a stabilirii unei legături între dezvoltare locală (comună/oraș) județ și regiune. Dezvoltarea locală/județeană/regională nu poate fi sprijinită doar de o structură a administrației publice. Este nevoie de o administrație modernă și flexibilă care să aibă capacitatea de a gestiona planificarea dezvoltării și implicit a investițiilor în cadrul căreia un instrument de implementare este parteneriatul public-privat.

Recomandări de îmbunătățire a capacității organizaționale a consiliilor județene

Utilizarea sistemului de parteneriat public-privat în raport cu existența unei planificări strategice a județului, în contextul integrării planurilor de dezvoltare locală în cele județene și regionale;

- Corelarea managementului financiar cu managementul de proiect în cazul realizării unui parteneriat;
- Crearea unei baze de date la toate nivelele administrației publice care să conțină atât parteneriatele publice-privat finalizate sau în curs de finalizare cât și oportunități de parteneriere;
- Definirea de către fiecare instituție a administrației publice a unui mecanism de management de proiect;
- Organizarea unor seminarii de instruire pentru funcționari și aleși din administrația publică locală pe tema parteneriatului public-privat (printre temele de instruire s-ar putea număra: managementul proiectelor, planificarea strategică, tehnici de negociere, implementarea și monitorizarea contractelor);
- Promovarea unor exemple de succes la nivelul tuturor comunităților locale, fiind vorba despre un domeniu în care puterea exemplului este importantă.

2. Recomandări de îmbunătățire a cadrului legal

- Reglementarea unitară a sistemului PPP. În acest sens, ar fi nevoie de armonizarea unor dispoziții legale (O.G. nr. 26/2000, Legea nr. 215/2001, O.G. nr. 16/2002) și de lărgirea sferei obiectului de reglementare a PPP prevăzută în art.1 din O.G. nr. 16/2002, astfel încât să fie cuprinse atât activități cu scop comercial cât și cele care nu urmăresc obținerea unui profit;
- Simplificarea procedurilor de selecție a

investitorilor prevăzută de PPP, pentru a asigura o competiție egală și transparentă. Procedura de selecție prevăzută de lege la achiziții publice și concesiuni ar fi un bun exemplu;

- Eliminarea pct. 8.4. din anexa 1 la normele metodologice aprobate prin HG nr. 621/2002 prin care se lasă autorității publice dreptul să hotărască procedura de tratare a scrisorilor de intenție întârziate sau nesigilate;

- Definirea clară a “acordul de proiect” - ca precontract, dacă mai este cazul să fie păstrată împărțirea pe etape a procedurii de selecție din legislația actuală, ținând cont de dificultatea realizării acesteia;

- Clarificarea situației în care nu se ajunge la “lista scurtă”. Avem în vedere, condiția impusă la procedura de selecție a unui grup de potențiali investitori pentru a semna “acorduri de proiect”. Este vorba de art.6 din O.G. nr. 16/2002 și pct.11.1 din anexa 1 la normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 621/2002;

- Modificarea completă a procedurii reglementate la art. 6-11 pentru finalizarea unui contract PPP, după un sistem competițional, așa cum s-a propus anterior. Eliminarea din O.G. nr. 16/2002 și normele sale metodologice a situației în care negocierea cu investitorii selectați în prima fază (în care s-a semnat “acordul de proiect”) este concomitentă cu elaborarea studiului de fezabilitate;

- Abrogarea dispozițiilor art.12 alin.(2) din O.G. nr. 16/2002 privind exproprierea terenurilor aflate în proprietatea unor persoane fizice sau juridice pentru a realiza un parteneriat public-privat;

- Scurtarea termenelor minime prevăzute de actuala legislație între etapele procedurilor pentru a înlesni încheierea de către administrația publică a parteneriatului.

BIBLIOGRAFIE

1. Ghiduri și rapoarte:

*** *A Review of Public-Private Partnerships for Infrastructure Development in Europe*. Report of the Working Party on International Legal and Commercial Practice, Fiftieth session, 11 - 13 March, UNITED NATIONS, Economic and Social Council, ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE, COMMITTEE FOR TRADE, INDUSTRY AND ENTERPRISE DEVELOPMENT, 2002

Advisory Group on Public-Private Partnerships (USA). *Framework for Public-Private Partnerships*. 2001

*** *Annual Report 2002/3*. Report of the Advisory Council of Partnerships UK. HM Treasury, 2002/3

*** *Guidelines for successful public-private partnerships*. Paper of the European Commission, Directorate General Regional Policy, Bruxelles, 2003

*** *Local partnership for better governance*. Paper of OECD, Paris, 2001

Parlagi, Anton și Iftimoaie, Cristian. *Serviciile Publice Locale*. București: Editura Economică, 2001

*** *Parteneriatul Public-Privat Timiș, Concept*. Lucrare a Consiliului Județean Timiș, Agenția de Dezvoltare Economico-Socială Timiș. Timișoara: Mirton, 2001

*** *Partnerships, Participation, Investment, Innovation Meeting the Challenge of Distressed Urban Areas* Dublin, Conference Report, Rapporteur: Maureen Conway, OECD Consultant A joint conference of OECD and the European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions with the support of the European Commission (DG XVI) EUROPEAN FOUNDATION *for the Improvement of Living and Working Conditions*, 17 - 19 June 1998

*** *Privately financed infrastructure projects: draft chapters of a legislative guide on privately financed infrastructure projects Report of the Secretary-General Addendum, "Introduction and background information on privately financed infrastructure projects" -*

UNCITRAL- United Nations Commission on International Trade Law, Thirty-third session, New York, 12 June-7 July 2000

Raymundie, O. *Gestion Deleegue des Services Publiques*. Paris, 1995

*** *Report of the Seminar Public-Private Partnership*. Netherlands, Hague, 16-17 December, 2002

Sandu, Dumitru. *Sociabilitatea în spațiul dezvoltării*. Iași: Editura Polirom, 2003

Seader, David L. *The United States' Experience with Outsourcing, Privatization and Public-Private Partnerships*. SUA, 2000

2. Legislație:

2.1. Irlanda:

- Public Private Partnership Arrangements Act, 2002

2.2. SUA:

- Job Training Partnership Act, October 1, 1983, as amended by the Job Training Reform Amendments of 1992 and the School-to-Work Opportunities Act of 1994

- Workforce Investment Act of 1998, Public Law 105-220--Aug. 7, 1998

2.3. România:

- Legea 69/1991 modificată prin Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală

- O.G. nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat

- H.G. nr. 621/2002 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat

- Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia

- Legea nr. 219/1998 privind regimul concesiunilor.

3. Site-uri folosite

- www.ncppp.org - The National Council for Public - Private Partnerships, Washington D.C., SUA

- www.sociologieromaneasca.ro - Revista de Sociologie Românească - Pagină de web ce conține informații despre parteneriatul public-privat în Marea Britanie

ANEXE

ANEXA 1 - Profilul economic, social și politic al județelor-studii de caz

Constanța - Centru Pilot de Servicii Comunitare pentru Persoane cu Handicap și de Instruire Techirghiol

Ca profil economic, județul Constanța este descris ca unul industrial, agrar și turistic, cu o agricultură și transport maritim bine dezvoltate. Conform datelor puse la dispoziție de Prefectura Constanța, turismul reprezintă una din componentele reprezentative ale economiei județului, ponderea corespunzătoare județului Constanța reprezentând 43% din potențialul turistic al țării. Consiliul Județean Constanța oferă informații despre structura pe activități ale economiei naționale pentru populația ocupată. Dintr-un total de 308 500 persoane, 31% lucrează în agricultură, 17% în industrie, 16% în transporturi, 10% în circulația mărfurilor și 10% în construcții. De asemenea, aceeași sursă mai precizează și distribuția pe forme de proprietate. Dintre cele 31 de regii autonome și 25 303 societăți comerciale, majoritatea sunt cu capital privat, după cum urmează: 66 (0,2% din totalul regiilor autonome și societăților comerciale din județ) cu capital de stat, 618 (2%) cu capital mixt, 25 119 (98%) cu capital privat și 169 (0,002%) sunt organizații cooperatiste. Populația totală a județului, la 1 iulie 2001, era de 746 908 locuitori, cu o densitate de 106 locuitori/kilometri pătrați. Suprafața totală a județului este de 7 071 de kilometri pătrați, cu 8 orașe și 3 municipii, 54 comune și 189 sate. Municipiul Constanța este reședința județului și este al doilea oraș, ca mărime, după capitala țării București.

În acest context economic, câștigul salarial nominal mediu net lunar în 2001 era de 3 333 864 lei, cea mai mare valoare între județele prezentate ca studii de caz, iar din punct de vedere al execuției bugetelor locale, veniturile totale în același an ale județului Constanța au fost de 2 972 802 milioane lei, din nou cea mai mare valoare a veniturilor între cele șase județe, reprezentând 4% din totalul veniturilor de la nivel național în 2001. Ca infrastructură de transporturi, rețeaua de drumuri publice are o lungime de 2 307 kilometri, din care modernizate sunt 506 kilometri (21%); din totalul drumurilor publice, drumurile naționale sunt de 465 kilometri, modernizate în proporție de 95%. De asemenea, județul beneficiază și de un aeroport internațional, Mihail Kogălniceanu, precum și de portul Constanța, care este și cel mai mare port din Marea Neagră. Din punct de vedere al unui alt tip de comunicație, numărul de abonamente la radio este de 152 996 (0,2 abonamente la radio pe

cap de locuitor), iar la televiziune de 131 873 (0,17 abonamente la televiziune pe cap de locuitor). Ca servicii educaționale, în județul Constanța există 234 școli, 54 licee, 2 școli profesionale și de ucenici, 4 unități de învățământ postliceal, 304 biblioteci. Este de asemenea centru universitar.

Consiliul Județean Constanța este condus de Stelian Duțu, membru PD, dar nu aceasta este și formațiunea politică căreia îi aparține majoritatea consilierilor. Distribuția în cadrul consiliului este următoarea: 20 PSD, 1 PUR, 5 PRM, 6 PNL, 2 PNȚCD, 7 PD, 3 Independenți⁴⁵.

Mureș - Depozit ecologic zonal

Ca indice de dezvoltare, județul Mureș este considerat, conform clasificării folosite, ca unul din cele mai dezvoltate județe, cu un indice de 6.21, ocupând locul 3 între județele prezentate, unde 1 înseamnă cel mai dezvoltat județ. Prefectura județului Mureș oferă informații despre ponderea și locul județului în economia națională. De exemplu, ca pondere a populației ocupate în total, în 2001, aceasta era de 2,8%, situând județul Mureș pe locul 12; în privința populației ocupate în agricultură, în același an, Mureșul ocupa locul 15, iar în cea ocupată în industrie locul 9⁴⁶.

Pe activități ale economiei naționale, numărul mediu de salariați în unitățile active în 2001 era de 106 800, din care cei mai mulți (60%) lucrau în diferite ramuri industriale și 4% lucrau în agricultură, silvicultură, piscicultură; pe ramuri industriale, din totalul numărului mediu de salariați din județul Mureș, în 2001, 2% lucrau în industria extractivă, 52% în industria prelucrătoare, 6% în energia electrică și termică 8% în construcții, 15% în comerț, 3% în hoteluri și restaurante, 5% în transport și depozitare, 2% în poștă și telecomunicații, 1% în tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii; alte activități de servicii colective, sociale și personale - 0,7%; alte activități - 0,4%. Populația totală a județului Mureș, înregistrată la 1 iulie 2001, era de 602 311 persoane.

Rețeaua de comunicație a județului este de 1846 de kilometri de drumuri publice, din care 18% reprezintă drumuri de interes național, 40% sunt cele de importanță județeană și 42% cele comunale. De asemenea, există și un aeroport internațional, Tîrgu Mureș-Vidrasău.

⁴⁵ În cadrul Consiliului Județean Constanța, unul dintre posturile de consilier este vacant.

⁴⁶ Ca informație suplimentară, județul Mureș ocupa locul 21 în privința câștigului nominal mediu net pentru salariați.

Din datele furnizate de Prefectura Mureș, ca număr mediu de salariați, pe forme de proprietate ale unităților, 19 767 (19%) lucrează în unități de stat, comparativ cu 87 033 (81%) în unități având capital majoritar privat. Câștigul salarial nominal mediu net lunar, pe activități ale economiei naționale, în 2001, era de 2 734 030, mai mic decât cel la nivel național, și pe unul din ultimele locuri, alături de Vaslui, între județele din acest studiu. Din punct de vedere al execuției bugetelor locale, veniturile județului Mureș au fost de 1 652 894 milioane lei, adică de 2% din totalul veniturilor la nivel național în 2001, ocupând, conform acestui criteriu, locul 4 între județele-studii de caz.

Există un număr de 434 școli, 429 biblioteci, 37 licee, 2 școli profesionale și de ucenici, 2 unități de învățământ postliceal. O situație a mass-media locală arată că există un număr de 87 727 de abonamente radio (0,14 abonamente la radio pe cap de locuitor) și 107 552 de televiziune (0,17 abonamente la televiziune pe cap de locuitor).

Cei 41 de consilieri din cadrul Consiliului Județean Mureș sunt afiliați politic după cum urmează: 17 UDMR, 8 PSD, 8 PNL, 3 PRM, 1 PNȚCD, 1 PD, 2 PUNR, 1 PUR, președintele Consiliului Județean aparține formațiunii care deține majoritatea membrilor Consiliului Județean, adică UDMR.

Prahova - Sistem Informatic Integrat pentru Administrația Publică Locală

Prezentarea județului realizată de Consiliul Județean arată că, după cum este prevăzut și în "Strategia de dezvoltare economico-socială a județului Prahova în perioada 2001-2004", în anul 2002 existau 16 parteneriate⁴⁷, din care 12 sunt în derulare din anii 2000-2001 și 4 sunt nou constituite. Din informațiile obținute de la Camera de Comerț Prahova, din punct de vedere al profilului economic, în județul Prahova există 23 000 firme, majoritatea cu capital privat, cu preponderență întreprinderi mici și mijlocii, industria petrolieră deținând 68% din potențialul economic al județului. Importanța acestui tip de industrie se poate observa și din repartizarea pe ramuri de activitate ale economiei naționale a numărului mediu de salariați din județul Prahova.

Numărul mediu al salariaților în 2001, în județul Prahova, a fost de

⁴⁷ Ca o referință directă la obiectivele acestui ghid, aceeași sursă apreciază că "parteneriatul este instrumentul care permite autorităților asociate să realizeze lucrări pe care în mod individual nu au capacitatea de a le finanța, creându-le responsabilitatea alocării fondurilor pentru care s-au angajat" (sursa: <http://www.cjph.ro/parteneriate.htm>, data accesării: 6 ianuarie 2004).

178 719, din care 2% în agricultură, 0,7% în silvicultură, exploatare forestieră și economia vânatului, 45% în industrie, din care 4% în industria extractivă, 38% în industria prelucrătoare, 3% în energie electrică și termică, gaze și apă, 8,7% în construcții, 11% în comerț, 1% în hoteluri și restaurante, 6% în transport și depozitare, 2% în poștă și telecomunicații, 0,8% în activități financiare, bancare și de asigurări, 5% în tranzacții imobiliare și alte servicii, 2% în administrație publică, 6% în învățământ, 6% în învățământ și asistență socială, 2% în celelalte activități ale economiei naționale. Populația totală a județului era, în 2001, de 854 552 locuitori (4% din populația totală a țării) cu o densitate de 185,4 locuitori/kilometri pătrați. Ca număr al populației, județul Prahova este cel mai mare din cele șase studii de caz. Suprafața totală a județului este de 4 716 kilometri pătrați, cuprinzând 12 orașe și 2 municipii, 86 comune, 405 sate.

Dezvoltarea socio-economică a județului Prahova se poate observa și din indicele de dezvoltare prezentat și în cazul celorlalte județe, de 5.19, situând județul Prahova pe locul 4 în ansamblul celor șase județe prezentate. Din nou, ca un indicator al dezvoltării județului, rețeaua de drumuri publice are o lungime de 2 197 de kilometri din care 23% sunt drumuri modernizate, toată lungimea de drumuri naționale (13% din total drumuri publice) fiind modernizată.

În 2001, câștigul salarial nominal mediu net lunar (3 166 383 lei) a avut o valoare mai mare decât cea la nivel național și una din cele mai mari (a doua ca mărime, după Constanța, între județele-studii de caz din acest ghid practic). Veniturile totale ale județului, ca execuție a bugetelor locale, au fost de 2 478 543 milioane lei, adică 3% din totalul veniturilor la nivel național în 2001, comparativ cu celelalte studii de caz din județ situându-se pe locul doi, după Constanța. În aceste condiții, rata șomajului a fost în același an de 10,2%, iar pentru femei de 10,8%, valori mai mari decât cele înregistrate la nivel național, între județe fiind însă pe locul 4, unde primul loc îl ocupă județul cu cea mai mică rată a șomajului (Mureș).

Serviciile educaționale din județ includ 427 biblioteci, 381 școli, 46 licee, 2 școli profesionale și de ucenici, 3 unități de învățământ postliceal. Ca acces informațional prin mass-media, în județ există 113 431 abonamente la radio (0,13 abonamente la radio pe cap de locuitor) și 153 324 (0,18 abonamente la televiziune pe cap de locuitor), Prahova fiind astfel, alături de Constanța, unul din cele mai dezvoltate județe din punct de vedere al accesului la mijloace de informare în masă⁴⁸.

⁴⁸ Din punct de vedere al numărului de abonamente la radio și televiziune pe cap de locuitor la nivelul fiecărui județ.

În ceea ce privește apartenența politică actuală a celor 45 de consilieri județeni de la Prahova, 24 reprezintă PSD-ul, 4 de la PNL, 5 de la PD, 4 de la PRM, 1 de la PPC, 2 de la PNȚCD și 5 sunt Independenți. Consiliul Județean Prahova aparține PSD, partidul din care fac parte și majoritatea consilierilor.

Timiș - Incubator de Afaceri și Centru de Transfer Tehnologic în Domeniul Software

Ca organizare administrativă a teritoriului, județul Timiș are o suprafață de 8 697 kilometri pătrați, ceea ce reprezintă 4% din suprafața țării, ocupând ca întindere locul I pe țară. Pe teritoriul județului Timiș trăiesc, conform datelor din 2001, 688 171 persoane, adică 3% din populația totală a țării, majoritatea în mediul urban, adică 62% din populația stabilă a județului.

Cea mai mare aglomerație urbană a județului Timiș o reprezintă Timișoara, reședința județului, cu 332 277 locuitori, ceea ce reprezintă 77% din populația mediului urban și 48% din populația totală a județului. Județul Timiș are în componența sa 2 municipii - Timișoara și Lugoj, 5 orașe și 75 de comune cu 317 sate.

Din punctul de vedere al serviciilor educaționale, în județul Timiș există 407 biblioteci, 324 școli, 57 licee, 5 școli profesionale și de ucenici, o unitate de învățământ postliceal, important centru universitar. Ca mijloace de informare în masă, în județ există 123 763 de abonamente la radio (0,18 abonamente la radio pe cap de locuitor) și 148 724 de abonamente la televiziune (0,21 abonamente la televiziune pe cap de locuitor). Considerând aceste date în contextul celorlalte județe-studii de caz, Timișul este, conform acestui criteriu, pe unul din primele locuri, alături de Prahova și Constanța.

Drumurile naționale reprezintă 19% din totalul drumurilor publice ale județului, iar lungimea totală a drumurilor este de 2 870 km; din acest total, drumurile județene și comunale au o pondere de 81% din totalul rețelei de drumuri a județului, date care situează județul Timiș pe locul I în țară în ierarhia lungimii drumurilor publice. Aeroportul Internațional Timișoara este unul din cele 4 aeroporturi internaționale din țară.

Principalele sectoare economice ale județului Timiș, cu următoarele ponderi în PIB județ sunt reprezentate de: industrie (33%), construcții (29%), servicii (21%), comerț (9%), agricultură (8%). Cea mai mare pondere o deține industria prelucrătoare: alimentară (42%), mașini și

echipamente, aparate electrice și comunicații (17%), chimie și fibre sintetice (7%), textilă (6%). Rata șomajului a fost în 2001 de 6,5%, iar pentru femei de 6,3%, mai mică decât cea la nivel național, iar în comparație cu celelalte județe alese ca studii de caz, una din cele mai mici rate a șomajului, după județul Mureș.

Situația execuției bugetelor locale arată că totalul veniturilor județului Timiș în 2001 a fost de 2 373 080 milioane lei, ceea ce reprezintă 3% din totalul veniturilor la nivel național, în contextul celorlalte județe prezentate ca studii de caz, Timișul ocupând locul 3 ca mărime a veniturilor. În privința câștigului salarial nominal mediu net lunar, acesta este mai mic decât cel la nivel național, iar comparativ cu celelalte județe ocupă al patrulea loc. O altă clasificare realizată de acest ghid se bazează pe indicele de dezvoltare corespunzător datelor din 1998, situând județul Timiș pe locul 1 din acest punct de vedere, cu un indice de dezvoltare de 19,89.

Suprafața agricolă a județului Timiș, de 702 398 ha, reprezintă 81% din suprafața totală a județului. Ca structură a fondului funciar, suprafața arabilă (cu o proporție de 76%), pășuni (18%), fânețe (4%), vii și pepiniere viticole (0,7%), livezi și pepiniere agricole (1%).

Conform datelor prezentate de Consiliul Județean Timiș, apartenența politică actuală a celor 45 de consilieri este următoarea: PSD-18 din care 9 sunt independenți⁴⁹, PD-7 din care 2 sunt independenți, PNL - 5, Independent - 5, PNȚCD - 4 din care 1 Independent, UDMR - 3, PRM - 2, 1 Independent neafiliat la nici un partid politic și nici la grupul independenților. Din aceste date se poate observa că președintele Consiliului Județean are aceeași afiliere politică cu majoritatea consilierilor.

Vâlcea - Dezvoltarea Sistemului de Distribuție Regională a Apei

Prezentarea profilului județului Vâlcea arată că suprafața agricolă a județului este de 2 463 kilometri pătrați, reprezentând 43% din suprafața totală a și 2% din suprafața agricolă totală a țării. Din aceasta, 34% reprezintă terenuri arabile, 45% pășuni, 12% fânețe, 2% vii și pepiniere viticole iar 7% livezi și pepiniere pomicele. După forma de proprietate, la sfârșitul anului 2000 sectorul privat deținea 99% din suprafața agricolă.

⁴⁹ Din informațiile furnizate de Consiliul Județean Timiș, cei care se declară independenți dar sunt afiliați la o formațiune politică, provin, în principal, din partide care nu mai există, votând în general la fel cu reprezentanții partidului la care sunt afiliați.

Ca ramuri de activitate ale economiei naționale, industria chimică este preponderentă în județ. Prezentarea județului realizată de consiliul județean oferă date pe această temă: din totalul cifrei de afaceri a anului 2000, industria chimică are o proporție de 46%, urmată de producția, transportul și distribuirea energiei electrice și termice, a gazelor și apei calde (18%), industria alimentară și a băuturilor (10%), extracția și prepararea cărbunelui (5%), alte ramuri industriale (21%)⁵⁰.

Ca ponderi ale populației ocupate, pe ramuri de activitate, cei mai mulți lucrează în agricultură (48%), apoi în industrie (19%), comerț (9%) și construcții (4%). Rata șomajului, în județul Vâlcea, la 31 decembrie 2001, era de 13,5%, iar pentru femei de 12,5%, reprezentând cea mai mare valoare pentru acest indicator între județele prezentate în acest ghid. În ceea ce privește instituțiile de cultură și accesul la mediu informațional, județul Vâlcea dispune de 280 biblioteci, 353 școli, 27 licee, 2 școli profesionale, 53 915 abonamente de radio (0,12 abonamente pe cap de locuitor), 61 342 abonamente de televiziune (0,14 abonamente pe cap de locuitor), din acest punct de vedere situând Vâlcea pe unul din ultimele locuri, alături de Vaslui.

La 1 iulie 2001 populația județului Vâlcea era de 431 132 persoane, adică 2% din populația României, alături de Vaslui fiind, și din acest punct de vedere pe unul dintre ultimele locuri. Ca suprafață, acest județ ocupă tot 2% din suprafața totală a țării, împărțită în următoarele unități administrativ-teritoriale: 6 orașe, 2 municipii, 77 comune și 564 sate.

La nivelul județului, conform datelor furnizate de Camera de Comerț Vâlcea, au fost înregistrate la Oficiul Registrului Comerțului începând din 1991, 9067 societăți comerciale și 2 750 persoane fizice care desfășoară activități economice. Asemănător celorlalte studii de caz, și în acest județ, sectorul întreprinderilor mici și mijlocii este bine reprezentat.

În acest profil economic, câștigul salarial nominal mediu net lunar, în 2001, era de 2 918 097 lei, în timp ce la nivel național el este de 3 019 424 lei, între județele prezentate în acest ghid situându-se pe locul al treilea. În ceea ce privește execuția bugetelor locale, veniturile totale au fost în 2003 de 1 186 633 milioane lei, adică 2%

⁵⁰ Din punct de vedere al ponderii acestor ramuri în total livrări, în luna august 2002, industria de prelucrare a maselor plastice are o pondere de 53%, industria alimentară și a băuturilor de 12%, urmată de cea pentru producția, transportul și distribuirea energiei electrice, termice, gaze și apă caldă (9%) și de cea de construcții metalice și construcții din metal cu 7%.

din totalul acestui tip de venituri de la nivel național și unul din ultimele locuri, alături de Vaslui, din acest punct de vedere, între cele șase județe prezentate.

Strategia de dezvoltare a județului Vâlcea, elaborată de Consiliul Județean, prevede, ca o legătură cu tema acestui proiect, în domeniul reinsertiei sociale și integrării profesionale a copilului aflat în protecție, parteneriatul cu organisme comunitare și organizații neguvernamentale⁵¹. Tot legat de domeniul investigat, în contextul în care parteneriatul public-privat la nivel local poate fi folosit pentru realizarea infrastructurii, pentru a prezenta cadrul în care se desfășoară studiul de caz, trebuie menționat, conform organigramei Consiliului Județean Vâlcea, că cei doi vicepreședinți au în subordine, Direcția Economică, respectiv Direcția Generală Urbanism, Lucrări Publice și Amenajarea Teritoriului. În organigrama Consiliului Județean Vâlcea mai este inclusă și Direcția Generală de Administrație Locală. Dat fiind domeniul de realizare al acordului de proiect, este util de menționat și existența unei Comisii pentru Servicii Publice și Protecția Mediului. În cadrul procesului de inițiere a parteneriatului public-privat din județul Vâlcea, ca și în cazul județului Timiș, a fost implicată Agenția pentru Dezvoltare Vâlcea, dar în acest caz alături de alte departamente din cadrul Consiliului Județean, cum este Direcția de Administrație Locală (care a contribuit la elaborarea acordului de proiect) și Direcția Tehnică (implicată în analiza studiului de fezabilitate elaborat pentru evaluarea resurselor financiare și materiale pentru realizarea investiției). Tot Agenția pentru Dezvoltare Vâlcea a contribuit și la întocmirea documentațiilor și obținerea avizelor și acordurilor necesare promovării proiectelor din programele Uniunii Europene, SAPARD, Phare 2001, Coeziune Economică și Socială și Ricop, de această dată având ca parteneri Consiliile locale din cadrul județului Vâlcea.

Infrastructura de drumuri publice la nivel județean cuprindea, la sfârșitul anului 2000, 2167 kilometri, în creștere cu 139 kilometri (7%) față de anul precedent, 28% din ele fiind modernizate. Din totalul drumurilor publice, cea mai mare parte (77%) sunt drumuri județene și comunale, și 23% sunt drumuri naționale. Din totalul drumurilor naționale, 84% sunt modernizate. Densitatea drumurilor publice la 100 de kilometri pătrați era de 37,6 kilometri. Ca indicator de dezvoltare, județul Vâlcea avea în anul 1998 un indice negativ de (-4.17), ocupând, alături de Vaslui, unul din ultimele locuri între județele

⁵¹ Conform *Sintezei prezentării strategiei de dezvoltare economico-socială a județului Vâlcea până în anul 2004, în domeniile de activitate coordonate de Consiliul Județean Vâlcea*, vezi www.cjvalcea.ro.

prezentate, unde 1 înseamnă cel mai dezvoltat conform acestui criteriu.

Conform datelor furnizate de Consiliul Județean Vâlcea, apartenența politică actuală a consilierilor județeni este următoarea: PSD - 18, PNL - 5, PD - 4, PSM -2, PRM - 4, PNȚCD - 3, PPC - 1; PUR - Social - Liberal - 1, Independent - 1; ca și în cazul majorității județelor, președintele consiliului județean are aceeași afiliere politică cu majoritatea consilierilor județeni.

Județul Vaslui și necesitatea sprijinului pentru dezvoltarea parteneriatelor

Județul Vaslui este considerat, conform indicatorului de dezvoltare a județului, ca unul din cele mai puțin dezvoltate, cu o valoare negativă a indicelui de (-23.90), cel mai slab dezvoltat județ, conform acestui criteriu, între cele șase prezentate în acest ghid. În același județ se înregistrează și una din cele mai ridicate rate a șomajului dintre județele prezentate în acest ghid, de 13,3%, adică cu 4 procente mai mare decât cea la nivel național, pentru femei aceasta fiind de 10%. Din discuțiile avute cu reprezentanții consiliului județean, a reieșit că unul dintre factorii asociați dificultății de realizare a parteneriatului public-privat este reprezentat și de slaba putere economică a firmelor de pe plan local, cu care s-ar putea realiza astfel de proiecte⁵². Aceeași sursă, în prezentarea județului, menționează că populația activă ocupată este de 184 800 persoane, din care 45% în sectorul public și 55% în sectorul privat.

În acest context, profilul economic al județului este dominat de agricultură. Ca pondere a populației pe activități ale economiei naționale, numărul mediu al salariaților pe activități ale economiei naționale, în 2001, era de 65 592, repartizați după cum urmează: 4% din totalul numărului mediu de salariați din județ lucrau în agricultură, 1% în silvicultură, exploatare forestieră și economia vânatului, 45% în industrie, dintre care 0,0007% din total număr mediu salariați în industria extractivă, 42% în industria prelucrătoare, 3% în energie electrică și termică, gaze și apă, 5% în construcții, 12% în comerț, 0,5% în hoteluri și restaurante, 2% în transport și depozitare, 2% în poștă și telecomunicații, 1% în activități financiare, bancare, și de asigurări, 3% în tranzacții imobiliare și alte servicii, 3% în administrație publică, 11% în învățământ, 7% în sănătate și asistență socială, 2% în celelalte activități ale economiei naționale. Printre cele

⁵² O poziție diferită însă a fost menționată de reprezentantul Asociației Patronatelor din Întreprinderile Mici și Mijlocii.

mai importante ramuri industriale, prezentarea județului realizată de Consiliul Județean menționează industria constructoare de mașini, industria de rulmenți, elemente de automatizare și control, industria chimică, industria mobilei, industria ușoară și cea alimentară.

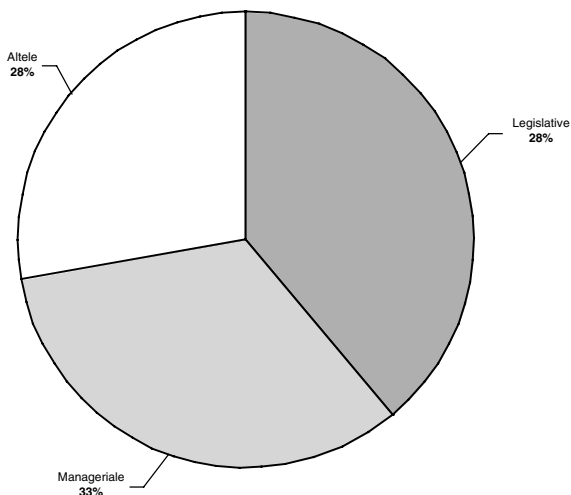
Din punctul de vedere al serviciilor educaționale, în județul Vaslui există 424 școli, 18 licee, 4 școli profesionale și de ucenici, 1 unitate de învățământ postliceal, 317 biblioteci. În privința mijloacelor de informare în masă, există un număr de 22 147 de abonamente la radio (0,04 abonamente la radio pe cap de locuitor) și 59 149 la televiziune (0,12 abonamente la televiziune pe cap de locuitor), corespunzător, din acest punct de vedere, ultimului loc între studiile de caz din acest ghid. Aceste date corespund unei populații de 467 901 locuitori (2% din totalul populației țării), cu o densitate de 86,8 locuitori/kilometri pătrați; suprafața totală a județului este de 5 318 de kilometri pătrați, iar ca organizare administrativă, există 3 municipii și 1 oraș, 71 comune și 456 sate. Ca număr de locuitori, Vasluiul este alături de Vâlcea, pe unul din ultimele locuri între județele-studii de caz.

Tot ca un indicator de dezvoltare a județului, rețeaua de drumuri publice, la 31 decembrie 2001, era de 2 141 kilometri, din care un sfert erau modernizate; drumurile naționale reprezintă 18% din total drumuri publice, din acestea, 15% sunt modernizate. Prezentarea județului, realizată de Consiliul Județean Vaslui, apreciază că rețeaua de drumuri se caracterizează printr-un grad ridicat de uzură, cu o densitate de 39,5 /1000 de kilometri pătrați.

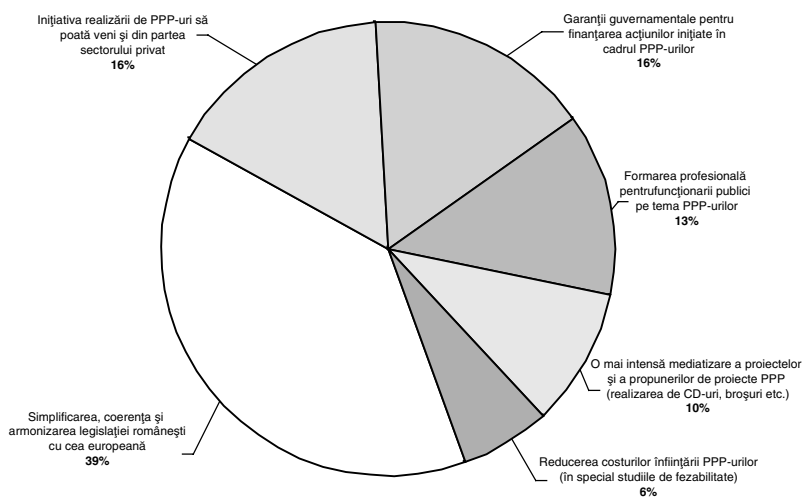
Ca execuție a bugetelor locale, totalul veniturilor județului Vaslui este de 1 076 588 milioane lei, adică 2% din totalul veniturilor de la nivel național, valoare corespunzătoare ultimului loc între cele șase studii de caz, iar din punct de vedere al câștigului salarial nominal mediu net lunar, pe activități ale economiei naționale, în 2001, pentru Vaslui acesta era de 2 478 652 lei, ceea ce reprezintă tot cea mai mică valoare ca mărime între județele prezentate în acest ghid.

În ceea ce privește apartenența politică actuală a consilierilor județeni din Vaslui, situația se prezintă astfel: 17 membri PSD, 7 membri PNL, 5 membri PD, 4 membri PRM, 2 membri FER, 2 membri PNȚCD, 1 membru PUR, 1 membru independent. Ca și majoritatea consilierilor județeni, PSD-ul este și formațiunea politică căreia îi aparține și Președintele Consiliului Județean Vaslui, Ion Manole.

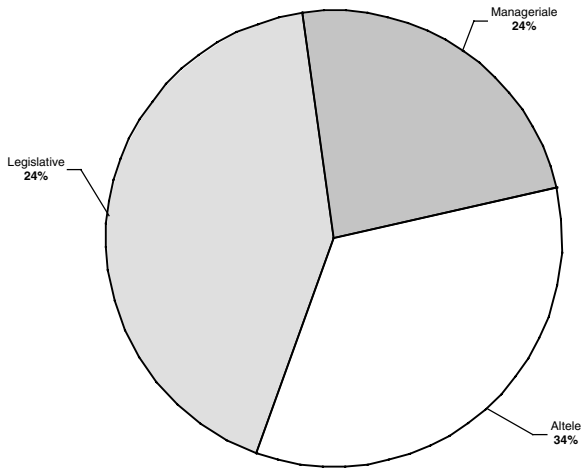
ANEXA 2 - Recomandări propuse de reprezentanții autorităților județene chestionate

Grafic 2. Tipuri de soluții propuse de cei care au încheiat PPP în baza O.G. 16/2002

Grafic 3. Tipuri de recomandări pentru îmbunătățirea activităților din domeniul PPP

Grafic 4. Tipuri de soluții propuse de cei care nu au încheiat PPP

ANEXA 3 - Convenția de constituire a parteneriatului public-privat al Zonei Lugoj⁵³

CONVENȚIA de constituire a PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT AL ZONEI LUGOJ

Intenționând să contribuie la soluționarea problemelor de alimentare cu apă, canalizare și epurare ale Municipiului Lugoj și ale comunelor din zonă prin accesarea programelor de finanțare ale Uniunii Europene și atragerea capitalului privat, reprezentanți ai primăriilor și ai următoarelor instituții publice și întreprinderi private:

Primăria Municipiului Lugoj
Primăria Comunei Belinț
Primăria Comunei Boldur
Primăria Comunei Coșteiu
Primăria Comunei Criciova
Primăria Comunei Darova
Primăria Comunei Găvojdia
Primăria Comunei Stiuca
Primăria Comunei Victor Vlad Delamarina
SC Meridian 22 SA
RuWaTim SRL

În calitate de membrii fondatori, au convenit crearea **PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT AL ZONEI LUGOJ**.
Obiectivul general al PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT AL ZONEI LUGOJ este soluționarea problemelor de alimentare cu apă, canalizare, epurare ape reziduale în Municipiul Lugoj și în comunele învecinate, prin mijloace proprii și atrase.

Obiectivele specifice ale parteneriatului:

- Definirea și convenirea în cadrul parteneriatului a modalităților de soluționare zonală privind soluționarea integrală a problemelor de gospodărirea apelor;
- Identificarea soluțiilor de finanțare;
- Realizarea microparteneriatului zonal, în concordanță cu interesele consiliilor locale respective și a fezabilității soluțiilor tehnico-economice propuse;
- Accesarea programelor de finanțare în formulă zonală, în funcție de oportunitățile de finanțare existente;

⁵³ Parteneriatul Public-privat Timiș, Consiliul Județean Timiș, Timișoara, 2001, pag. 70

- Constituirea unei asociații cu personalitate juridică de reprezentare a intereselor comune, în corelare cu soluția tehnică adoptată și cu condițiile de finanțare.

Semnatarii convin ca până în momentul înființării unei structuri juridice pentru reprezentarea intereselor membrilor fondatori, secretariatul **PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT AL ZONEI LUGOJ** să fie asigurat de o persoană desemnată de sectorul public și un reprezentant al RuWaTim SRL.

Timișoara, 14.02.2001

ANEXA 4 - Legislație specifică parteneriatului public-privat

ORDONANȚA Nr. 16 din 24 ianuarie 2002 privind contractele de parteneriat public-privat EMITENT: GUVERNUL ROMÂNIEI

PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 94 din 2 februarie 2002

În temeiul prevederilor art. 107 din Constituția României și ale art. 1 pct. II.14 din Legea nr. 751/2001 privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe,

Guvernul României adoptă prezenta ordonanță.

CAP. 1
Dispoziții generale

ART. 1

Prezenta ordonanță are ca obiect reglementarea proiectării, finanțării, construcției, exploatării, întreținerii și transferului oricărui bun public pe baza parteneriatului public-privat.

ART. 2

În sensul prezentei ordonanțe, următorii termeni sunt definiți astfel:

a) bun public - un bun care aparține domeniului public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale, astfel cum este definit la art. 3 alin. (1) - (4) din Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia sau un bun privat al statului, astfel cum este definit la art. 4 din aceeași lege;

b) proiect public-privat - un proiect care se realizează în întregime sau în majoritate cu resurse financiare proprii ori atrase de către un investitor, pe baza unui model de parteneriat public-privat, din care va rezulta un bun public;

c) investitor privat - orice persoană juridică sau o asociație de persoane juridice, română sau străină, care este dispusă să întreprindă una sau mai multe dintre etapele de pregătire, finanțare, construcție sau exploatare a unui bun public pe cont propriu și în baza principiilor comerciale;

d) companie de proiect - o societate comercială rezidentă în România, funcționând în baza legii, având drept unic scop un proiect public-privat;

e) contract de parteneriat public-privat sau contract de proiect - actul juridic care statuează drepturile și obligațiile autorității publice și ale investitorului pentru întreaga perioadă de funcționare a

parteneriatului public-privat, acoperind una sau mai multe dintre etapele de pregătire, finanțare, construcție sau exploatare a unui bun public, pe o durată de timp determinată, dar nu mai mare de 50 de ani;

f) tarif de utilizare - suma plătită de fiecare utilizator de bun public pentru accesul la acel bun public și la serviciile oferite de compania de proiect;

g) autoritate publică centrală - Guvernul României reprezentat de unul sau mai multe ministere sau autorități ori instituții publice, responsabile pentru proiectele public-privat de interes național;

h) autoritatea administrației publice locale - organismul de decizie publică constituit și funcționând, după caz, la nivelul județului, municipiului, orașului sau comunei, responsabil pentru proiectele public-privat de interes local.

Termenii "autoritate publică centrală" și "autoritate publică locală" se utilizează sub denumirea comună de autoritate publică și acesta se interpretează potrivit competențelor legale și tipului bunului public;

i) acord de proiect - actul juridic încheiat între autoritatea publică și investitor în vederea definirii parteneriatului dintre părți pe durata pregătirii unui proiect public-privat.

CAP. 2

Inițierea proiectului

ART. 3

(1) Inițiativa unui proiect public-privat aparține autorității publice.

(2) Pentru inițierea proiectului public-privat inițiatorul întocmește un studiu de fezabilitate.

(3) Costurile generate de realizarea studiului de fezabilitate cad în sarcina inițiatorului.

ART. 4

Autoritatea publică este obligată să publice în Monitorul Oficial al României, Partea a VI-a, intenția de inițiere a unui proiect în condiții de parteneriat public-privat.

ART. 5

(1) În termen de 60 de zile de la data publicării intenției de inițiere a unui proiect de parteneriat public-privat autoritatea publică primește scrisori de intenție din partea investitorilor interesați.

(2) În termen de 30 de zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (1) autoritatea publică va selecționa cele mai bune oferte exprimate în termeni tehnici, economici și financiari de către investitori.

(3) În cazul în care nu au fost depuse scrisori de intenție în termenul prevăzut la alin. (1), proiectul poate fi reluat numai prin inițierea unei noi proceduri complete.

ART. 6

(1) Pe baza selecției scrisorilor de intenție exprimate autoritatea publică încheie cu fiecare dintre investitorii care îndeplinesc condițiile conținute în anunțul publicat în conformitate cu prevederile art. 4 câte un acord de proiect.

(2) Acordul de proiect trebuie să definească precis obligațiile și drepturile fiecărei părți, precum și modalitățile de stingere reciprocă a obligațiilor. Forma și conținutul acordului de proiect se stabilesc prin norme metodologice.

(3) Pentru negocierea condițiilor de realizare a proiectului, pe baza clauzelor acordului de proiect și a studiului de fezabilitate, autoritatea publică numește prin ordin sau decizie, după caz, una sau mai multe comisii de specialiști care să analizeze toate aspectele economice, financiare, tehnice și juridice ale proiectului.

(4) Comisia numită conform alin. (3) va prezenta autorității publice rezultatele negocierii condițiilor de realizare a proiectului și propunerile de continuare a negocierii pe baza studiului de fezabilitate.

(5) Pe parcursul negocierilor membrii numiți în comisia de negociere nu pot fi revocați sau înlocuiți.

ART. 7

(1) În paralel cu negocierile cu investitorii autoritatea publică elaborează studiul de fezabilitate al proiectului.

(2) Studiul de fezabilitate este proprietatea exclusivă a autorității publice.

CAP. 3

Contractul de proiect

ART. 8

(1) Pe baza conținutului studiului de fezabilitate și a rezultatelor negocierilor purtate în conformitate cu prevederile art. 6 autoritatea publică va continua negocierile cu investitorii. În urma acestei negocieri autoritatea publică emite o decizie cuprinzând lista investitorilor, ierarhizați pe criteriul celei mai bune oferte în termeni tehnico-economici și financiari.

(2) Împotriva deciziei menționate la alin. (1) orice investitor poate depune la autoritatea publică o contestație scrisă, în termen de 10 zile calendaristice de la data publicării acesteia în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a.

(3) Autoritatea publică este obligată să analizeze toate

contestațiile depuse în termen și să transmită fiecărui contestatar un răspuns în scris, în termen de 10 zile calendaristice de la data expirării termenului de depunere a contestațiilor.

(4) La finalizarea procedurii de depunere și rezolvare a contestațiilor autoritatea publică intră în negocierea finală a unui contract de proiect cu investitorul cel mai bine clasat.

(5) În cazul în care negocierile cu primul clasat nu pot conduce la încheierea unui contract de proiect, autoritatea publică va începe negocierile, pe rând, cu următorii investitori selecționați, în ordinea înscrierii pe lista investitorilor selecționați, până la obținerea unui rezultat favorabil.

(6) Nefinalizarea unui contract de proiect cu nici unul dintre investitorii selecționați obligă autoritatea publică la reluarea întregii proceduri.

(7) În cazul în care părțile au decis continuarea proiectului, acestea vor proceda la pregătirea și negocierea termenilor și clauzelor contractului de proiect.

(8) Acordul părților privind crearea unei companii de proiect sau stabilirea unei alte forme de asociere între părți se include în conținutul contractului de negociere.

ART. 9

În vederea elaborării și negocierii contractului de proiect autoritatea publică numește o comisie de negociere.

ART. 10

Contractul de proiect în formă negociată este supus spre aprobare Guvernului sau autorității locale, în funcție de nivelul său de competență.

ART. 11

(1) La finalizarea contractului de proiect compania de proiect transferă, cu titlu gratuit, bunul public autorității publice, în bună stare, exploatabil și liber de orice sarcină sau obligație.

(2) Proprietățile rezultate prin implementarea proiectului și terenurile ocupate de proiect nu pot fi înstrăinate, ipotecate, gajate sau să se constituie în garanții pentru terți.

CAP. 4

Dispoziții finale

ART. 12

(1) Delimitarea terenurilor, a culoarelor și a amplasamentelor necesare pentru realizarea proiectelor de parteneriat public-privat se realizează în baza documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, aprobată potrivit legii, a studiilor de fezabilitate și a proiectelor tehnice.

(2) Pentru proiectele public-private de interes național terenurile aflate în proprietatea privată a județului, municipiului, orașului sau comunei ori a persoanelor fizice sau juridice se expropriează potrivit dispozițiilor art. 21 - 40 din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică și intră în proprietatea publică a statului.

(3) Terenurile aflate în proprietatea privată a statului pe care se execută proiecte de parteneriat public-privat, inclusiv cele destinate amplasării instalațiilor, clădirilor și dotărilor aferente, și terenurile expropriate potrivit prevederilor alin. (2) trec gratuit în administrarea companiei de proiect, prin hotărâre a Guvernului.

(4) Pentru terenurile prevăzute la alin. (1) - (3) nu se percep taxe sau impozite.

ART. 13

(1) Proiectelor de parteneriat public-privat le sunt aplicabile prevederile legale privind promovarea investițiilor directe cu impact semnificativ în economie.

(2) Contractarea proiectelor de parteneriat public-privat nu intră sub incidența Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 60/2001 privind achizițiile publice.

ART. 14

În termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe autoritatea publică va elabora norme metodologice cu privire la tipurile de proiecte de parteneriat public-privat, modalitatea de definire a proiectelor, forma și conținutul studiilor de fezabilitate și fezabilitate, stabilirea criteriilor de analiză a eligibilității investitorilor, metodologia de calcul al costurilor de proiect și al costului comparativ de referință, forma și conținutul acordului și ale contractului de proiect, precum și definirea matricei de repartiție a riscurilor de proiect care vor fi aprobate prin hotărâri ale Guvernului.

PRIM-MINISTRU
ADRIAN NĂSTASE

Contrasemnează:
Ministrul lucrărilor publice,
transporturilor și locuinței,
Miron Tudor Mitrea

Ministrul finanțelor publice,
Mihai Nicolae Tănăsescu

Ministrul administrației publice,
Octav Cozmâncă

.....

LEGEA Nr. 470 din 9 iulie 2002
pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind
contractele de parteneriat public-privat
EMITENT: PARLAMENTUL
PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 559 din 30 iulie 2002

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

ART. 1

Se aprobă **Ordonanța Guvernului nr. 16 din 24 ianuarie 2002** privind contractele de parteneriat public-privat, adoptată în temeiul art. 1 pct. II.14 din Legea nr. 751/2001 privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 94 din 2 februarie 2002, cu următoarele modificări și completări:

1. Literele a), b), e) și h) ale articolului 2 vor avea următorul cuprins:

"a) bun public și bun privat - bunurile aflate în proprietatea publică sau privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale și care alcătuiesc, conform legii, domeniul public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale;

b) proiect public-privat - proiectul care se realizează în întregime sau în majoritate cu resurse financiare proprii ori atrase de către un investitor, pe baza unui model de parteneriat public-privat, în urma căruia va rezulta un bun public;

.....
e) contract de parteneriat public-privat - actul juridic care statuează drepturile și obligațiile autorității publice și ale investitorului pentru întreaga perioadă de funcționare a parteneriatului public-privat, acoperind una sau mai multe dintre etapele de pregătire, finanțare, construcție sau exploatare a unui bun public, pe o durată de timp determinată, dar nu mai mare de 49 de ani;

.....
h) autoritatea administrației publice locale - organismul de decizie publică constituit și funcționând, după caz, la nivelul județului, municipiului, orașului sau comunei, responsabil pentru proiectele public-private de interes local.

Termenii <<autoritate publică centrală>> și <<autoritate a administrației publice locale>> se utilizează sub denumirea comună de autoritate publică și aceasta se interpretează potrivit competențelor și atribuțiilor legale aferente tipului bunului public."

2. La articolul 2, după litera h) se introduce litera h¹) cu următorul cuprins:

"h^1) document atașat scrisorii de intenție - documentul depus de investitori împreună cu scrisoarea de intenție. Documentul atașat scrisorii de intenție cuprinde toate informațiile și documentele solicitate de autoritatea publică prin anunțul de intenție;"

3. Alineatul (2) al articolului 3 va avea următorul cuprins:

"(2) Pentru inițierea proiectului public-privat, autoritatea publică întocmește un studiu de fezabilitate."

4. Articolul 4 va avea următorul cuprins:

"ART. 4

Autoritatea publică este obligată să publice în Monitorul Oficial al României, Partea a VI-a, intenția de a iniția un proiect în condiții de parteneriat public-privat."

5. Alineatele (1) și (2) ale articolului 5 vor avea următorul cuprins:

"ART. 5

(1) În termen de 60 de zile de la data publicării intenției de inițiere a unui proiect de parteneriat public-privat, autoritatea publică primește scrisori de intenție însoțite de documentul atașat scrisorii de intenție, din partea investitorilor interesați.

(2) În termen de 30 de zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (1), autoritatea publică va selecționa cele mai bune scrisori de intenție, exprimate în termeni tehnici, economici și financiari de către investitori."

6. Alineatele (1), (3) și (4) ale articolului 6 vor avea următorul cuprins:

"ART. 6

(1) După încheierea selecției scrisorilor de intenție exprimate, autoritatea publică încheie cu fiecare dintre investitorii care îndeplinesc condițiile conținute în anunțul publicat, în conformitate cu prevederile art. 4, câte un acord de proiect, în termen de 15 zile.

.....

(3) Pentru negocierea condițiilor de realizare a proiectului de parteneriat public-privat, pe baza clauzelor acordului de proiect și a studiului de fezabilitate, autoritatea publică numește prin ordin sau decizie, după caz, una sau mai multe comisii de specialiști care să analizeze toate aspectele generale economico-financiare și juridice ale proiectului.

(4) Comisia numită conform alin. (3) va prezenta autorității publice rezultatele negocierii condițiilor de realizare a proiectului și propunerile de continuare a negocierii cu investitorii selecționați pe baza studiului de fezabilitate."

7. Titlul capitolului III va avea următorul cuprins:

"Contractul de parteneriat public-privat"

8. Articolul 8 va avea următorul cuprins:

"ART. 8

(1) Pe baza conținutului studiului de fezabilitate și a rezultatelor negocierilor purtate în conformitate cu prevederile art. 6, autoritatea publică va continua negocierile cu investitorii. În urma acestei negocieri, autoritatea publică emite o decizie cuprinzând lista investitorilor ierarhizați pe criteriul celei mai bune oferte în termeni tehnico-economici și financiari. Decizia se comunică în scris, simultan, tuturor investitorilor participanți la selecție.

(2) Împotriva deciziei menționate la alin. (1) orice investitor poate depune la autoritatea publică o contestație scrisă, în termen de 10 zile calendaristice de la data comunicării deciziei.

(3) Autoritatea publică este obligată să analizeze toate contestațiile depuse în termen și să transmită fiecărui contestatar un răspuns în scris în termen de 10 zile calendaristice de la data expirării termenului de depunere a contestațiilor.

(4) La finalizarea procedurii de depunere și rezolvare a contestațiilor, autoritatea publică intră în negocierea finală a unui contract de parteneriat public-privat cu investitorul cel mai bine clasat.

(5) În cazul în care negocierile cu primul clasat nu pot conduce la încheierea unui contract de parteneriat public-privat, autoritatea publică va începe negocierile, pe rând, cu următorii investitori selecționați, în ordinea înscrierii pe lista investitorilor selecționați, până la obținerea unui rezultat favorabil.

(6) Nefinalizarea unui contract de parteneriat public-privat cu nici unul dintre investitorii selecționați obligă autoritatea publică la reluarea întregii proceduri.

(7) În cazul în care părțile au decis continuarea proiectului, acestea vor proceda la pregătirea și negocierea termenilor și a clauzelor contractului de parteneriat public-privat.

(8) Acordul părților privind crearea unei companii de proiect sau stabilirea unei alte forme de asociere între părți se include în conținutul contractului în negociere."

9. Articolul 9 va avea următorul cuprins:

"ART. 9

În vederea elaborării și negocierii contractului de parteneriat public-privat, autoritatea publică numește, conform art. 6 alin. (3) - (5), o comisie de negociere."

10. Articolul 10 va avea următorul cuprins:

"ART. 10

Contractul de parteneriat public-privat în formă negociată este supus aprobării autorităților publice, potrivit competențelor și atribuțiilor legale ale acestora."

11. Alineatul (1) al articolului 11 va avea următorul cuprins:

"ART. 11

(1) La finalizarea contractului de parteneriat public-privat, bunurile publice create în cadrul proiectului se transferă, cu titlu gratuit, autorității publice, în bună stare, exploatabile și libere de orice sarcină sau obligație."

12. Alineatele (1) - (3) ale articolului 12 vor avea următorul cuprins:

"ART. 12

(1) Delimitarea terenurilor, a culoarelor și a amplasamentelor necesare pentru realizarea proiectelor de parteneriat public-privat se realizează de către autoritatea publică, potrivit competențelor și atribuțiilor legale, în baza documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, aprobată potrivit legii, a studiilor de fezabilitate și a proiectelor tehnice.

(2) Pentru proiectele de parteneriat public-privat, terenurile aflate în proprietatea privată a județului, municipiului, orașului sau comunei ori a persoanelor fizice sau juridice se expropriează potrivit Legii nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică și intră în proprietatea publică a statului sau a unității administrativ-teritoriale, după caz.

(3) Terenurile aflate în proprietatea privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale pe care se execută proiecte de parteneriat public-privat, inclusiv cele destinate amplasării instalațiilor, clădirilor și dotărilor aferente, și terenurile expropriate potrivit prevederilor alin. (2) trec gratuit în administrarea companiei de proiect, prin hotărâre a Guvernului sau a autorității administrației publice locale, după caz".

13. Articolul 14 va avea următorul cuprins:

"ART. 14

În termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe autoritatea publică centrală va elabora norme metodologice cu privire la tipurile de proiecte de parteneriat public-privat, modalitatea de definire a proiectelor, forma și conținutul studiilor de fezabilitate și fezabilitate, stabilirea criteriilor de analiză a eligibilității investitorilor, metodologia de calcul al costurilor de proiect și al costului comparativ de referință, forma și conținutul acordului și ale contractului de proiect, precum și definirea matricei de repartiție a riscurilor de proiect, care vor fi aprobate prin hotărâri ale Guvernului."

ART. 2

Ordonanța Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat, modificată și completată prin prezenta lege, va fi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, dându-se textelor o nouă numerotare.

Această lege a fost adoptată de Senat în ședința din 24 iunie 2002, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

PRESEDINTELE SENATULUI,
DORU IOAN TĂRĂCILĂ

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 24 iunie 2002, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

PRESEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
VALER DORNEANU

ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ Nr. 15 din 20 martie 2003
pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr.
16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat
EMITENT: GUVERNUL ROMÂNIEI
PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 204 din 28 martie
2003

În temeiul art. 114 alin. (4) din Constituție,

Guvernul României adoptă prezenta ordonanță de urgență.

ARTICOL UNIC

Ordonanța Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 94 din 2 februarie 2002, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 470/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 559 din 30 iulie 2002, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Literele b, d) și g) ale articolului 2 vor avea următorul cuprins:

"b) proiect public-privat - proiectul care se realizează în întregime sau în majoritate cu resurse financiare proprii ori atrase de către investitor, pe baza unui model de parteneriat public-privat, în urma căruia va rezulta un bun public; bunul public poate fi realizat și prin intermediul unei companii de proiect;

.....
d) companie de proiect - societate comercială rezidentă în România, constituită de investitorul privat și autoritatea publică prin unitățile aflate în subordinea sau sub autoritatea acesteia, funcționând în baza legii, având drept unic scop proiectarea, finanțarea, construcția, exploatarea, întreținerea și transferul oricărui bun public, pe baza unui proiect de parteneriat public-privat;

.....
g) autoritate publică centrală - Guvernul României, reprezentat de unul sau mai multe ministere, de autorități ori instituții publice, direct sau prin unitățile aflate în subordinea ori sub autoritatea acestora, responsabile pentru proiectele de parteneriat public-privat de interes național;"

2. Articolul 10 va avea următorul cuprins:

"ART. 10

(1) Contractul de parteneriat în forma negociată este supus spre aprobare Guvernului sau autorității publice locale, potrivit competenței și atribuțiilor legale aferente categoriei bunului public în cauză.

(2) Autoritatea publică poate delega atribuțiile sale în negocierea, semnarea și realizarea unui contract de parteneriat public-privat unităților aflate în subordinea sau sub autoritatea sa."

3. După alineatul (3) al articolului 12 se introduc două alineate noi, alineatele (3¹) și (3²), cu următorul cuprins:

"(3¹) Dreptul de uzufruct asupra instalațiilor, clădirilor, inclusiv asupra clădirilor nefinalizate, precum și asupra dotărilor aferente proiectului de parteneriat public-privat, proprietate privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, se poate transmite companiei de proiect, prin hotărâre a Guvernului sau a autorității publice locale, după caz.

(3²) Bunurile prevăzute la alin. (3¹) și/sau dreptul de uzufruct asupra acestora pot constitui aport în natură, în cazul înființării unei companii de proiect, pe perioada existenței acesteia, și având scopul prevăzut la art. 2 lit. d)."

PRIM-MINISTRU
ADRIAN NĂSTASE

Contrasemnează:
Ministrul lucrărilor publice,
transporturilor și locuinței,
Miron Tudor Mitrea

Ministrul administrației publice,
Octav Cozmâncă

Ministrul finanțelor publice,
Mihai Nicolae Tănăsescu

LEGE Nr. 293 din 27 iunie 2003
privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.
15/2003 pentru modificarea și completarea Ordonanței
Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat
public-privat

EMITENT: PARLAMENTUL

PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 501 din 10 iulie 2003

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

ART. 1 Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 15 din 20 martie 2003 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 28 martie 2003, cu următoarele modificări și completări:

1. La articolul unic, punctul 1 va avea următorul cuprins:

"1. Literele b), d), g) și h¹) ale articolului 2 vor avea următorul cuprins:

b) proiect public-privat - proiectul care se realizează în întregime sau în majoritate cu resurse financiare proprii ori atrase de către investitor, pe baza unui model de parteneriat public-privat, în urma căruia va rezulta un bun public; bunul public poate fi realizat și prin intermediul unei companii de proiect;

d) companie de proiect - societate comercială rezidentă în România, constituită de investitorul privat și autoritatea publică prin unitățile aflate în subordinea sau sub autoritatea acesteia, funcționând în baza legii, având drept unic scop proiectarea, finanțarea, construcția, exploatarea, întreținerea și transferul bunului public rezultat în baza unui proiect de parteneriat public-privat;

g) autoritate publică centrală - Guvernul României, reprezentat de unul ori mai multe ministere, direct sau prin unitățile aflate în subordinea, respectiv sub autoritatea acestora, autorități sau instituții publice, responsabile pentru proiectele de parteneriat public-privat de interes național;

h¹) document atașat scrisorii de intenție - documentul depus de investitori împreună cu scrisoarea de intenție; documentul atașat scrisorii de intenție cuprinde toate informațiile și documentele solicitate de autoritatea publică prin anunțul de intenție, care atestă eligibilitatea și capacitatea investitorului de a realiza proiectul."

2. La articolul unic, după punctul 1 se introduc punctele 1¹ - 1⁴ cu următorul cuprins:

"1¹. Alineatul (1) al articolului 6 va avea următorul cuprins:

ART. 6 (1) După încheierea selecției documentelor atașate și a scrisorilor de intenție exprimate, autoritatea publică încheie câte un acord de proiect, în termen de 15 zile, cu fiecare dintre investitorii care îndeplinesc condițiile conținute în anunțul publicat, în conformitate cu prevederile art. 4.

1². După alineatul (3) al articolului 6 se introduc alineatele (3¹) și (3²) cu următorul cuprins:

(3¹) În paralel cu analiza scrisorilor și a documentelor atașate depuse de investitori, autoritatea publică elaborează studiul de fezabilitate a proiectului.

(3²) Studiul de fezabilitate este proprietatea exclusivă a autorității publice.

1³. Alineatul (4) al articolului 6 va avea următorul cuprins:

(4) Comisia numită conform alin. (3) va prezenta autorității publice rezultatele negocierii condițiilor de realizare a proiectului și propunerile de continuare a negocierii cu investitorii selecționați, pe baza studiului de fezabilitate.

1⁴. Articolul 7 se abrogă."

3. La articolul unic punctul 2, alineatul (1) al articolului 10 va avea următorul cuprins:

"ART. 10(1) Contractul de parteneriat public-privat în forma negociată este supus spre aprobare Guvernului sau autorității publice locale, potrivit competenței și atribuțiilor legale aferente categoriei bunului public în cauză."

4. La articolul unic, după punctul 2 se introduce punctul 2¹ cu următorul cuprins:

"2¹. Alineatul (3) al articolului 12 va avea următorul cuprins:

(3) Terenurile aflate în proprietatea privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale pe care se execută proiecte de parteneriat public-privat, inclusiv cele destinate amplasării instalațiilor, clădirilor și dotărilor aferente, și terenurile expropriate, potrivit prevederilor alin. (2), trec gratuit în administrarea investitorului sau a companiei de proiect, după caz, prin hotărâre a Guvernului sau a autorității administrației publice locale, după caz."

5. La articolul unic punctul 3, alineatele (3¹) și (3²) ale articolului 12 vor avea următorul cuprins:

"(3¹) Dreptul de uzufruct asupra instalațiilor, clădirilor, inclusiv a clădirilor nefinalizate, precum și a dotărilor aferente proiectului de parteneriat public-privat, proprietate privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, se poate transmite investitorului sau companiei de proiect, după caz, prin hotărâre a Guvernului sau a autorității publice locale, după caz.

(3²) Bunurile prevăzute la alin. (3¹) și/sau dreptul de

uzufruct asupra acestora pot constitui, pe perioada existenței acesteia, aport în natură, în cazul înființării unei companii de proiect având scopul prevăzut la art. 2 lit. d)."

6. La articolul unic, după punctul 3 se introduc punctele 4 și 5 cu următorul cuprins:

"4. După alineatul (2) al articolului 13 se introduce alineatul (3) cu următorul cuprins:

(3) În cazul în care pentru finanțarea proiectelor de parteneriat public-privat intervin fonduri rambursabile și nerambursabile provenite ca urmare a:

a) unui tratat sau a unui acord internațional ce vizează implementarea ori exploatarea unui proiect, în comun cu unul sau mai mulți parteneri străini;

b) unui tratat, acord internațional sau a altor asemenea documente referitoare la staționarea de trupe;

c) unor contracte de împrumut sau de finanțare încheiate de autoritatea publică cu organisme financiare internaționale sau alți donatori/creditori, procedurilor pregătirii proiectului, selecției investitorilor, negocierilor condițiilor de realizare a proiectului le sunt aplicabile reglementările specifice ale acelor finanțatori.

5. Articolul 14 va avea următorul cuprins:

ART. 14 În termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe, autoritatea publică centrală va elabora norme metodologice cu privire la tipurile de proiecte de parteneriat public-privat, modalitatea de definire a proiectelor, forma și conținutul studiilor de fezabilitate, forma și conținutul documentului atașat, stabilirea criteriilor de analiză a eligibilității investitorilor, metodologia de calcul al costurilor de proiect și al costului comparativ de referință, forma și conținutul acordului și ale contractului de proiect, precum și definirea matricei de repartiție a riscurilor de proiect, care vor fi aprobate prin hotărâri ale Guvernului."

ART. 2

Ordonanța Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 470/2002, cu modificările și completările ulterioare, va fi republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, dându-se textelor o nouă numerotare.

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 22 mai 2003, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

PRESEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
VALER DORNEANU

Această lege a fost adoptată de Senat în ședința din 5 iunie 2003, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
DORU IOAN TĂRĂCILĂ

HOTĂRÂRE Nr. 621 din 20 iunie 2002
pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a
Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de
parteneriat public-privat

EMITENT: GUVERNUL ROMÂNIEI
PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 481 din 5 iulie 2002

În temeiul prevederilor art. 107 din Constituția României și ale art. 14 din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

ART. 1

(1) Se aprobă Normele metodologice privind organizarea și desfășurarea procedurii de selecționare a investitorilor eligibili și stabilirea principalelor tipuri de proiecte de parteneriat public-privat, prevăzute în anexa nr. 1.

(2) Se aprobă Normele metodologice privind modul de elaborare a studiului de fezabilitate și a studiului de fezabilitate pentru proiectele de parteneriat public-privat, desfășurarea negocierilor cu investitorii selectați și conținutul standard al contractului de parteneriat public-privat, prevăzute în anexa nr. 2.

(3) Se aprobă Normele metodologice privind calculul costurilor de proiect și al costului comparativ de referință, prevăzute în anexa nr. 3.

ART. 2

Anexele nr. 1 - 3 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

PRIM-MINISTRU
ADRIAN NĂSTASE

Contrasemnează:
Ministrul lucrărilor publice,
transporturilor și locuinței,
Miron Tudor Mitrea

Ministrul finanțelor publice,
Mihai Nicolae Tănăsescu

ANEXA 1

NORME METODOLOGICE

privind organizarea și desfășurarea procedurii de selecționare a investitorilor eligibili și stabilirea principalelor tipuri de proiecte de parteneriat public-privat

1. Definiții

1.1. Anunț de intenție - documentul formal publicat de autoritatea publică în vederea demarării unei proceduri de realizare a unui proiect de parteneriat public-privat, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat.

1.2. Document atașat anunțului de intenție sau document atașat - documentul întocmit de autoritatea publică pentru a comunica tuturor investitorilor interesați descrierea proiectului avut în vedere, descrierea serviciilor necesare, programul de implementare a proiectului, cerințele de capacitate și criteriile de selecție a investitorilor, precum și modalitatea de selecție a investitorilor interesați.

2. Tipuri de proiecte de parteneriat public-privat

2.1. În sensul Ordonanței Guvernului nr. 16/2002, parteneriatul public-privat se poate realiza prin diverse tipuri de contracte, în funcție de nivelul de implicare a investitorului.

2.2. Tipurile principale de proiecte de parteneriat public-privat sunt:

a) proiectare - construcție - operare (DBO) - un contract între autoritatea publică și investitor, în care proiectarea (începând cu faza de proiect tehnic), construcția și exploatarea sunt transferate investitorului pe o durată de maximum 50 de ani. Contractul poate include și finanțarea proiectului public-privat de către investitor. Contractul poate prevedea faptul că investitorul asigură și servicii prin intermediul proiectului public-privat. La finalizarea contractului bunul public este transferat, cu titlu gratuit, autorității publice, în bună stare și liber de orice sarcină sau obligație, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002;

b) construcție - operare - reînnoire (BOR) - investitorul își asumă finanțarea, construcția și costurile pentru operarea și întreținerea bunului public, pe o durată de maximum 50 de ani. Investitorului i se permite să perceapă, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, tarife corespunzătoare pentru utilizarea bunului public pentru o perioadă stabilită. În acest mod investitorul poate să recupereze investiția și să finanțeze întreținerea și poate să asigure un profit rezonabil. Aceste niveluri de tarifare sunt stabilite în prima ofertă a

investitorului. Ulterior investitorului i se permite să renegocieze nivelul de tarifare la reînnoirea dreptului de exploatare a facilității pentru o nouă perioadă, la expirarea perioadei stabilite inițial, dacă aceasta a fost mai mică de 50 de ani. Durata totală a contractului inițial și a noii perioade nu poate depăși 50 de ani în total. La finalizarea contractului bunul public este transferat, cu titlu gratuit, autorității publice, în bună stare și liber de orice sarcină sau obligație, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002;

c) construcție - operare - transfer (BOT) - un contract în care investitorul își asumă construcția, incluzând finanțarea, exploatarea și întreținerea unui bun public. Investitorului i se permite să perceapă tarife de utilizare pentru a-și recupera investiția și a-și acoperi costurile de întreținere, inclusiv pentru a obține un profit rezonabil. La finalizarea contractului bunul public este transferat, cu titlu gratuit, autorității publice, în bună stare și liber de orice sarcină sau obligație, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002;

d) leasing - dezvoltare - operare (LDO) - un contract încheiat între autoritatea publică și investitor, în care investitorul preia în leasing un bun public existent (având inclusiv dreptul de a obține venituri din furnizarea anumitor servicii), pentru o perioadă care nu poate depăși 50 de ani. În acest tip de contract investitorul nu este obligat să investească în bunul public. La finalizarea contractului bunul public este transferat, cu titlu gratuit, autorității publice, în bună stare și liber de orice sarcină sau obligație, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002;

e) reabilitare - operare - transfer (ROT) - un contract între autoritatea publică și investitor, în care bunul public este transferat investitorului. Investitorul finanțează, reabilitează, operează și întreține bunul public pentru o anumită perioadă, care nu poate depăși 50 de ani. După această perioadă bunul public este transferat, cu titlu gratuit, autorității publice, în bună stare și liber de orice sarcină sau obligație, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002.

3. Principii de bază

3.1. Procedura de selecționare a investitorilor eligibili are la bază principiul competiției libere între potențialii investitori.

3.2. Evaluarea candidaturilor investitorilor se face strict în concordanță cu un set de criterii precis cuantificabile, stabilit și aprobat de autoritatea publică și precizat atât în documentul atașat, cât și în anunțul de intenție.

3.3. Comisia de evaluare a scrisorilor de intenție este obligată să păstreze confidențialitatea absolută a tuturor informațiilor și conținutului tuturor documentelor puse la dispoziție de investitori.

3.4. Pe tot parcursul procedurii de primire de scrisori de intenție și de evaluare a acestora autoritatea publică și comisia de evaluare vor respecta următoarele elemente cheie ale procesului:

a) Respectarea programului de desfășurare a procedurii, stabilit de autoritatea publică

Procedura de selecție trebuie să se desfășoare în strictă concordanță cu programul stabilit și aprobat anterior de autoritatea publică.

b) Claritatea comunicării cerințelor autorității publice

Cerințele autorității publice, orice element prevăzut a prezenta un risc pentru proiect, precum și restricțiile pentru bunul mers al proiectului trebuie să fie clare pentru a fi bine înțelese și efectiv comunicate investitorilor.

c) Probitate și independență

Pe tot parcursul procesului de evaluare membrii comisiei de evaluare trebuie să facă dovada unei probități morale și profesionale absolute, asumată prin declarații de confidențialitate și de imparțialitate, ale căror modele sunt prevăzute în anexele nr. 1.1 și 1.2.

4. Etapele procesului de definire a proiectului public-privat și de selecție a scrisorilor de intenție

4.1. Procesul de definire a proiectului public-privat și de selecție a investitorilor capabili să realizeze proiectul se desfășoară în etape, după cum urmează:

a) elaborarea și aprobarea studiului de fezabilitate de către autoritatea publică;

b) elaborarea documentului atașat la anunțul de intenție;

c) constituirea comisiei de evaluare a scrisorilor de intenție de către autoritatea publică și numirea ei prin ordin sau decizie, după caz;

d) elaborarea și aprobarea criteriilor de evaluare, grilelor de punctaj și a modului de tratare a scrisorilor de intenție întârziate sau primite nesigilate și aprobarea acestora prin decizie/ordin de către autoritatea publică;

e) publicarea anunțului de intenție;

f) distribuirea, fără plată, a documentului atașat la anunțul de intenție;

g) primirea și înregistrarea plicurilor ce conțin scrisorile de intenție elaborate de investitorii interesați;

h) convocarea comisiei de evaluare și deschiderea plicurilor conținând scrisorile de intenție în prezența tuturor membrilor comisiei;

i) evaluarea scrisorilor de intenție și a documentelor anexate la acestea;

j) întocmirea raportului de evaluare, adjudecare și prezentarea acestuia autorității publice spre aprobare;

k) invitarea investitorilor selectați la negocierea și semnarea acordului de proiect.

5. Condiții generale privind întocmirea documentului atașat la anunțul de intenție

5.1. Documentul atașat la anunțul de intenție reprezintă un element deosebit de important în procesul de selecție a investitorilor eligibili. Scopul acestui document este:

- avizarea formală a potențialilor investitori cu privire la proiectul public-privat și la serviciile pe care autoritatea publică se așteaptă să le găsească pe piață;

- să informeze potențialii investitori despre programul de implementare vizat, criteriile de evaluare și pașii care urmează să fie efectuați în implementare;

- pe baza acestuia să se primească scrisori de intenție din partea investitorilor potențiali, care să permită autorității publice să își formuleze un punct de vedere privind investitorii capabili să realizeze proiectul public-privat cât mai aproape posibil de obiectivele proiectului.

5.2. Documentul atașat trebuie să furnizeze informații suficiente și coerente pentru ca potențialii investitori să prezinte scrisori de intenție complete pe baza cărora autoritatea publică să facă o selecție fundamentată.

6. Elaborarea documentului atașat

6.1. Documentul atașat trebuie să conțină informații suficiente pentru a permite investitorilor potențiali să își formuleze un punct de vedere în ceea ce privește capacitatea tehnică, economică și financiară necesară pentru realizarea proiectului public-privat și totodată să ofere clarificări asupra riscurilor proiectului și modului în care se va face distribuția riscurilor între autoritatea publică și investitor.

6.2. Documentul atașat trebuie să includă cel puțin:

- a) o scurtă descriere a autorității publice inițiatoare, împreună cu atribuțiile și responsabilitățile sale legate de proiectul public-privat;

- b) o descriere sumară a proiectului public-privat, a obiectivelor sale și a modului în care se încadrează în strategia și prioritățile autorității publice;

- c) propunerea de distribuție a riscurilor de proiect (matricea de distribuție a riscurilor);

- d) detalii privind categoria și tipurile de bunuri și servicii pe care trebuie să le furnizeze investitorul în cadrul proiectului public-privat;

- e) calendarul proiectului public-privat, incluzând datele momentelor cheie pentru implementarea proiectului;

f) restricțiile specifice relevante, incluzând nivelul de finanțare din partea autorității publice, dacă este cazul;

g) principiile comerciale aplicabile, incluzând mecanismele de plată propuse în cadrul proiectului public-privat (până la nivelul la care acesta a fost deja previzionat de autoritatea publică);

h) detalii privind baza de evaluare a scrisorilor de intenție care trebuie să acopere, fără a se limita la acestea, următoarele:

- performanțele anterioare ale investitorului în realizarea de proiecte similare;

- balanța capacităților și expertizei membrilor asociației de investitori, precum și capacitatea acestora de a lucra împreună;

- capacitatea investitorului de a îndeplini cerințele financiare ale proiectului public-privat;

- probitate demonstrată a fiecărui membru în asociația de investitori;

i) termenii și condițiile generale ale documentului atașat, incluzând:

- o declarație a autorității publice, din care să reiasă clar faptul că aceasta își rezervă în mod exclusiv și necontestabil dreptul de a nu continua proiectul public-privat;

- declararea faptului că autoritatea publică nu va rambursa nici unuia dintre investitorii participanți la selecție costurile realizate de aceștia ca urmare a pregătirii scrisorilor de intenție sau altor activități desfășurate pe timpul negocierilor;

- detalii privind modul în care vor fi protejate drepturile de proprietate intelectuală menționate în scrisoarea de intenție și anexele sale. În mod obișnuit autoritatea publică trebuie să dea garanții că informațiile prezentate de ofertant în scrisoarea de intenție nu vor fi divulgate; totuși autoritatea publică își rezervă dreptul de a utiliza unele comentarii ale investitorilor în etapele următoare de pregătire a proiectului public-privat;

- declararea faptului că autorității publice nu i se poate cere și aceasta nu are intenția de a da nici un fel de relații privind documente sau informații extrase din dosarele celorlalți ofertanți, ci numai date referitoare la propria ofertă;

- formatul, data și locul primirii scrisorilor de intenție;

j) informațiile pe care investitorii trebuie să le prezinte în răspunsul lor. Acestea includ cel puțin:

- detalii privind investitorul, incluzând detalii pentru fiecare membru al asociației de investitori, dacă acesta este o asocierie, natura și forma relației dintre aceștia și condițiile generale ale acordului dintre aceștia, în cazul în care investitorul intenționează să formeze o companie de proiect;

- o imagine generală a propunerii de abordare a proiectului

public-privat - numai la nivelul necesar pentru a garanta faptul că orice soluție creativă a investitorului va fi inclusă în acordul de proiect - și pentru a demonstra că investitorul înțelege cerințele autorității publice;

- informații privind expertiza și capacitatea investitorului și, de asemenea, justificarea posibilității de satisfacere a cerințelor proiectului;

- detalii privind poziția financiară a fiecărui membru al asociației de investitori, precum și posibilele surse financiare colaterale, dacă este cazul;

- informații privind cerințele de confidențialitate și eventualele posibile conflicte de interes;

- confirmarea că nici investitorul și nici membrii asociației de investitori nu au un conflict de interese actual sau potențial;

- evidența/dovada capacității investitorului de a gestiona nivelul propus de alocare a riscurilor.

6.3. Anunțul de intenție și documentul atașat sunt supuse aprobării conducătorului autorității publice, împreună cu programul de desfășurare a procedurii de selecție, comisia de evaluare a scrisorilor de intenție, criteriile de evaluare, grilele de punctaj și modul de tratare a scrisorilor de intenție întârziate sau primite nesigilate.

6.4. Conținutul general al documentului atașat este prezentat în anexa nr. 1.3.

6.5. Structura și formatul standard ale scrisorilor de intenție sunt prezentate în anexa nr. 1.4.

7. Anunțul de intenție

7.1. În conformitate cu prevederile art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002, autoritatea publică este obligată să publice un anunț de intenție în Monitorul Oficial al României, Partea a VI-a. În anexa nr. 1.5 este prezentat modelul anunțului de intenție.

7.2. Pentru a oferi tuturor părților interesate posibilitatea de a răspunde la anunțul de intenție autoritatea publică poate să publice același anunț prin mass-media și, concomitent, să transmită un exemplar al cererii către eventualii candidați cunoscuți ca având capacitatea de a îndeplini cerințele proiectului public-privat.

7.3. Autoritatea publică este obligată să distribuie documentul atașat tuturor investitorilor interesați.

7.4. În funcție de natura proiectului public-privat, autoritatea publică poate organiza întâlniri pregătitoare cu părțile interesate în același timp. Aceste întâlniri vor avea ca unic scop prezentarea de către autoritatea publică a intențiilor și necesităților sale în legătură cu proiectul.

7.5. Autoritatea publică, în baza eventualelor propuneri ale investitorilor, nu poate aduce modificări la anunțul de intenție, dar

poate lua în considerare acele propuneri formulate care pot conduce la îmbunătățirea proiectului public-privat, în cadrul negocierilor.

8. Prezentarea scrisorilor de intenție

8.1. În limita termenului specificat în anunțul de intenție investitorii transmit autorității publice scrisoarea de intenție sigilată. Până la expirarea termenului de 60 de zile, precizat la art. 5 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002, autoritatea publică este obligată să păstreze securitatea și integritatea pachetelor sigilate conținând scrisorile de intenție.

8.2. Scrisorile de intenție pot fi transmise prin poștă, curier rapid sau depuse direct de un reprezentant al investitorului la adresa menționată în anunțul de intenție, cu confirmare de primire. Investitorii interesați își asumă integral orice risc legat de prezentarea scrisorilor de intenție în termenul, sub forma și în modalitatea de predare solicitate în anunțul de intenție.

8.3. Autoritatea publică nu își asumă nici un fel de responsabilitate pentru scrisorile de intenție pierdute, întârziate sau care au fost recepționate fără sigilii, indiferent de cauza care a produs acest eveniment.

8.4. Autoritatea publică este în drept să hotărască procedura de tratare a scrisorilor de intenție întârziate sau nesigilate.

9. Comisia de evaluare a scrisorilor de intenție

9.1. Pentru evaluarea scrisorilor de intenție autoritatea publică numește prin decizie sau ordin, după caz, o comisie de evaluare compusă din specialiști din cadrul autorității publice. Prin aceeași decizie sau ordin, după caz, este numit și președintele comisiei. Comisia poate fi completată și cu specialiști din afara autorității inițiatoare.

9.2. Printre persoanele numite în comisia de evaluare trebuie să se numere cel puțin un specialist tehnic, financiar și un consilier juridic specializat în contracte comerciale.

9.3. Autoritatea publică poate opta pentru utilizarea unor agenți economici sau consultanți de specialitate, pe bază de contract, în vederea întăririi capacității de evaluare a comisiei.

9.4. Selecția agenților economici sau a consultanților de specialitate pentru participarea la comisiile de evaluare se face prin selecție de oferte.

9.5. Persoanele nominalizate în comisia de evaluare vor depune o declarație formală de imparțialitate și una de confidențialitate.

10. Deschiderea scrisorilor de intenție și evaluarea acestora

10.1. La data și ora stabilite comisia de evaluare se întrunește în vederea deschiderii scrisorilor de intenție. Desfășurarea procesului de deschidere a scrisorilor de intenție este descrisă într-un proces-

verbal de ședință semnat de toți membrii prezenți la deschidere.

10.2. La ședința de deschidere a scrisorilor de intenție nu pot participa decât membrii nominalizați în decizia de numire. Reprezentarea membrilor de către alte persoane nu este permisă.

10.3. Evaluarea scrisorilor de intenție se face de către fiecare membru al comisiei pe baza criteriilor de evaluare și a grilelor de punctaj aprobate de autoritatea publică.

10.4. Examinarea scrisorilor de intenție în afara locului desemnat în mod expres pentru această activitate este interzisă.

10.5. Membrii comisiei de evaluare sunt obligați să păstreze confidențialitatea absolută asupra oricăror documente, date și informații conținute sau atașate la scrisorile de intenție. Nerespectarea confidențialității absolute atrage consecințele stabilite de reglementările în vigoare.

10.6. În termen de 30 de zile de la data limită de depunere a scrisorilor de intenție comisia de evaluare este obligată să se întrunească pentru finalizarea procedurii de selecție și întocmirea recomandărilor sale către autoritatea publică.

10.7. Rezultatul evaluării și recomandările propuse de comisie sunt menționate într-un proces-verbal de evaluare a scrisorilor de intenție, redactat și semnat de toți membrii comisiei și aprobat de autoritatea publică.

10.8. Procesul-verbal de evaluare va include lista investitorilor selecționați și motivele neselecționării celorlalți investitori. Decizia comisiei de evaluare se adoptă cu majoritatea calificată a două treimi din numărul membrilor săi. Președintele comisiei de evaluare a scrisorilor de intenție are drept de veto.

10.9. Membrii comisiei de evaluare care votează împotriva vor menționa în scris motivele deciziei lor. Autoritatea publică nu are dreptul de a lua nici un fel de măsuri administrative sau coercitive împotriva acestor membri.

10.10. Membrii comisiei de evaluare sunt indemnizați de autoritatea publică într-un quantum stabilit prin decizia acesteia de numire a comisiei de evaluare, în limita sumelor prevăzute în bugetul autorității publice cu această destinație.

10.11. Tentativa investitorilor de a influența unul sau mai mulți membri ai comisiei de evaluare conduce automat la eliminarea investitorului în cauză din procesul de analiză și selecție.

10.12. Comisia de evaluare își încetează funcționarea o dată cu aprobarea raportului de evaluare de către autoritatea publică.

11. Pregătirea și semnarea acordului de proiect

11.1. În conformitate cu prevederile art. 6 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002, autoritatea publică încheie cu fiecare dintre investitorii selecționați un acord de proiect.

11.2. Acordul de proiect definește precis obligațiile și drepturile părților, precum și modalitățile de stingere a obligațiilor reciproce pe durata negocierilor.

11.3. Conținutul și forma acordului de proiect se negociază de reprezentanți ai autorității publice cu fiecare dintre investitorii selecționați, plecându-se de la acordul de proiect-cadru prezentat în anexa nr. 1.6.

11.4. La fiecare acord de proiect se anexează scrisoarea de intenție a investitorului împreună cu documentele atașate prezentate de investitor, anexă care devine parte integrantă a acestui acord.

11.5. Anexele nr. 1.1 - 1.7 fac parte integrantă din prezentele norme metodologice.

ANEXA 1.1

la normele metodologice

DECLARAȚIE DE CONFIDENȚIALITATE

Subsemnatul ....., membru în comisia de
(nume, prenume, date de identificare)
evaluare a scrisorilor de intenție pentru selecția investitorilor
capabili să realizeze proiectul .....,
(se denumește proiectul)

declar pe propria răspundere următoarele:

Prin termenul informație înțeleg orice dată, document, grafic, hartă, planuri de execuție, programe de calculator, baze de date și altele asemenea stocate prin orice mijloc și, de asemenea, orice informație pusă la dispoziție de autoritatea publică sau de investitor în legătură directă ori indirectă cu proiectul sau cu activitatea autorității publice.

Voi trata orice informație la care am acces sau mi-a fost dată ori adusă la cunoștință drept secretă și confidențială și nu o voi transmite unei terțe părți fără aprobarea în scris a autorității publice.

Această obligație nu se aplică în cazul în care transmiterea se face ca o consecință a unei obligații legale în vigoare.

Informațiile pe care le dețin le voi folosi în unicul scop de a efectua evaluarea scrisorilor de intenție pentru proiect.

Mă angajez să nu copiez, să nu multiplic și să nu reproduc informația fără aprobarea conducătorului autorității publice și să nu permit persoanelor din afara comisiei de evaluare să intre în contact cu informația și voi lua toate măsurile rezonabil posibil pentru a împiedica accesul la informația aflată sub controlul meu, precum și copierea acesteia.

Voi restitui imediat, la cererea autorității publice, toate informațiile secrete sau confidențiale aflate în posesia ori sub controlul meu.

Voi informa imediat autoritatea publică dacă am cunoștință despre orice acces neautorizat la orice informație și modul în care a avut loc acest acces.

Dau prezenta declarație de confidențialitate pe propria răspundere, cunoscând prevederile legale române cu privire la confidențialitatea și păstrarea secretului informației.

Numele și prenumele .....

Data .....

Semnătura .....

ANEXA 1.2

la normele metodologice

DECLARAȚIE DE IMPARȚIALITATE

Subsemnatul .....

(se înscrie numele întreg)

angajat al .....

(se înscriu denumirea și adresa)

declar pe propria răspundere că nu am:

- nici un interes financiar în .....

(titlul proiectului public-privat)

- nici un interes financiar față de oricare potențial investitor interesat;

- nici o rudă sau prieten apropiat având interese financiare în legătură cu subiectul sau cu potențialii investitori interesați;

- nici o afinitate sau înclinație personală care ar putea să îmi afecteze deciziile în legătură cu procesul de selecție;

- nici o obligație personală sau debite financiare ori de altă natură față de nici un investitor, care ar putea să îmi afecteze deciziile în legătură cu procesul de selecție; sau

- nici un alt conflict de interese, cu excepția următoarelor:

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

Mă angajez să prezint o nouă declarație care să prezinte în detaliu orice conflict, conflict potențial sau conflict aparent care ar

putea apărea pe parcursul procesului pentru care am fost nominalizat, de îndată ce o astfel de situație s-ar ivi. În această situație fiind, mă angajez să accept orice măsură dispusă de autoritatea publică care m-a nominalizat, inclusiv înlocuirea mea.

Semnătura .....

Data .....

ANEXA 1.3*)

la normele metodologice

*) Anexa nr. 1.3 este reprodusă în facsimil.

Conținutul cadru al documentului atașat

Această anexă detaliază principalele părți și conținutul cadru al documentului atașat anunțului de intenție. Textul următor reprezintă un model de sprijin pentru autoritatea publică în vederea elaborării documentului atașat.

În practică fiecare document atașat trebuie să fie elaborat ținând cont de necesitățile particulare ale proiectului și, din aceste considerente, capitolele și conținutul solicitat poate fi micșorat sau mărit.

Prezentarea documentului pe capitole:

Introducere

Acest capitol trebuie să ofere o viziune generală a proiectului și să confirme că acesta va fi dezvoltat în cadrul legal existent pentru parteneriatele public-private

Descriere generală

Acest capitol prezintă investitorilor poziția proiectului în contextul politicii generale a autorității publice și, totodată, face o introducere a proiectului și scopurilor sale. Printre acestea se includ:

- O sumară descriere a investițiilor făcute în legătură cu viitorul proiect.

- Descrierea autorității publice inițiatoare împreună cu statutul său și cu obiectivele sale în raport cu politica guvernului (autorității locale) referitoare la acest proiect.

Proiectul

Acest capitol oferă investitorilor informațiile necesare pentru înțelegerea proiectului și scopurilor sale. Informațiile conținute trebuie să cuprindă

- Identificarea obiectivelor proiectului și a serviciilor pe care autoritatea publică dorește să le obțină.
- Detalii privind amplasamentul și caracteristicile proiectului.
- Referințe cu privire la orice considerație de mediu care este cunoscută ca având impact asupra proiectului.
- Standardele tehnice ale proiectului.

Alocarea riscului

Acest capitol trece în revistă alocarea riscurilor de proiect acceptabilă pentru autoritatea publică cu indicarea acelor categorii pentru care autoritatea publică este dispusă să negocieze. De asemenea secțiunea include matricea de repartiție a riscurilor de proiect care detaliază fiecare risc major și cui îi va fi alocat fiecare risc. Anexa 1.7 la prezentele norme metodologice prezintă cadrul general al matricei de risc și distribuția acestuia între parteneri.

Evaluare

Acest capitol identifică elementele cheie de calcul, cum ar fi:

- Sursele potențiale de venit
- Valori de bază privind plăți în cadrul contractului
- Perioade de contract
- Durata proiectului, etc.

Principii comerciale aplicabile

Acest capitol se include pentru a informa investitorii despre cerințele comerciale ale proiectului, permițându-le să își formeze o imagine asupra capacității lor de a putea gestiona proiectul. Acestea pot include detalii privind modul de operare, cerințele de operare și modul în care se face aceasta, furnizarea de capital și echipamente, leasingul, responsabilități privind obținerea de aprobări, planificarea implementării, măsuri de protecția mediului, dezvoltări ulterioare. Toate aceste elemente vor putea fi luate în considerare la fazele următoare de selecție a investitorilor.

Procesul de evaluare

Acest capitol detaliază procesul de evaluare.

Criterii de evaluare

Acest capitol detaliază criteriile de evaluare a scrisorilor de intenție.

Criteriile fixate trebuie să se refere strict la capacitatea investitorului de a îndeplini cerințele autorității publice. Autoritatea publică va trebui să stabilească clar modul în care criteriile fixate se reflectă asupra fiecărui posibil membru al unei eventuale asocieri. Criteriile trebuie să includă:

Finanțare:

- Capacitatea financiară a asociației de investitori, resursele sale financiare, credibilitatea acestora pe piețele financiare și ultimele ratinguri acordate acestora de instituțiile internaționale de rating (Moody, Standard & Poors, etc.), în cazul proiectelor mari, sau alte dovezi concludente pentru celelalte proiecte.

- Nivelul angajamentelor financiare pe care participanții la asociere doresc să le mobilizeze și sursa dovedită a acestora.

Aspecte comerciale:

- Demonstrarea faptului că asociația a înțeles alocarea riscurilor de proiect.

- Modul în care investitorul acceptă matricea riscurilor de proiect.

Furnizarea proiectului:

- Demonstrarea capacității de îndeplinire a cerințelor de realizare a proiectului așa cum a fost el solicitat prin anunțul de intenție.

- Capacitate demonstrată de a realiza proiecte similare.

- Capacitate demonstrată de a realiza proiectul și nivelul de servicii cerut la un cost competitiv.

- Angajamentele curente ale investitorului și a fiecăruia din membrii asocierii, dacă este cazul.

- Modalitatea globală de abordare a proiectului (ca o modalitate de demonstrare a înțelegerii proiectului).

- Demonstrarea faptului că fiecare și toți membrii unei asociații se angajează să participe la proiect.

- Orice detalii privind disputele comerciale anterioare.

Capacitate și experiență similară

- Demonstrarea capacității investitorului și membrilor asociației în vederea realizării proiectului.

- Capacitatea de a de a realiza proiectul în condițiile de calitate solicitate.

- Programul de asigurare a calității pentru proiect.

Termeni și condiții generale

Acest capitol detaliază termenii și condițiile în care se prezintă scrisorile de intenție. Printre acestea se includ:

- Responsabilitatea investitorilor de a îndeplini, pe parcursul întregului proces de selecție și negociere, toate cerințele normative și legale.

- Data de închidere a perioadei de primire a scrisorilor de

intenție și locul unde se prezintă acestea, incluzând modalitățile de tratare a scrisorilor întârziate sau primite nesigilate.

Numărul de copii și formatul scrisorilor de intenție și ale documentelor atașate precum și modul de prezentare a acestora (ambalare, sigilare, etc.)

-Detalii privind cererile de clarificare și modul lor de tratare. - Dreptul exclusiv al autorității publice de a solicita informații suplimentare și referințe de la terți, în legătură cu oricare document sau informație furnizate de investitor.

- Dreptul autorității publice de a cere orice informație suplimentară. - Modul în care vor fi protejate drepturile de proprietate intelectuală. - Solicitarea expresă ca toți investitorii să păstreze confidențialitatea absolută asupra datelor furnizate de autoritate.

- Declararea explicită a faptului că investitorii acceptă că scrisorile de intenție și toate documentele depuse devin proprietatea autorității publice care le-a solicitat.

- Notificarea faptului că autorității publice nu i se poate cere și aceasta nu are intenția de a da nici un fel de relații privind documente sau informații extrase din dosarele celorlalți ofertanți, ci numai date referitoare la propria ofertă;

Drepturi exclusive

Acest capitol are ca scop să prezinte drepturile exclusive ale autorității publice. Acestea vor include:

- Neacceptarea responsabilității autorității publice pentru orice pierderi generate din interpretarea eronată sau omisivă de către investitori a documentelor prezentate acestora.

- O declarație explicită a faptului că investitorii nu vor avea nici un fel de legătură directă cu oricare din membrii comisiei de evaluare sau cu funcționarii sau apropiații care i-ar putea influența în procesul evaluării și că orice astfel de tentativă conduce automat la eliminarea din procesul de evaluare a investitorului în cauză.

- O declarație prin care investitorul acceptă irevocabil că nu va avea dreptul de a pretinde autorității publice nici un fel de despăgubiri în legătură directă sau indirectă cu deciziile acesteia.

- Notificarea faptului că autoritatea publică are dreptul exclusiv și irevocabil de a accepta sau de a nu accepta oricare sau toate scrisorile de intenție și de a continua sau opri procesul de selecție după ce au fost depuse scrisorile de intenție.

- Notificarea faptului că autoritatea publică nu are nici o obligație contractuală sau de altă natură ca rezultat al acestui proces de selecție.

- Notificarea faptului că autoritatea publică își asumă responsabilitatea pentru erorile sau omisiunile din documentul atașat.

ANEXA 1.4*)

la normele metodologice

*) Anexa nr. 1.4 este reprodusă în facsimil.

Formatul standard pentru Scrisorile de intenție

Scrisorile de intenție trebuie structurate pe anexe separate prezentate de investitor și care trebuie să includă următoarele:

Identificarea investitorului

- Detalii cu privire la identitatea companiei sau companiilor care își exprimă intenția (incluzând toți membrii oricărei asocieri).
- Natura și structura fiecărei părți participante la asociere. - Legătura legală și financiară între membrii asocierii. - Banca sau băncile care vor asigura finanțarea.
- Detalii privind toți consultanții sau consilierii care avizează asocierea și/sau membrii acesteia.
- Numele persoanelor de contact precum și numerele de telefon, fax și adresele de corespondență.
- Orice altă informație considerată relevantă de investitor.

Realizarea proiectului

- O descriere a modului de abordare a proiectului
- Un sumar al bunurilor, echipamentelor și tehnologiilor care vor fi folosite în realizarea proiectului.
- Demonstrarea capacității investitorului de a îndeplini obiectivele definite ale proiectului.
- Detalii cu privire la programul de asigurare a calității.

Capacitate tehnică și experiență

- Demonstrarea capacității tehnice de a realiza proiectul și de a îndeplini condițiile de operare cerute.
- Capacități, experiență, resurse și expertiză demonstrată prin proiecte anterioare de mărime și complexitate similară.
- Capacitate demonstrată de a realiza proiectul în limitele de timp și bugetul prevăzut.
- Experiență dovedită în managementul de proiect.
- Capacitatea tuturor consultanților, contractanților și subcontractanților propuși.
- Experiență demonstrată în relații cu autorități publice. - Experiență demonstrată în realizarea de proiecte în parteneriat public-privat.

Capacitate financiară

- Informații financiare, auditate de o companie independentă pentru proiectele mari, pentru ultimii trei ani de activitate ai fiecărui investitor sau fiecăruia din membrii asocierii.
- Demonstrarea capacității financiare de a realiza proiectul, incluzând sursele proprii și cele atrase cu specificarea acestora.
- Demonstrarea angajamentului financiar al tuturor părților participante la asocierie.
- Investitorul trebuie să prezinte modul și tipul garanțiilor financiare care ar fi necesare din partea autorității publice, dacă este cazul, pentru asigurarea resurselor de realizare a proiectului.

Aspecte comerciale

- Indicarea modului preferat de abordare a finanțării incluzând natura și structura capitalurilor și resurselor atrase prevăzute a fi utilizate.
- Demonstrarea înțelegerii distribuției riscurilor și a modalităților de abordare.
- Comentarii la oricare din aspectele comerciale prezentate de autoritatea publică.

Aspecte legale

- Declarație a fiecărui membru al asocierii privind conflictele de interese existente sau prevăzute în dezvoltarea proiectului.
- Acordul scris pentru orice acțiune a autorității publice în vederea investigării probității asocierii de investitori sau a membrilor acesteia.
- Declarație prin care investitorul acceptă în totalitate cerințele de confidențialitate sau care vor fi cerute de autoritatea publică.

Alte cerințe

- Scrisoarea de intenție va fi semnată de managerul general al investitorului și de fiecare din managerii generali ai membrilor asocierii cu anexarea documentelor de autorizare a semnăturii.
- Scrisoarea de intenție trebuie să includă acordul explicit cu privire la solicitările autorității publice privind dreptul de proprietate intelectuală, renunțarea la orice drept de a solicita daune, rambursare de costuri sau să conteste oricare sau toate deciziile autorității publice precum și certificarea explicită a faptului că a furnizat toate documentele cerute pentru exprimarea intenției.
- Investitorul va prezenta o declarație pe proprie răspundere privind bonitatea sa.
- Investitorul va atașa dovada faptului că și-a onorat toate obligațiile fiscale în România și în țara de rezidență, după caz.
- Investitorul va prezenta o declarație referitoare la faptul că

asocierea și membrii acesteia sunt eligibili pentru realizarea proiectului.

- Investitorii vor prezenta documentul atașat cel puțin în original și copie, în limba engleză și în traducere legalizată în limba română.

ANEXA 1.5

la normele metodologice

FORMATUL STANDARD AL ANUNȚULUI DE INTENȚIE

ANUNȚ DE INTENȚIE

.....
(denumirea și adresa autorității publice)

intenționează să promoveze implementarea unui proiect de parteneriat public-privat pentru .....
(se numește proiectul)

Descrierea proiectului public-privat

(Se descriu cadrul general și obiectivele proiectului, incluzând politica autorității publice în domeniul în care este inclus proiectul public-privat.)

Principalele caracteristici tehnice ale proiectului public-privat sunt:

-
-
-

Modalități de realizare

Proiectul public-privat va fi realizat de un investitor selecționat în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat.

Capacitatea investitorilor interesați

Pentru a putea fi precalificați investitorii sau asocierile de investitori interesați vor trebui să demonstreze:

- capacitatea tehnică de a realiza proiectul public-privat propus;
- experiență, resurse și expertiză în proiecte similare ca anvergură;
- experiență managerială în domeniu;
- capacitatea financiară de a atrage și gestiona în întregime și

pe cont propriu resursele financiare pentru un astfel de proiect.

De asemenea, investitorii vor accepta asumarea unei părți din riscurile proiectului pe baza unei matrice de distribuție a riscurilor, propusă de autoritatea publică.

Documentul atașat la anunțul de intenție poate fi procurat fără plată de la sediul autorității publice, situat în ..... tel. ...., fax .....

Data limită de depunere a scrisorilor de intenție este .....

Relații suplimentare se pot obține de la .....

(se înscriu denumirea autorității publice, adresa, numere de telefon, fax, precum și numele și funcția persoanei numite să dea relații)

ANEXA 1.6

la normele metodologice

ACORD DE PROIECT

Prezentul acord intră în vigoare la data de ..... și este încheiat între .....

șautoritatea publică (denumire, adresă, reprezentare)ș
denumit/denumită în continuare Autoritate publică, și

șinvestitorul sau liderul asociației de investitori (denumire, adresă, reprezentare)ș
denumit/denumită în continuare Investitor.

Entitățile menționate mai sus vor fi denumite colectiv părți sau individual parte.

Având în vedere că:

(A) Autoritatea publică este decisă să realizeze .....

(se nominalizează proiectul)

denumit în continuare Proiectul;

(B) Autoritatea publică intenționează ca Proiectul să fie realizat pe baza unui contract de parteneriat public-privat, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 16/2002, și în acest scop a selecționat un număr de potențiali investitori care, în opinia sa și pe baza documentelor furnizate pe propria răspundere de investitorii interesați, sunt capabili de realizarea Proiectului, printre aceștia numărându-se și Investitorul;

(C) Investitorul, în numele și asumându-și responsabilitatea

solidar cu oricare și cu toți partenerii și subcontractanții săi, enumerați în anexa ..... la prezentul acord, precum și cu alți parteneri sau subcontractanți care ar putea fi atrași în realizarea Proiectului, este gata să procure sursele financiare și tehnice pentru a realiza Proiectul;

(D) în scopul realizării Proiectului Investitorul este gata să intre în negociere cu Autoritatea publică, în vederea încheierii unui contract de parteneriat public-privat având ca scop realizarea Proiectului în condițiile cerute de Autoritatea publică,

părțile convin următoarele:

1. Responsabilitățile Autorității publice

Autoritatea publică se angajează:

a) să realizeze pe cheltuiala sa un studiu de fezabilitate care să reprezinte baza negocierii unui contract de parteneriat public-privat șdacă studiul de fezabilitate nu este deja disponibil;

b) să furnizeze Investitorului spre consultare rapoartele intermediare și raportul final ale studiului de fezabilitate;

c) să numească o echipă de negociatori care să acopere aspectele tehnice, comerciale/financiare și legale ale Proiectului;

d) să faciliteze accesul Investitorului la orice date, informații, studii, statistici și, în general, la orice document care, în opinia Autorității publice, ar putea clarifica oricare dintre aspectele tehnice, economice și financiare ale Proiectului;

e) să sprijine Investitorul în procesul de clarificare a statutului proprietăților care vor fi incluse în Proiect sau care facilitează accesul la acestea;

f) să întreprindă toate măsurile pe care le consideră necesare pentru bunul mers al negocierilor;

g) să respecte confidențialitatea absolută pe parcursul negocierilor și să protejeze, atunci când este cazul, drepturile de autor generate de propunerile sau soluțiile oferite de Investitor.

2. Responsabilitățile Investitorului

Investitorul se obligă:

a) să numească o echipă de negociatori care să acopere aspectele tehnice, comerciale/financiare și legale ale Proiectului și să îi acorde depline puteri pentru a negocia;

b) să negocieze cu bună-credință și în limita timpului fixat prin prezentul acord de proiect;

c) să procure și/sau să pună la dispoziție Autorității publice, la cererea acesteia sau din proprie inițiativă, toate documentele disponibile care ar putea fi cerute de Autoritatea publică pentru

clarificarea oricărui punct de negociere;

d) să pună la dispoziție Autorității publice toate rezultatele vizitelor sale pe teren, măsurători, inspecții și în general toate datele care, în opinia sa, ar putea întregi imaginea Proiectului;

e) să respecte confidențialitatea absolută pe parcursul negocierilor și să protejeze, atunci când este cazul, drepturile de proprietate intelectuală generate de propunerile sau soluțiile oferite de Autoritatea publică;

f) să restituie toate studiile, documentele, rapoartele sau altele asemenea puse la dispoziția sa de Autoritatea publică;

g) să informeze imediat și în scris Autoritatea publică despre orice modificare a statutului său sau al asociațiilor și subcontractanților săi, a poziției sale financiare, a apariției unui conflict de interese și, în general, a oricărei și tuturor situațiilor care aduc schimbarea elementelor incluse în scrisoarea de intenție sau care ar prejudicia în vreun fel continuarea negocierilor.

3. Durata acordului de proiect

3.1. Acest acord de proiect intră în vigoare la data semnării și încetează la data de ....., indiferent dacă părțile finalizează sau nu negocierile ori dacă părțile ajung sau nu la încheierea unui contract de parteneriat public-privat.

3.2. Calendarul negocierilor este atașat la prezentul acord de proiect și face parte integrantă din acesta.

3.3. Acest acord de proiect își încetează aplicabilitatea automat în momentul intrării în vigoare a contractului de parteneriat public-privat, dacă aceasta a survenit înainte de limita de timp menționată la clauza 3.1.

4. Clauze organizatorice

4.1. Părțile se angajează să analizeze și să hotărască dacă este necesară înființarea unei companii de proiect.

4.2. În cazul în care realizarea proiectului impune crearea unei companii de proiect, părțile convin să elaboreze actul constitutiv al noii societăți și să stabilească relațiile dintre această companie și părți până la terminarea prezentului acord de proiect.

5. Clauze speciale

5.1. Autoritatea publică are dreptul exclusiv și necontestabil de a decide în orice moment și fără nici un fel de justificare să nu mai continue proiectul sau să modifice condițiile esențiale de realizare a acestuia până la intrarea în vigoare a unui contract de parteneriat public-privat.

5.2. Autorității publice nu i se poate cere rambursarea nici unui

cost, asociat direct sau indirect în legătură cu îndeplinirea prezentului acord.

5.3. Toate informațiile, studiile, documentele, sintezele, programele de computer, graficele, prezentările, hărțile, planurile și altele asemenea puse la dispoziție Investitorului de către Autoritatea publică sunt și rămân proprietatea exclusivă a Autorității publice. Copierea, multiplicarea și distribuirea lor de către Investitor prin orice mijloace este strict interzisă.

6. Alte clauze, stabilite în condițiile legii

7. Limba acordului de proiect

Limba care guvernează acordul de proiect este limba română.

Scrisoarea de intenție depusă și asumată de Investitor în numele și în contul tuturor asociațiilor și subcontractanților săi este anexată la prezentul acord de proiect și face parte integrantă din acesta.

Prin prezenta părțile au încheiat acest acord după cum urmează:

Pentru și în numele Pentru și în numele
Autorității publice, Investitorului,
.....
(semnătura) (semnătura)

Data .....

ANEXA 2

NORME METODOLOGICE

privind modul de elaborare a studiului de fezabilitate și a studiului de fezabilitate pentru proiectele de parteneriat public-privat, desfășurarea negocierilor cu investitorii selectați și conținutul standard al contractului de parteneriat public-privat

1. Definiții

1.1. Termenii utilizați în prezentele norme metodologice au același înțeles cu termenii definiți în Ordonanța Guvernului nr. 16/2002.

2. Studiul de fezabilitate

2.1. Studiul de fezabilitate reprezintă documentația care fundamentează necesitatea și oportunitatea realizării unei investiții.

2.2. Studiul de fezabilitate cuprinde principalele informații tehnice, economice și financiare ale proiectului public-privat. De asemenea, studiul de fezabilitate identifică principalele elemente de impact generate prin realizarea proiectului public-privat.

2.3. De regulă, studiul de fezabilitate este elaborat de autoritatea publică.

2.4. În cazurile în care autoritatea publică nu deține capacitatea organizatorică și tehnică pentru elaborarea studiului de fezabilitate, aceasta poate apela la serviciile unui consultant sau ale unei societăți comerciale specializate. Selecția consultantului se face pe baza prevederilor legale în vigoare.

2.5. Studiul de fezabilitate se aprobă de autoritatea publică în conformitate cu regulamentele proprii de organizare și funcționare.

3. Studiul de fezabilitate

3.1. Studiul de fezabilitate reprezintă documentația care cuprinde justificarea tehnică și economică a proiectului public-privat, precum și caracteristicile principale și indicatorii tehnico-economici ai acestuia. Rezultatele studiului de fezabilitate trebuie să ofere informații complete care să justifice că:

- a) proiectul poate fi realizat;
- b) au fost luate în considerare toate alternativele de realizare a proiectului;
- c) în cazul în care va fi realizat, proiectul răspunde cerințelor și politicilor autorității publice;
- d) proiectul beneficiază de închidere financiară și în cazul în care costul proiectului nu poate fi acoperit din venituri, care este sarcina financiară a autorității publice, cu încadrarea în prevederile legale.

3.2. Studiul de fezabilitate trebuie să acopere într-o manieră cantitativă principalele aspecte tehnice, financiare, economice, sociale, instituționale și de mediu ale proiectului public-privat.

3.3. Studiul de fezabilitate trebuie să identifice, să definească și să cuantifice în termeni financiari riscurile de proiect, generându-se totodată matricea preliminară de repartitie a riscurilor de proiect.

3.4. Studiul de fezabilitate se aprobă de autoritatea publică în conformitate cu regulamentele proprii de organizare și funcționare.

4. Pregătirea termenilor de referință pentru elaborarea studiului de fezabilitate

4.1. Studiul de fezabilitate este elaborat de autoritatea publică. Autoritatea publică poate apela la consultanți independenți în vederea elaborării studiului de fezabilitate.

4.2. Autoritatea publică selecționează consultantul în baza

următoarelor criterii:

- a) înțelegerea problematicii și a priorităților autorității publice;
- b) experiență în lucrări similare;
- c) cunoașterea situației locale;
- d) experiența și expertiza individuală a persoanelor din echipa de consultanță.

4.3. Modalitatea de desemnare a consultantului se stabilește de către autoritatea publică.

4.4. Activitatea consultantului se realizează potrivit termenilor de referință elaborați și aprobați de autoritatea publică. Termenii de referință fixează liniile directoare ale activității consultantului, precum și modul în care acesta prezintă rezultatele studiului.

4.5. Conținutul generic al termenilor de referință pentru elaborarea studiului de fezabilitate este următorul:

- a) generalități - se descriu contextul general și principalele obiective ale proiectului public-privat;
- b) scop și obiective - descrierea problemei/problemelor de rezolvat;
- c) domeniul acoperit de serviciile solicitate - descrierea activităților pe care trebuie să le efectueze consultantul și modul în care va fi utilizată informația;
- d) organizare, implementare - procedurile de monitorizare, revizuire și evaluare a activității consultantului, precum și modul în care progresa studiului;
- e) calificarea consultantului - capacitatea și experiența cerută consultantului și experților acestuia;
- f) rapoarte - numărul de rapoarte de fază și finale care trebuie prezentate de consultant și termenele de prezentare;
- g) resurse disponibile - orice fel de contribuție a autorității publice la elaborarea studiului de fezabilitate;
- h) programul de lucru - programul de lucru propus de autoritatea publică, cu menționarea datelor relevante pentru fiecare etapă;
- i) localizarea activității - locul unde se desfășoară activitatea consultantului;
- j) buget - o indicație a bugetului disponibil pentru consultanță;
- k) alte informații relevante - modul în care se face selecția, alte condiții speciale.

5. Elaborarea studiului de fezabilitate

5.1. După selecționarea consultantului autoritatea publică trebuie să ia toate măsurile care să asigure că studiul de fezabilitate este elaborat la un standard corespunzător și reflectă în totalitate cerințele și condițiile formulate în termenii de referință.

5.2. În vederea realizării acestor condiții autoritatea publică nominalizează un comitet de coordonare și supervizare a elaborării studiului de fezabilitate. Membrii comitetului de coordonare și supervizare sunt numiți de autoritatea publică din cadrul specialiștilor proprii, la care se pot adăuga experți de specialitate din afara autorității publice, în funcție de necesități.

5.3. Principalele atribuții ale comitetului de coordonare și supervizare sunt:

a) facilitarea accesului la documente, rapoarte, baze de date, măsurători și, în general, la orice informație disponibilă care ar putea servi la elaborarea studiului de fezabilitate;

b) facilitarea contactelor consultanților cu alte autorități publice și cu terți;

c) analizarea fiecărui raport intermediar și a raportului final, precum și formularea observațiilor și propunerilor de modificare;

d) avizarea îndeplinirii de către consultant a activităților desfășurate în fiecare fază;

e) întocmirea unui raport de avizare a finalizării studiului de fezabilitate și prezentarea acestuia autorității publice.

5.4. Studiul de fezabilitate trebuie să cuprindă cel puțin analiza următoarelor elemente:

I. Aspecte generale:

a) obiectivele pe termen lung, mediu și imediate ale proiectului public-privat;

b) contribuția proiectului public-privat la atingerea politicilor și priorităților în domeniu ale autorității publice;

c) identificarea beneficiarilor proiectului public-privat;

d) examinarea tuturor opțiunilor rezonabile;

e) identificarea și descrierea tuturor riscurilor de realizare a proiectului public-privat, măsurile care trebuie luate pentru reducerea lor și modul de distribuire a acestor riscuri între investitor și autoritatea publică.

II. Fezabilitatea tehnică:

a) modul în care proiectul public-privat poate fi realizat în condițiile definite;

b) eficiența, siguranța și abordabilitatea standardelor propuse pentru proiectul public-privat;

c) abordabilitatea și eficiența costurilor pentru tehnologia propusă în cadrul proiectului public-privat;

d) analiza tuturor elementelor luate în calcul pentru o bună operare și întreținere a infrastructurii și echipamentului cuprins în proiectul public-privat.

III. Fezabilitate economică și financiară:

a) abordabilitatea financiară a proiectului public-privat;

- b) perioada de recuperare a investiției;
- c) calculul profitului estimat pentru investitor;
- d) quantumul tarifelor percepute de la utilizatori;
- e) quantumul contribuției autorității publice la închiderea financiară a proiectului public-privat;
- f) justificarea implicării financiare directe a autorității publice pe baza beneficiilor indirecte;
- g) analiza proiecțiilor financiare în raport cu cerințele autorității publice.

IV. Aspecte de mediu - impactul proiectului public-privat asupra mediului și costul măsurilor de eliminare sau de reducere semnificativă a acestui impact

V. Aspecte sociale:

- a) identificarea grupurilor sociale afectate negativ și pozitiv de realizarea proiectului public-privat și cuantificarea acestor efecte;
- b) costul pierderilor la nivel de grupuri sociale și modalitățile de acoperire a acestora;
- c) analiza și cuantificarea impactului pozitiv asupra structurii și ocupării forței de muncă.

VI. Aspecte instituționale:

- a) identificarea aranjamentelor instituționale necesare pentru realizarea proiectului public-privat;
- b) stabilirea relațiilor dintre autoritatea publică și investitor, inclusiv analiza de oportunitate pentru crearea unei companii de proiect.

5.5. Conținutul standard al studiului de fezabilitate este prezentat în anexa care face parte integrantă din prezentele norme metodologice.

6. Auditul studiilor de fezabilitate existente

6.1. În situația în care autoritatea publică deține un studiu de fezabilitate elaborat cu mai mult de un an înainte sau elaborat în baza altor prevederi legale, aceasta trebuie să realizeze o reactualizare a acestuia.

6.2. Volumul revizuirii depinde de la caz la caz și trebuie să acopere cel puțin:

- a) actualizarea estimărilor inițiale prin corectarea elementelor care justifică necesitatea proiectului public-privat;
- b) actualizarea bilanțelor cost-beneficiu;
- c) completarea studiului existent pentru a răspunde convingător problemelor menționate la pct. 5.

6.3. Revizuirea studiului de fezabilitate se face de către un consultant independent pe baza termenilor de referință elaborați și aprobați de autoritatea publică.

7. Constituirea comisiilor de negociere și negocierea cu investitorii selecționați, pe baza rezultatelor studiului de fezabilitate

7.1. În conformitate cu prevederile art. 6 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002, autoritatea publică numește prin ordin sau decizie una sau mai multe comisii de negociere pentru stabilirea condițiilor de realizare a proiectului public-privat, pe baza rezultatelor studiului de fezabilitate și în conformitate cu prevederile acordului sau ale acordurilor de proiect încheiate cu fiecare dintre investitorii selecționați.

7.2. Pentru constituirea comisiilor de negociere autoritatea publică va trebui să identifice acele persoane care au capacitatea, experiența, probitatea și cunoștințele de specialitate care să asigure desfășurarea în bune condiții a procesului de negociere.

7.3. Asigurarea de către autoritatea publică a întregii logistici necesare și punerea la dispoziție comisiilor de negociere a tuturor datelor și informațiilor disponibile negociatorilor sunt obligatorii.

7.4. Pe timpul procesului de negociere comisiile de negociere trebuie să atingă și să clarifice cel puțin următoarele elemente:

a) identificarea responsabilităților autorității publice și ale investitorului;

b) fixarea responsabilităților legale ale autorității publice și ale investitorului;

c) identificarea clară a standardelor de performanță, facilitățile și echipamentele ce urmează să fie furnizate, serviciile de furnizat și datele de livrare și performanță;

d) asigurarea controlului costurilor, calității, serviciilor, siguranței, relațiilor cu comunitățile locale, precum și controlul cerințelor de operare și întreținere;

e) balansarea riscurilor și beneficiilor între investitor și autoritatea publică;

f) aranjamentele alternative pentru cazurile în care investitorul se lichidează, devine falimentar, contravine contractului sau subcontractelor speciale ori în cazul în care parteneriatul încetează înainte de termen;

g) identificarea mecanismelor de urmărire a performanței, a calității serviciului și a altor obiective ale autorității publice;

h) stabilirea mecanismelor de rezolvare a conflictelor;

i) negocierea clauzelor de transfer al proiectului public-privat către autoritatea publică;

j) probleme referitoare la forța de muncă preluată sau angajată pentru realizarea proiectului public-privat;

k) alte obiective stabilite de autoritatea publică.

7.5. Negocierea condițiilor de realizare a proiectului public-

privat, a clauzelor contractului și a anexelor sale se face numai în limitele mandatului acordat de autoritatea publică.

8. Finalizarea negocierilor condițiilor de realizare a proiectului public-privat

8.1. La finalizarea negocierilor condițiilor de realizare a proiectului public-privat fiecare comisie de negociere elaborează procesul-verbal de negociere care prezintă detaliat rezultatul final al negocierii și condițiile convenite cu fiecare investitor.

8.2. Condițiile de realizare a proiectului public-privat, convenite și acceptate, reprezintă baza de redactare a clauzelor contractului de parteneriat public-privat.

8.3. Fiecare proces-verbal de negociere se prezintă autorității publice în termen de 3 zile lucrătoare de la data finalizării acestuia.

8.4. În conformitate cu prevederile art. 8 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 16/2002, autoritatea publică este obligată să pregătească și să comunice simultan tuturor investitorilor decizia sa cu privire la ierarhizarea investitorilor pe criteriul celei mai bune oferte exprimate în termeni tehnico-economici și financiari.

8.5. În termen de 10 zile calendaristice autoritatea publică este obligată să primească orice contestație împotriva acestei decizii din partea oricărui investitor participant la procesul de negociere. Contestația se depune în formă scrisă la sediul autorității publice.

8.6. La expirarea termenului menționat pentru depunerea contestațiilor autoritatea publică este obligată să comunice tuturor investitorilor participanți la negociere faptul că împotriva deciziei au fost depuse contestații. Comunicarea se face cu menționarea investitorilor care au depus contestație.

8.7. În termen de 10 zile de la expirarea termenului de depunere a contestațiilor autoritatea publică trebuie să analizeze toate contestațiile depuse, să formuleze un răspuns și să îl transmită investitorilor care au contestat decizia de ierarhizare.

8.8. La expirarea termenului de formulare a răspunsurilor la contestațiile depuse autoritatea publică este obligată să comunice tuturor investitorilor participanți la selecție acceptarea sau neacceptarea oricăreia ori tuturor contestațiilor depuse.

8.9. În cazul în care rezultatul analizei și acceptarea contestațiilor depuse au modificat ierarhia stabilită inițial, noua ierarhie rezultată în urma soluționării contestațiilor se comunică tuturor investitorilor participanți la procesul de selecție.

8.10. Ierarhia stabilită în urma soluționării contestațiilor nu poate fi contestată din nou de nici un alt investitor participant la procesul de selecție.

9. Tipuri de contracte de parteneriat public-privat

9.1. Principalele tipuri de contracte de parteneriat public-privat sunt:

- contracte cu preț fix;
- contracte cu valoare variabilă calculată pe bază de prețuri unitare;
- contracte tip cost plus remunerație;
- contracte pe faze de realizare.

9.2. Un contract cu preț fix se utilizează atunci când managementul și operarea bunului public sunt relativ simple, predictibile și certe. Detaliile lucrărilor și serviciilor sunt stipulate în anexele la contract și se referă la standarde, specificații, desene și altele asemenea. Totodată în contract se introduc mecanisme clare de măsurare a nivelului de performanță atins în operare.

9.3. Un contract cu valoare variabilă calculată pe bază de prețuri unitare are în vedere unități de servicii și facilități. Standardele și specificațiile identifică nivelul de servicii asigurate sau de facilități generate.

9.4. Un contract tip cost plus remunerație se aplică atunci când domeniul acoperit de proiectul public-privat nu poate fi definit de la început, cum ar fi, de exemplu, cantitățile de lucrări sau de servicii furnizate. În mod normal investitorul negociază o marjă de profit sau o remunerație, iar autoritatea publică controlează costurile direct sau prin reprezentant.

9.5. Contractul pe faze de realizare se aplică în cazul proiectelor public-private complexe sau în cazul în care facilitățile și serviciile nu sunt bine definite. În acest caz investitorul agreează un preț fix sau un preț unitar în combinație cu detaliile lucrărilor de efectuat în fiecare fază.

10. Negocierea finală a unui contract de parteneriat public-privat

10.1. La finalizarea procedurii de contestare și de soluționare a contestațiilor autoritatea publică invită, în scris, investitorul cel mai bine clasat pentru negocierea unui contract de parteneriat public-privat.

10.2. Pentru negocierea contractului de parteneriat public-privat autoritatea publică desemnează prin ordin sau decizie o comisie de negociere formată dintr-un negociator și un număr variabil de asistenți, specialiști în domeniile acoperite de contract.

10.3. Nominalizarea unui consilier juridic sau contractarea unei firme de avocatură este obligatorie.

10.4. Prezența negociatorului la fiecare ședință de negociere este obligatorie.

10.5. Negocierile se poartă pe baza unui text de contract

propus de autoritatea publică sau de investitor, ținând seama de conținutul standard al contractului de parteneriat public-privat prevăzut la pct. 11.

10.6. Clauzele contractului de parteneriat public-privat supuse negocierii trebuie să fie redactate pe baza condițiilor de realizare a proiectului deja negociate și acceptate.

10.7. Negocierea tuturor clauzelor contractului de parteneriat public-privat și a anexelor sale se face numai în limitele mandatului acordat de autoritatea publică.

10.8. Toate clauzele acceptate pe parcursul unei ședințe de negociere se înscriu în minuta de ședință. Redactarea fiecărei clauze de contract se face sub supervizarea consilierului juridic sau, după caz, a avocatului autorității publice.

10.9. La finalizarea negocierilor clauzelor contractului de parteneriat public-privat negociatorul autorității publice, cu consultarea asistenților săi, elaborează procesul-verbal de negociere care prezintă detaliat rezultatul final al negocierii.

10.10. La procesul-verbal de negociere se anexează toate minutele de negociere redactate pe parcursul activității, precum și versiunea inițială și cea finală a fiecărei clauze a contractului și a subcontractelor de specialitate.

10.11. În cazul în care negocierile cu investitorul eșuează, negociatorul redactează un proces-verbal de abandonare a negocierii, menționând în detaliu motivele care conduc la abandonarea negocierii, precum și orice element rezultat pe parcursul negocierii, care să permită întărirea poziției autorității publice în negocierile finale cu investitorii selecționați.

10.12. Contractul de parteneriat public-privat în formă negociată este supus spre aprobare autorității publice, potrivit competențelor și atribuțiilor legale ale acesteia, înainte de semnare.

11. Conținutul standard al contractului de parteneriat public-privat

11.1. Contractul de parteneriat public-privat trebuie să reflecte clar și fidel raportul juridic dintre autoritatea publică și investitor pe întreaga durată de funcționare a proiectului public-privat.

11.2. Contractul de parteneriat public-privat este structurat în general pe două secțiuni, al căror conținut este prezentat în continuare:

A. Secțiunea legală, care cuprinde termenii generali, specifici și comuni. În această secțiune diferitele elemente agreeate între autoritatea publică și investitor se formulează din punct de vedere legal.

B. Condiții de proiect. În această secțiune condițiile de

realizare a proiectului public-privat se identifică pe principalele aspecte ale acestuia, respectiv finanțare, construcție, operare și venit.

11.3. Conținutul standard al contractului de parteneriat public-privat este:

A. Secțiunea legală

a) Termeni generali:

- părți semnatare;
- scopul contractului;
- durata contractului;
- începerea contractului;
- drepturi de proprietate;
- confidențialitate;
- drepturi de exploatare a bunului public.

b) Termeni specifici:

- încredințarea realizării proiectului public-privat;
- termeni de plată;
- libertate comercială;
- modificări în proiect;
- achiziționarea de terenuri;
- drepturi de exclusivitate;
- compensări;
- regimul taxelor și impozitelor;
- garanții speciale;
- transferul bunurilor publice;
- garanții financiare și de risc valutar;
- interdicții de substituție a părților semnatare;
- monitorizarea proiectării, construcției și exploatarei proiectului public-privat;
- dreptul utilizatorilor;
- cazuri de suspendare sau de încetare anticipată a contractului;
- proceduri de legătură și comunicare;
- revizuirea documentelor;
- compania de proiect (numai în cazul în care părțile au convenit înființarea acesteia);
- calculul amortismentelor;
- mecanisme de finanțare și auditare financiară pe durata de funcționare a proiectului public-privat;
- proceduri de urmărire a realizării obiectivelor proiectului public-privat;
- modul de recuperare a investiției de către fiecare parte la contract;
- orice angajamente specifice ale părților.

c) Termeni comuni:

- legislație aplicabilă;
- asigurarea proprietăților;
- încetare;
- forță majoră;
- dispute și rezolvarea acestora.

B. Condiții de proiect

a) Condiții financiare:

- capitalul investit sau, după caz, capitalul inițial subscris și vărsat;

- raportul debit - capital;
- rata de acoperire;
- capitalul de lucru;
- dividende;
- facilități de creditare stand-by;
- acorduri între acționari;
- rata aplicabilă a dobânzilor;
- valutele împrumuturilor și sursele de finanțare;
- contabilitate.

b) Condiții de construcție:

- standarde și specificații;
- durata de viață proiectată;
- servicii existente;
- durata maximă de construcție;
- metodele de punere în exploatare;
- calitatea construcțiilor;
- sursa materialelor;
- caracteristicile construcțiilor;
- tehnologii de construcție;
- penalități de întârziere în construcție;
- programul lucrărilor auxiliare;
- prescripții temporare, garanții și precauții constructive.

c) Condiții de exploatare:

- specificații de performanță;
- cerere minimă;
- capacități de infrastructură;
- metode de transfer;
- metode directe de măsurare a utilizării;
- garanții;
- contabilitate, înregistrări și acces la acestea;
- specificații de echipament;
- proceduri de control și inspecție;
- penalități de neîndeplinire a nivelului serviciilor stabilite;
- metode de operare.

d) Condiții de venit:

- nivelul taxelor/tarifelor percepute și modul de percepere;
- perioada pe care vor fi percepute taxe/tarife;
- frecvența și metoda de actualizare a taxelor/tarifelor;
- distribuția de venituri;
- valuta veniturilor;
- garanții pentru cererea minimă;
- structura tarifului;
- aranjamente bancare escrow;
- venituri nete maxime;
- formule de variație a tarifelor;
- subvenții și plăți.

ANEXA 1

la normele metodologice

CONȚINUTUL-CADRU

al studiului de fezabilitate pentru proiectele de parteneriat public-privat

I. Date generale:

- a) denumirea proiectului public-privat;
- b) descrierea cadrului general al politicii autorității publice în domeniul în care se realizează proiectul public-privat;
- c) situația existentă în domeniul proiectului public-privat;
- d) cerințe actuale și prognozate care demonstrează necesitatea și oportunitatea proiectului public-privat;
- e) programe de dezvoltare generale și ale autorității publice în domeniu și încadrarea proiectului public-privat în aceste programe;
- f) beneficiarii proiectului public-privat și părți implicate în realizarea acestuia.

II. Date referitoare la proiectul public-privat:

- a) obiectivele generale ale proiectului public-privat;
- b) scopul proiectului public-privat;
- c) rezultatele atinse prin realizarea proiectului public-privat;
- d) activități pentru implementarea proiectului public-privat.

III. Premise de bază și riscuri:

- a) prezentarea premiselor de bază luate în calcul la demonstrarea fezabilității;
- b) identificarea elementelor de flexibilitate ale proiectului public-privat în raport cu elemente de risc identificate.

IV. Implementarea proiectului public-privat:

- a) descrierea elementelor corporale și necorporale pentru realizarea proiectului public-privat;

- b) procedurile organizaționale și de implementare;
- c) programul de implementare;
- d) estimarea de cost pentru fiecare element și componentă din cadrul proiectului public-privat;
- e) condiții speciale și măsuri colaterale care influențează realizarea proiectului public-privat.

V. Factori care asigură sustenabilitatea proiectului public-privat:

- a) sprijinul autorității publice, inclusiv modificări ale cadrului legal existent;
- b) condiții operaționale, inclusiv identificarea nivelului tehnologic necesar pentru realizarea și operarea proiectului public-privat;
- c) protecția mediului, inclusiv costurile aferente condițiilor de mediu și pentru reducerea impactului proiectului asupra mediului;
- d) aspecte sociale și de ocupare a forței de muncă;
- e) analiza pieței privind cererea pentru serviciile care vor fi furnizate de proiectul public-privat;
- f) analiza economico-financiară a proiectului public-privat, inclusiv calculul veniturilor și al cheltuielilor prognozate pentru întreaga durată a proiectului, precum și închiderea financiară a proiectului.

VI. Măsuri de monitorizare a realizării și funcționării proiectului public-privat

VII. Concluzii și propuneri

VIII. Indicatorii tehnico-economici ai proiectului public-privat

Anexe tehnice ale proiectului public-privat:

- a) încadrarea zonală a proiectului public-privat;
- b) analiza comparativă a tuturor alternativelor identificate pentru realizarea proiectului public-privat și justificarea alternativei propuse pentru realizarea proiectului;
- c) proiectul tehnic, în detaliu;
- d) orice alte elemente tehnice, economice și operaționale care justifică concluziile studiului de fezabilitate.

ANEXA 2

NORME METODOLOGICE

privind calculul costurilor de proiect și al costului comparativ de referință

Prezentele norme metodologice stabilesc principiile și procedura de calcul ale costului comparativ de referință și

compararea sa cu costul proiectului dacă acesta ar urma să fie realizat prin metoda clasică utilizată de autoritățile publice în cazul investițiilor publice.

Costul comparativ de referință reprezintă acel element pe baza căruia autoritatea publică poate să își fundamenteze decizia de a proceda la realizarea unui proiect public-privat.

Calculul costului comparativ de referință se efectuează de către autoritatea publică sau de un consultant de specialitate selecționat ori numit de autoritatea publică.

1. Definirea costului comparativ de referință

1.1. Costul comparativ de referință, denumit în continuare CCR, estimează un cost ipotetic ajustat cu valoarea riscurilor de proiect pentru cazul în care autoritatea publică ar implementa acel proiect cu forțe și resurse financiare proprii.

1.2. Componentele de bază ale CCR sunt costul primar de referință, neutralitatea competitivă, riscul transferabil și riscul reținut:

a) Costul primar de referință reprezintă acel cost de bază al proiectului în cazul soluției clasice de achiziții publice, bunurile și serviciile fiind integral în proprietatea autorității publice. Costul primar de referință include toate cheltuielile de capital, costurile directe și indirecte ale construcției, întreținerii, reparării și furnizării serviciilor respective pentru o durată egală cu durata parteneriatului public-privat avut în vedere.

b) Neutralitatea competitivă reprezintă totalitatea avantajelor competitive nete ce s-ar putea genera printr-un proiect al autorității publice și care sunt rezultate din natura proprietății publice.

Această componentă permite o cuantificare corectă și echitabilă a costurilor reale pentru un proiect realizat cu resurse private.

c) Riscul transferabil reprezintă cuantificarea valorică a tuturor riscurilor de proiect care urmează să fie preluate de investitor.

d) Riscul reținut reprezintă cuantificarea valorică a tuturor riscurilor de proiect care urmează să fie preluate de autoritatea publică.

2. Costul primar de referință

2.1. Elementul principal pentru calculul CCR este reprezentat de calculul costului primar de referință.

2.2. Proiectul de referință trebuie să reflecte achiziția/construcția unui bun public în conformitate cu cele mai bune și eficiente metode ale autorității publice și în concordanță cu specificațiile de proiect și cu standardele relevante luate în considerare la realizarea proiectului.

2.3. Premisa de bază a proiectului de referință este aceea că autoritatea publică deține în totalitate proprietatea și responsabilitatea operării și întreținerii proiectului respectiv.

2.4. Costul primar de referință reprezintă costul de bază la care autoritatea publică poate produce sau achiziționa bunul public și serviciile aferente, care constituie proiectul de referință.

2.5. Costul primar de referință cuprinde următoarele componente:

- costurile directe (costurile care pot fi identificate și alocate precis unei componente a proiectului);
- costurile indirecte (costurile care nu sunt alocate componentelor proiectului, dar sunt generate de realizarea proiectului);
- se scad veniturile/beneficiile identificate care pot fi obținute ca urmare a utilizării de către o terță parte.

2.6. Pentru calculul costului primar de referință se procedează în felul următor:

- identificarea tuturor costurilor materiale pe întreaga durată de viață a proiectului;
- identificarea și alocarea tuturor costurilor directe;
- identificarea și evaluarea costurilor indirecte;
- cumularea tuturor cash flow aferente fiecărui element de cost;
- din costul total se deduc veniturile rezultate din utilizarea de către terți.

2.7. Costurile directe cuprind:

- costurile directe de capital, cum ar fi: costurile aferente proiectării, costul terenului aferent, costul materiilor prime și al materialelor înglobate în proiect, plăți către furnizorii externi, plăți pentru servicii de consultanță, costul echipamentelor etc.;
- costurile directe de întreținere pe întreaga durată de viață definită pentru proiect, cum ar fi: costurile de capital, necesarul de întreținere periodică, modernizarea investiției, alte cheltuieli și investiții pentru noi componente în proiect etc.;
- costurile directe de operare asociate cu exploatarea zilnică, cum ar fi: consumurile materiale zilnice, costurile de personal direct implicat în operare (salarii, asigurări, cursuri, cheltuieli de transport), costuri directe de management etc.

2.8. Pentru previzionarea costurilor de operare trebuie făcută diferența dintre elementele de cost și modul în care sunt generate. Astfel costurile fixe pe termen scurt nu depind de volumul activității, costurile variabile cresc o dată cu volumul activității, iar cele semivariabile cresc după anumite praguri de creștere a activității. Proporția costurilor variabile în totalul costurilor va influența elasticitatea CCR prin variația modului de operare.

2.9. Costurile indirecte sunt alte costuri care nu sunt direct legate de furnizarea serviciilor. Acestea pot fi costuri de operare (costuri auxiliare cu energia, curățenia, cheltuieli administrative - salarii și neimplicații direct în proiect, programe informatice pentru administrație etc.) și costuri de capital (angajarea parțială a echipamentului, folosirea parțială a noilor clădiri administrative).

2.10. Determinarea acestor costuri se poate face prin două metode:

- metoda clasică, care ia în considerare măsura în care costul indirect contribuie sau determină serviciul respectiv; sau
- metoda bazată pe activitate, în care fiecare activitate a procesului de producție este apreciată în funcție de resursele consumate.

2.11. Veniturile rezultate din utilizarea de către terți trebuie să fie scăzute din costurile operaționale totale ale CCR. Acest tip de venituri poate apărea numai în cazul în care există deja o cerere pentru serviciile proiectului formulată din partea terților contra plată, dacă există capacitatea de a furniza servicii la nivelul cerințelor autorității publice și dacă există deja o aprobare a autorității publice în acest sens.

3. Neutralitatea competitivă

3.1. Neutralitatea competitivă elimină avantajele nete competitive care survin în cazul unui proiect al autorității publice, datorită proprietății publice. Aceasta permite o evaluare competentă a eficienței dintre CCR și costurile sectorului privat prin eliminarea efectelor generate de proprietatea publică cuantificabile în costuri echivalente. Scopul calculării neutralității competitive este dat de necesitatea eliminării distorsiunilor care apar în alocarea resurselor ca urmare a proprietății directe a autorității publice.

3.2. Neutralitatea competitivă include doar avantajele și dezavantajele care survin într-un proiect public și care nu apar în cazul unei afaceri private. Neutralitatea competitivă nu include diferențele de performanță sau eficiență care apar într-o piață competitivă și ar trebui să fie separate de diferențele în materie de costuri aferente în cele două cazuri: sectorul public și sectorul privat.

3.3. Etapele calculului neutralității competitive sunt:

- identificarea efectelor proprietății de stat (avantaje și dezavantaje financiare);
- stabilirea avantajelor nete (cuantificarea valorii nete a acestor avantaje);
- calcularea neutralității competitive.

3.4. Necesitatea includerii neutralității competitive rezidă din faptul că elementele acesteia au la bază diferențe în modul de

impozitare suportat de o afacere deținută integral de autoritatea publică, diferențe ce privesc reglementările aplicabile calculului de costuri și acordarea de subvenții.

3.5. Regimul de taxare poate reprezenta un cost adițional al investitorilor, cost care poate să nu apară în cazul unui proiect de referință, cum ar fi: taxe funciare, taxe locale, impozite, taxe de timbru etc.

3.6. Neutralitatea competitivă poate să fie și rezultatul faptului că proiectul de referință beneficiază de unele excepții de la prevederile cadrului legal existent, excepții care nu ar avea ca subiect și investitorii în cazul unui proiect privat similar ca dimensiune.

4. Identificarea și evaluarea riscurilor

4.1. Riscul este o parte inerentă a oricărui proiect. Evaluarea riscului presupune parcurgerea următoarelor etape:

- identificarea tuturor riscurilor;
- cuantificarea consecințelor riscurilor;
- estimarea probabilității riscurilor;
- cuantificarea financiară a riscurilor;
- identificarea structurii de alocare a riscurilor;
- calcularea riscului transferabil;
- calcularea riscului reținut.

4.2. În contextul CCR riscul reflectă potențiale costuri suplimentare peste costul de bază presupus în costul primar de referință.

4.3. Evaluarea riscului total în CCR poate fi abordată independent de alocarea acestuia. Valoarea atribuită riscului în cadrul CCR măsoară costurile estimate ale aceluși risc suportat de autoritatea publică în cazul în care proiectul ar fi realizat de autoritatea publică prin sistemul clasic de achiziție publică. De asemenea, valoarea riscului reprezintă o estimare a ceea ce autoritatea publică ar fi dispusă să plătească ca urmare a transferării riscului către investitori într-un aranjament de tip parteneriat public-privat.

4.4. În mod general riscul poate fi inclus în CCR prin una dintre următoarele metode:

- includerea costurilor riscurilor de proiect în cash flow general;

sau

- ajustarea ratei de actualizare a costului capitalului în vederea reflectării nivelului specific al riscului pentru fiecare proiect.

4.5. Principalele categorii de riscuri sunt reprezentate de:

- riscul îndeplinirii cerințelor specifice impuse proiectului;
- riscul de proiectare și construcție;
- riscul ca cererea de utilizare să fie mai mică decât estimările;

-
-
- riscul asociat protecției mediului;
  - riscul de finanțare;
  - riscul de apariție a unei situații de forță majoră;
  - risc operațional și al asigurării nivelului de performanță;
  - riscul schimbării legislative;
  - riscul valorii reziduale;
  - riscul uzurii morale și al necesității modernizării;
  - riscul specific proiectului.

4.6. La finalizarea identificării tuturor riscurilor autoritatea publică trebuie să evalueze și să cuantifice posibilele urmări ale fiecărui risc, incluzând și efectul oricărei succesiuni sau sincronizări a elementelor de risc.

4.7. Consecința apariției unui risc măsoară diferența dintre nivelul de bază al costului din CCR și noul cost generat prin apariția aceluși risc, armonizat cu probabilitatea de apariție a acestui risc.

4.8. Consecințele apariției riscului pot fi directe sau indirecte. Consecințele directe includ valoarea, timpul și costurile ce depășesc nivelul de bază din costul primar de referință. Consecințele indirecte apar din interacțiunea între riscuri diferite.

4.9. Toate riscurile identificate și cuantificate trebuie incluse în CCR.

5. Calcularea riscului transferabil

5.1. După identificarea și evaluarea tuturor riscurilor materiale fiecare risc trebuie analizat ca un risc transferabil sau reținut, în măsura în care el poate fi transferat partenerului privat ori reținut de către autoritatea publică în cadrul unui aranjament de tip parteneriat public-privat.

5.2. În vederea calculării CCR costul fiecărui risc transferabil trebuie cumulat pentru obținerea costului prezent net al acestuia ca o componentă a CCR.

5.3. Dacă un risc transferabil este asigurabil, valoarea aceluși risc poate fi aproximată la nivelul plăților periodice reprezentând prime de asigurare, valoarea acestora urmând să fie inclusă ca un cost în structura costului primar de referință.

6. Calcularea riscului reținut

6.1. Riscul reținut reprezintă suma acelor riscuri propuse să fie asumate de autoritatea publică în cadrul parteneriatului public-privat. Aceste riscuri trebuie adăugate la valoarea proiectelor, obținându-se astfel costul real suportat de autoritatea publică în cadrul unui parteneriat public-privat.

6.2. Evaluarea riscurilor reținute reprezintă faza finală în construcția unui CCR. Astfel de riscuri pot fi: schimbări în legislație,

riscuri induse de omisiuni în cadrul specificațiilor de proiect, porțiunea asumată de autoritatea publică din riscul diminuării cererii etc.

6.3. Factorii care pot diminua riscurile reținute sunt:

- abilitatea de a influența direct probabilitatea apariției unui risc;
- colaborarea cu contractanți cu reputație și utilizarea de tehnologii performante, pârgii eficiente de monitorizare și management al riscului, acoperirea eficientă a riscurilor prin asigurare.

6.4. Riscurile reținute pot fi estimate pe baza unor pierderi anterioare sau în comparație cu valoarea primei de asigurare pentru un risc echivalent.

6.5. Toate riscurile reținute trebuie evaluate, cuantificate și incluse pentru a da o valoare reală a costului suportat de autoritatea publică. În cazul în care un risc nu poate fi evaluat obiectiv se va realiza o apreciere subiectivă rezonabilă.

